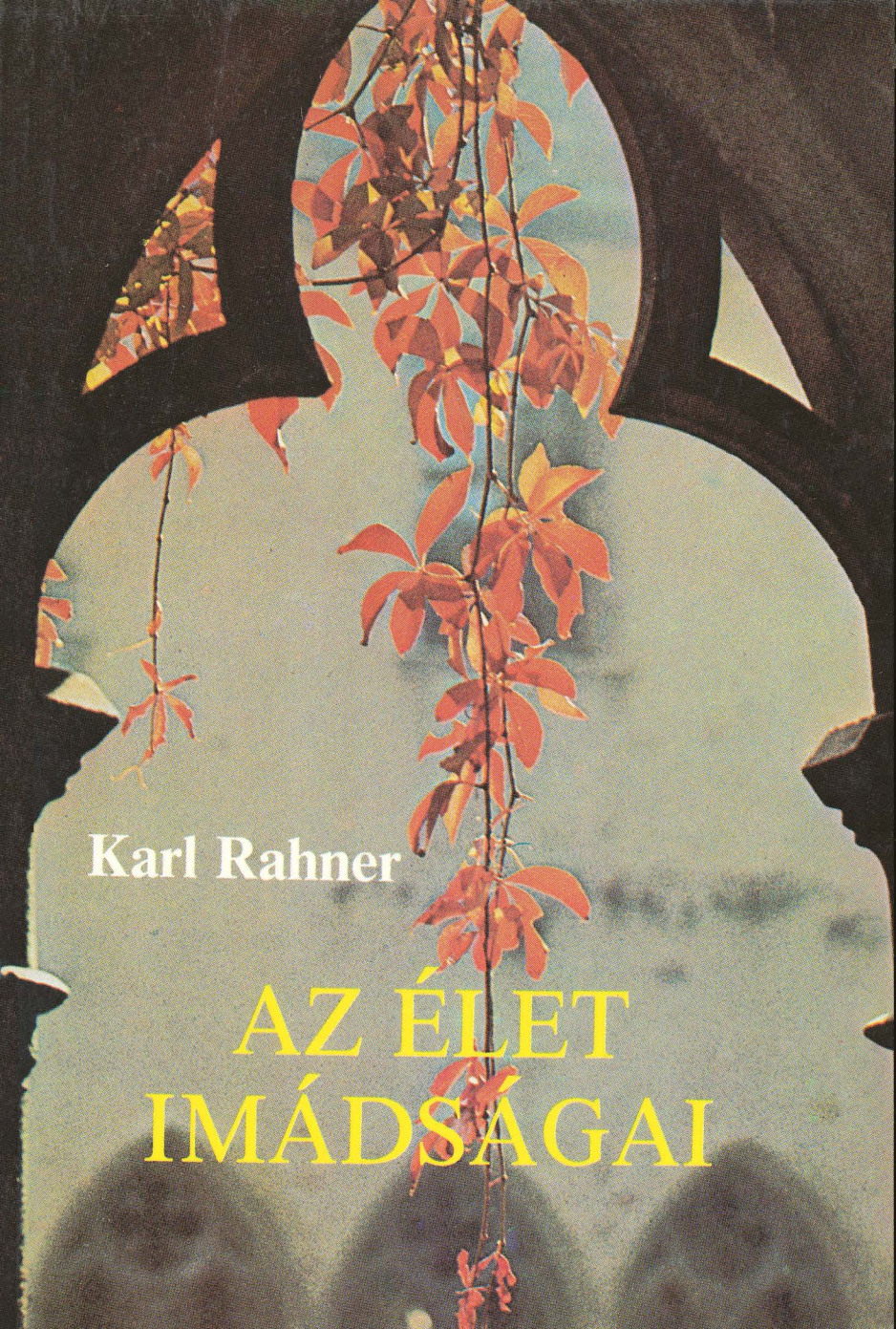

The background of the cover is a dark, textured surface. A large, light-colored circular shape, resembling a window or a full moon, is centered. Inside this circle, a branch with vibrant autumn leaves in shades of red, orange, and yellow hangs down. The leaves are detailed and appear to be part of a real plant. The overall mood is contemplative and serene.

Karl Rahner

AZ ÉLET
IMÁDSÁGAI

KARL RAHNER
AZ ÉLET IMÁDSÁGAI

KARL RAHNER

AZ ÉLET IMÁDSÁGAI

AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1988

A mű eredeti címe: KARL RAHNER Gebete des Lebens
© Verlag Herder GmbH Co. KG, Freiburg im Breisgau 1984
„ELENDE DER SÜNDE”
© Kösel Verlag München 1965
Karl Rahner, Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch
© 1966 bei Otto Müller Verlag Salzburg
© Benziger Verlag Zürich, Einsiedeln, Köln
Karl Rahner: Schriften zur Theologie Band VII. 1966
Ich glaube an Jesus Christus
Theologische Meditationen Band 21 1968
Hilfe zum Glauben
Theologische Meditationen Band 27 1971
Im Heute glauben
Theologische Meditationen Band 9 1966

FORDÍTOTTA:

DR. BÚZÁS JÓZSEF

A BEVEZETŐT ÍRTA:

KARL LEHMANN

LEKTORÁLTA:

DR. KISS LÁSZLÓ

*Minden jog fenntartva,
beleértve a bárminemű eljárással
való sokszorosítás jogát is*

ISBN 963 360 443 5

A KIADÁSÉRT FELEL: DR. ÁKOS GÉZA IGAZGATÓ
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: FONYÓDI OTTÓ

Szent István Társulat
1053 Budapest, Kossuth Lajos u. 1.

Egyetemi Nyomda — 88.6794 Budapest, 1988
Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató

TARTALOM

Bevezetés	7
ISTEN ELŐTT	
Kezdet	13
Isten előtt	13
Életem Istene	17
A megismerés Istene	22
Imádságaim Istene	26
A törvények Istene	31
Uram, Jézus Krisztus Istene	37
A teremtés dicsérete	42
KRISZTUSSAL	
Krisztus minden mindenben	45
Imádság karácsonykor	46
A szenvedés meggondolása	46
Jézus utolsó hét szava	47
Jézusnak és életének jelenvalósága	56
Jézus olajfákhegyi szenvedésének jelenvalósága	60
Az olajfákhegyi szenvedés jelenvalósága bennünk ...	65
Az Úr mennybemenetele és jelenvalósága	70
Krisztus követése	71
Követés a felebaráti szeretetben	73
Isten szava mint nekem szóló ígélet	74
Találkozás Jézussal	75
	5

A SZENTLÉLEKBEN

A Szentlélek	77
Isten által megszabadítva	79
Hétköznapom Istene	80
Élet kegyelemből	85
Imádság a reményért	87
Küldetésem Istene	91
Testvéreim Istene	96
A bűn nyomorúsága	100
Az Egyházért	102
Pappá szentelés előtt	104
Egy szentelendő imádsága a papszentelés előestéjén	106
Imádság Krisztus papságának helyes lelkiületéért	112
Oltáriszentség	115
Az oltáriszentség és a hétköznap	117
Egy világi ember imádsága	118
Igazságosságért és testvériességért	119
Imádság a békéért	121
Imádság a szellemi dolgozókért	123
Mária	125
Aquinói szent Tamáshoz	128
Az élők Istene	129
Az eljövendő Isten	133
A kegyelem és az ítélet között	138
A holtak feltámadása	140
A vég megáldása	142
Imádság a keresztyének egységéért	144
Befejezés	146
A kiadó utószava	147

BEVEZETÉS

Napjaink teológiájának fontos témája az elidegenülés a módszeres tudományos tevékenység és a keresztény hit lelki-sége között. Hans Urs von Balthasar a még ma is híres, 1948-ban készült tanulmányában („Teológia és életszentség”) föltárta a virágzó középkorban megkezdődött szétválást és kiállt az új egység mellett. A hagyományos dogmatika sokak számára olyannak tűnt, mint a csont hús nélkül, a lelki-aszketikus irodalom viszont mint a hús csont nélkül. A különböző oldalakról újabb meg újabb próbálkozások történnék ezen szakadás áthidalására. Gondoljunk csak a „tér-delő”, „imádkozó” és a „kérygmaticus” (igehirdető teológia) programjaira, hogyan jöttek létre a harmincas és a negyvenes években.

A közbenső időkben újabb fejlődés indult, mely a szisztematikus teológia új formájához vezetett. A dialogikus-személyes és az egzisztenciabölcseleti gondolkodás, meg a biblikus-üdvösségtörténeti látás hatására megszűnt a szellem és élet, az elméleti és gyakorlati értelem szétválása. Természetesen sok más ok is közrejátszott az elmélet és egzisztencia elidegenülésének áthidalásában: a liturgikus mozgalom, a Szentírás és az egyházatyák forrásaiból való megújulás, meg a visszatérés a nagy szentek és rendalapítók eredeti alakjaihoz.

Karl Rahner más teológusokkal együtt azokhoz az úttörőkhöz tartozik, akik nem helyeselték az életidegen hagyó-

mányos teológiát. Innsbruck külső közelsége ellenére se csatlakozott rendtársainak „igehirdető teológia” körüli buzgóságához. Bölceleti adottsága miatt se akart a hívő értelem gondolati erejének csődnyilatkozatához csatlakozni. Loyolai szent Ignác lelkisége, melyet testvére, Hugó hitelesen közvetített és a szentatyák teológiájának tanulmányozása új utakat mutatott neki. Két olvasókönyve: „Rechenschaft des Glaubens” (A hit számadása) és a „Praxis des Glaubens” (A hit gyakorlata, vö. a kiadó utószavát) az új nézőpont bizonyítékai, azé, amelyek E. Krebs, K. Adam, G. Söhngen, E. Prywara, H. U. v. Balthasar és H. de Lubac meg X. Congar felfogását is jellemzik.

A teológia és lelkiség viszonyának érzékeny pontjai az imádságról szóló tanítás és az imádság gyakorlata. A nagy teológusok gyakran az imádság tanítómesterei is voltak. Szent Ágoston, Aquinói szent Tamás és szent Bonaventura neve éppúgy bizonyítja ezt, mint Martin Luther, Karl Barth és Dietrich Bonhoeffer neve. Ezért hasznosnak látszott ebből a szempontból Karl Rahner művét átnézni. Az imádság teológiájának legfontosabb tanítása a már említett két gyűjteményes kötetben megtalálható. Karl Rahner gondolatainak ez a válogatott kötete az imádság példáit gyűjti össze.

Már az elindulás is mutatja, hogy Karl Rahner számára az imádság nem mellékes téma. Hatvan évvel ezelőtt, húszéves korában írt első tanulmányának címe: „Warum uns das Beten not tut” (Miért szükséges nekünk az imádság?). Az igényes bölceleti művei, „Geist in Welt” (Szellem a világban) és a „Hörer des Wortes” (Az ige hallgatói) mellett az őszinte vallásos élményből keletkezett imádságai, „Worte ins Schweigen” (Szavak a hallgatásba) — tulajdonképpen az első könyve. 1949-ben A. Trescher (anyjának családi neve) álnévvel személyes jellegű elmélkedéssorozatot adott ki „Heilige Stunde und Passionsandacht” (Szent óra és az ájtatosság a szenvedésről), melynek második része a „Worte von Kreuz” (Szavak a keresztről) füzetben található. Nagyon is érthető

a személyes és lelkületéről árulkodó saját fogalmazású imádságok kiadásával kapcsolatos szemérem. Későbbi szövegek forrásai a rendalapító lelkigyakorlatai; „Gebete der Einkehr” (Az elmélyülés imádságai, Hugo Rahnerrel közösen), „Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch” (Elmélkedések a Szent Ignác-i lelkigyakorlatos könyvhöz), „Knechte Christi” (Krisztus szolgálói), ezen kívül a diákok lelkinapjai, az adventi prédikációk, rádióbeszéddek és elmélkedések különböző köröknek. Így jelennek meg a hetvenes években újból meg újból Karl Rahner nagyon elszórt és még ma is csak nehezen elérhető imaszövegei.

Karl Rahner tágabb értelemben veszi az imádságot. Minden tapasztalata — az öröme és a legfájdalmasabb dolgoké — túlmutat önmagán a korlátlan remény birodalmába, ahol Isten lakik. Egyik beszélgetőpartnerének kérdésére: „Szokott imádkozni?”, ezt feleli: „Azt hiszem, hogy imádkozom. Nézze, amikor életem kis és nagy óráiban újból meg újból észreveszem, hogy a kimondhatatlan, szent, szerető titokba ütközöm — akit Istennek nevezünk — és amikor tisztelgek előtte, vagy bizalommal, reménnyel és szeretettel foglalkozom vele, amikor ezt a titkot elfogadom, akkor imádkozom — és remélem, hogy ezt is teszem.” Az imádság a hit megszólaló sokrétű bizonyítéka.

Az olvasó sok olyan imádságot talál ebben a gyűjteményben, mely meghatározott alkalommal (szituációban) keletkezett és jellegzetes kifejezései vannak: a szentelendő imádsága a papszentelés előestéjén, közös imádságok az eucharisztikus ájtatosságon, májusi Mária prédikációkor, karácsonykor stb. Nagy elmélkedő erővel meríti ki Karl Rahner Jézus hét utolsó szavát a keresztfán. Így ajánlja 1982-ben egy fiatalemberhez írt levelében: „bármennyire esztelennek hangzik is ma, mégis azt ajánlom, hogy legalább egyszer próbáld meg a rózsafüzért elmondani teljesen egyedül. Ugyanazoknak a szavaknak nyugodt, higgadt ismétlése és Jézus életének bennünk foglalt titkai, hogyha közben nem veszíti el a türelmét, míg megpró-

bálja ezt lassan is begyakorolni, olyan csendet kelt az emberben, melyet Isten előtt érzünk.” Ezenkívül vannak litániák, egészen rövid szövegek, sőt röpimák is. Karl Rahner imádságai nemcsak irodalmilag stilizált szövegek. Ezért találhatók ebben a kötetben a rahneri mű minden időszakából olyan bizonyítékok, melyek inkább személyes elmélyülésre és elmélkedésre hasonlítanak. Itt az átmenetek a valóságban folyamatossá válnak. Mindenekelőtt a legújabb és eddig még ki nem adott imádságok mutatják, hogy alkalmankint elérhető egy határ, melyben a személyes megilletődöttség, a határozottabb reflexiók jelleg veszi át az uralmat.

Nem csoda, hogy a majdnem ötvenéves időtartam folyamán Karl Rahner vallásos hangvétele megváltozott. Könnyen kimutatható, hogyan változott meg krisztológiai gondolkodásmódja Jézus Krisztushoz intézett imádságaiban. Az olvasó a legnagyobb ellentéteket Karl Rahnernek az egyházzal kapcsolatos élményeiben fedezheti fel, hogyha összehasonlítja a „törvények Istene” korai szövegét a legújabb idők „az Egyházért” végzett majdnem haragos imádságával. Így teszik láthatóvá Karl Rahner imádságai a keresztyén, a jezsuita és a teológus fejlődését. Ezek mindig kiáltások a mélységből, néha halkán, visszafojtva, de mindig megrázóan, háborgóan és őszintén.

Sokrétűségét nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Az ilyen imádságoknak nagy ára van: gyakran egy megsebzett szív szólal meg bennük. Aki imádságokat ad ki anélkül, hogy irodalmilag finomítaná azokat, védtelen és sebezhető lesz.

Ez az imagyűjtemény feltárja Karl Rahner szívét az olvasó előtt és fölfedeztetni ebben a gondolatvilágban a jámborság és teológia belső közelségét. A Karl Rahnerrel foglalkozó hatalmas irodalom — kevés kivétellel — erről alig vett tudomást. Ezen dimenzió nélkül gyökeresen félreismernők Karl Rahner teológiai alakját. „Mert minden absztrakt teológia végül is a semmibe torkollana, hogyha a témáról szóló sza-

vakból nem tudna fölemelkedni az imádságba, melyben esetleg megtörténhet az, amiről eddig csak beszélt.” Ebben az értelemben akar ez a könyv mindenekelőtt útmutató lenni az imádsághoz.

Utószó a harmadik, bővített kiadáshoz

Karl Rahner olvasói és barátai a nagy teológusnak ezt a könyvét nyilvánvalóan különös örömmel és szokatlan érdeklődéssel fogadták. Hogyha megfontoljuk Karl Rahner imént idézett szavait az imádság összehasonlíthatatlan rangjáról, akkor nem véletlen, hogy ez a mű az utolsó könyv, amely életében megjelent és így számunkra figyelmeztető hagyaték. Nagyon szép kiegészítés, hogy ebben a harmadik kiadásban helyet kapott élete utolsó hetének egy imádsága.

1984 májusában

Karl Lehmann

ISTEN ELŐTT

Kezdet

Isten közeli fölfoghatatlanságának közepében lakni és tudni, hogy Isten maga annyira szeret, hogy első és utolsó ajándéka maga a végtelenség és felfoghatatlanság, félelmetes, de boldogító is egyszerre. De nem választhatunk. Isten velünk van.

Isten előtt

Mindenható, szent Isten, hozzád akarok jönni és imádkozni hozzád. Megvallak téged Atya, Fiú és Szentlélek, dicsérni, magasztalni és imádni akarok. Hálálkodni akarok nagy dicsőségedért. Mit is mondjak neked Istenem? Összegyűjtsek minden szót, ami szent nevedet dicséri, neked adjam a föld minden nevét, neked, aki névtelen vagy? Életem Istenének, életem értelmének, útjaim céljának, tetteim áldásának nevezzelek? Keserves óráim keserősége, magányom otthona, Te legtitkosabb boldogságom? Teremtőnek, gondviselőnek, kegyelmezőnek, közelinek, távolinak, felfoghatatlannak, a virágok és a csillagok Istenének, az enyhe szellő és a borzalmas csaták Istenének, bölcsességnek, hatalomnak, hűségnek, igazságosságnak, örökkévalóságnak és mérhetetlenségnek mondjalak Téged, aki irgalom, igazság és a szeretet vagy? Mit mondjak neked Istenem? Panaszkodjam, hogy olyan tá-

vol vagy tőlem, hogy hallgatásod olyan félelmetes és egész életen át tart? Hogy olyan türelmes vagy hozzám, és utaid Uram, melyeken nekünk kell járnunk — és nem neked —, olyan érthetetlenül kuszák és beláthatatlanok? De hogyan panaszkodhatnék így? Hogyan panaszkodhatnék a távollétről, amikor közelséged éppoly félelmetes. Hogyan panaszkodhatnék türelmed miatt, amikor ebben töltöm bűnös életemet. Hogyan panaszkodhatnék útjaid érthetlensége miatt, amikor gonosz és zavaros akaratom kuszálja össze őket.

Mit mondjak neked Istenem? Neked szenteljem magamat? Azt mondjam, hogy a tied vagyok mindenestől, aki vagyok és amim van? Istenem, hogyan adhatom magamat neked, ha kegyelmed nem fogad el? Hogyan vállalkozhatnék szolgálatodra, hogyha nem hívsz? Köszönöm neked, hogy meghívtál. De a szolgálat nehezemre esik. Gyöngé és gyáva szívemnek hallgatnia kell és nem panaszkodhat szolgálatod miatt. Számnak inkább hazudnia kell lázadó szívem ellenébe, mert csak akkor mondja a te igazságodat, mely fontosabb, mint az enyém: igen uram, szolgálatod jó, igád könnyű és terhed édes. Mindazt megköszönöm neked, amit kívántál tőlem. Légy áldott az időért, amelybe születtem. Légy áldott jó óráimért és a keserű napokért. Légy áldott mindazért, amit megtagadtál tőlem. Uram ne bocsásd el szolgálatodból makacs, lusta szolgádat. Hatalmad van szívem felett. Hatalmad van fölöttem, még a szívemnek abban a mélyében is, ahol magam döntök önmagamról, örök sorsomról. A te kegyelmed az örök mindenhatóság kegyelme. Bölcs, irgalmas, szerető Isten, ne vess el engem színed elől. Tarts meg szolgálatodban életem minden napján. Kívánj tőlem amit csak akarsz. Csak mutasd meg, amit parancsolsz. Ha belefáradok szolgálatodba, türelmed irántam nem fárad el. Segítségemre jössz, erőt adsz, hogy újra kezdjek: hogy reméljek minden remény ellenére, hogy bízzak a győzelemben, a te győzelmedben kudarcaimban is, melyek az enyéme.

Mi mást mondhatok neked Istenem, mint azt, hogy bűnös

vagyok? Te azonban jobban tudod ezt, mint én, el se hinném és nem tartanám igaznak, hogyha a szavad nem szólna ellenem. Uram, ne menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok. Nem jobb ezt így mondani, mint másként? Kihez menekülhetnék gyengeségemmel, szívem lustaságával, a bennem lévő legjobb álnokságával és kérdésességével, hogyha nem hozzád? Bűnösök Istene, a közönséges, a mindennapi, a gyáva és átlagos bűnösök Istene! Ó Isten, a bűnöm nem nagyvonalú, annyira mindennapi, annyira átlagos, annyira a megszokott, hogy észre se lehet venni. De csak akkor, hogyha téged, a legszentebbet figyelmen kívül hagy az ember és megfeledkezik arról, hogy szívünket teljesen és osztatlanul, lángholva és mindenre készen akarod féltékeny szeretettel. Isten, hová menekülhetnék? A nagy bűnösök talán dőzsölhetnének egy darabig bűnük nagyságában. De milyen unalmat ébreszt nyomorúságom, szívem jóllakott lustasága, „jó lelkiismeretem” félelmetes közepszerűsége. Csak te tudsz elviselni ilyen szívet és csak neked van számomra ilyen türelmes szereteted. Csak te vagy nagyobb szegény szívemnél (1 Jn 3,20). Bűnösök Istene, a lanyhák és lustaszívűek Istene, irgalmazz nekem!

Nézd ó Isten, színed elé járulok: szent Isten, igazságos Isten, Isten, aki magad vagy az igazság, a hűség, a tisztaság, az igazságosság és a jóság. Hogyha hozzád járulok, le kell borulnom előtted, mint Mózes és Péterrel kell mondanom: távozz tőlem uram, mert bűnös ember vagyok (Lk 5,8). Tudom, hogy csak egyet mondhatok neked: irgalmazz nekem. Rászorulok irgalmadra, mert bűnös vagyok. Méltatlan vagyok irgalmadra, mert bűnös vagyok. Alázattal vágyódom meg nem érdemelt irgalmadra, mert nem veszem el, ennek a földnek embere vagyok, aki vágyódik mennyországod boldogsága után és szívesen, alázattal az öröm könnyeivel fogadja el irgalmad meg nem érdemelt ajándékát.

Uram, nézz ide, nézd nyomorúságomat. Kihez menekülhetnék, ha nem hozzád. Hogyan tudnám elviselni magamat másként, mint azzal a gondolattal, hogy elviselsz engem és

aazzal a tapasztalattal, hogy még jó vagy hozzám. Nézd nyomorúságomat. Nézd lusta, nyakas, felületes szolgálodat. Nézd fukar szívemet: csak a legszükségesebbet adja neked és nem akar szeretettedben elmerülni. Nézd imádságaimat: mennyire dacosan és morcosan végzem azokat és többnyire boldog a szívem, hogyha a veled való társalgást mással válthatja fel. Nézd munkámat: olyan, amilyen a mindennap kényszere és ritkán jellemzi az irántad való hűséges szeretet. Hallgasd meg szavamat, bár nem az önzetlen jóság és szeretet szavai. Nézz ide Isten, nem nagy, csupán kis bűnös van itt. Csak egy bűnöst látsz, aki kicsiny és bűnei is kicsinyek, nyomorúságosak, mindennapiak, akinek szíve, akarata, értelme és ereje minden irányban csak közepes, még rossz tetteiben is. Istennem, de ha komolyan gondolkodok erre, nagyon megijedek: mert nem pont ez jellemzi a lanyhát?, a langyost? Nem te mondtad, hogy inkább szereted a hideget, mint a langyost? (Jel 3,16) Nem ködösítés a közepszerűségem, ami mögött a legrosszabb húzódik meg, hogy felismerhetetlen maradjon: az önző és gyáva szív, a lusta és érzéketlen szív, a nagylelkűséget és nagyvonalúságot nem ismerő szív?

Könyörülj szegény szívemen te, a nagylelkűség Istene, a szeretet Istene, az áldott pazarlás Istene! Add Szentlelkedet ennek a szegény, száraz szívnek, hogy megváltozzék. Égesd bele Lelkedet halott szívembe az ítéleteidtől való félelemmel, hogy végre felébredjen! Töltsön el félelemmel és remegéssel, hogy lerázza a reménytelenek és rezignáltak halotti merevségét! Tegyen alázatossá és megtörtté, hogy eltelhessen szentséged utáni vágygal és a kegyelmed mindenhatóságába vetett bizalommal! Lelked keresse fel szívemet a szent bánattal, mely az égi élet kezdete!

Keresse fel a segítséged legyőzhetetlen erejébe vetett bizalommal, mely a szíveket bátorrá és készségessé, vidámmá és merésszé teszi szolgálatodban. Csak ha megadod kegyelmedet, érzem, hogy rászorulok. Csak irgalmad ajándékával

ismerhetem fel és vallhatom meg, hogy szegény bűnös vagyok.

Csak szereteted ad nekem bátorságot, hogy önmagamat gyűlöljem kétségbeesés nélkül.

Szent Isten, megkönyörültél rajtam. Fiad testét adta értem. Ezért szabad irgalmadat kérem. Megizlelte a bűn zsoldját, a halált (Róm 6,23). Ezért nem kell kétségbeesnem életem bűnös sötétségében. Tisztelem a titkot, mely az Úr halálát hirdeti, míg el nem jön. Ezért bízhatom akkor is, amikor úgy látszik, hogy felőröl a test, a bűn tehetetlensége. A Megfeszített által minden megváltozott, a sötétség fény, a halál élet, az üres magány telt közelséggé, a tehetetlenség erővé lett. A szentség által kérlek örök Atya, melyben a Megfeszített és a Feltámadt van jelen, kérlek én, a szegény bűnös, kérlek téged, a könyörület Atyját és minden vigasztalás Istenét: Könyörülj rajtam Isten a te nagy irgalmad bősége szerint. Szegény szívem mindörökké hirdeti majd jószágodat. Amen.

Életem Istene

Veled akarok beszélni és mi másról beszélhetnék, mint rólad. Létezik egyáltalán valami is, ami már öröktől fogva ne lett volna nálad, szellemedben és szivedben otthonát és végső okát ne találná? Amikor halkan és bátortalanul beszélek veled és rólad, észreveszed mindig a magamról árulkodó szót, pedig rólad akarok beszélni. Mi mást is mondhatnék rólad, mint azt, hogy Istenem, kezdetem és végem Istene, örömöm és bánatom Istene, életem Istene vagy. Amikor elismerem, hogy nincs rám szükséged, hogy messze fölötted vagy azon völgyeknek, melyekben életem útjai vánszorognak, akkor is újból életem Istenének nevezlek. Akkor is életem *Istene* lennél, hogyha nem volnál több, mint *életem* Istene. Amikor magasztallak téged Atya, Fiú, Szentlélek, amikor megvallom életed háromszor szent titkát, mely öröktől fogva úgy van

elrejtve végtelenség mélységeiben, hogy nyoma sincs ennek a teremtetésben, amit mi magunk megmagyarázhatnánk — akkor is kinyilatkoztattad volna nekem *életednek* ezt a titkát, egyáltalán megvallhatnálak és szerethetnélek téged, Atya és téged, az atyai szív örök Igéje, és téged, az Atya és a Fiú Lelke —, hogyha *életed* nem lenne az én életem kegyelmedből, ha nem lennél kegyelemből mint Szentháromság az én életem Istene?

Életem Istene! De mit is mondok akkor, amikor életem Istenének mondalak? Életem értelme? Útjaim célja? Tetteim megszentelése? Bűneim ítélete? Keserves óráim keserősége és legtitkosabb boldogságom? Erő, mely az erőmet tehetetlenséggel sújtja? Alkotó, gondviselő, kegyelmező, távoli és közeli? Felfoghatatlan? Testvéreim Istene? Atyáim Istene? Van olyan név, amit nem kell neked adnom? De mit mondtam, ha mind neked adtam? Hogyha végtelenség partján állva léted végtelen távolságaiba kiáltottam volna mindezeket a szavakat, melyeket végességem nyomorúságos zavarában gyűjtögettem? Sohase neveztelek volna meg teljesen téged.

Egyáltalán miért is kezdek el rólad beszélni? Miért kinzol végtelenségeddel, amikor azt soha fel nem mérhetem? Miért kényszerítesz útjaidra, amikor azok a te éjszakádnak abba a sötét félelmébe vezetnek, mely csak a te számodra világos. Csak a véges, a megfogható van igazán közel hozzánk és csak az valóságos számunkra, lehetsz hozzám közeli és valóságos, akit végtelennek vallak? Miért égetted lelkembe jeledet a kereszteléskor, miért gyújtottad meg bennem a hit fényét, azt a sötét fényt, mely kunyhóink világos biztonságából éjszakádba csalogat, miért tettél papoddá, azzá, akinek hivatása, hogy az emberek érdekében nálad legyen, akinél még végessé-
günk leheletét se találjuk meg?

Nézd Uram a sok embert — bocsásd meg nekem, hogyha ítélkezem felettük — de gyakran gondolnak ők rád? Te vagy az első és az utolsó, aki szívüket és lelküket nyugtalanítja? Hát nem rendezkednek be nélküled is ebben a világban, ahol

jól kiismerik magukat és tudják, hogy mivel kell számolniok? Jobban mellettük állsz hivatásukban, mint az, akinek gondoskodnia kell arról, hogy ez a világ sarkaiból ki ne forduljon anélkül, hogy rád szorulnának? Mondd meg magad: ezek életének is az Istene vagy? Nem tudom Uram, hogy igaz-e, amit ezekről az emberekről mondtam, ki más ismeri a másik ember szívét, mint te egyedül, amikor csak te egyedül — nem én — ismered az én szívemet is? Másokra gondoltam — de te, aki a szívek mélyébe látsz, előtted, az elrejtett előtt nincs elrejtve semmi se — szívemben is gyakran támad olyan titkos kívánság, hogy olyan legyenek, mint amilyennek mások látszanak.

Uram, mennyire tanácstalan lesz a lelkem, amikor rólad akarok beszélni neked! De hogyan is nevezhetnék másnak, mint életem Istenének? De mit mondtam evvel, amikor téged nem lehet igazán néven nevezni és emiatt mindig kísértésem van, hogy elszökjem tőled azokhoz a dolgokhoz, melyek megfoghatóbbak, mint te vagy és szívemnek meghittebbek, mint a te „barátságталanságod”. De hová is mehetnék? Bár szűk kunyhó meghitt apróságaival, vagy a földi élet nagy örömeivel és fájdalmaival lenne is az otthonom, nem venné körül azokat is a te távoli végtelenséged? Még ha meg is elégednék avval, amit manapság olyan sokan hirdetnek életük értelmének, hogyha dacos elhatározással ismerném el végességemet és kizárólag ahhoz ragaszkodnék, ezt a végességet csak úgy ismerhetném el józan ésszel és csak azért vállalhatnám el mint egyetlen lehetőségemet, mert már előtte bepillantottam a végtelen távolságba, melynek ködbe vesző horizontjaiban kezdődik a te életed végtelensége. Minden végességem elveszne magát elrejtő ostoba, szűk kicsiségében és nem tudna vágyódó kinná és határozott magára találássá változni, hogyha a kereső és megismerő értelem már többször föl nem emelkedett volna saját végességén a csendes távolságokba, melyeket te, a néma végtelenség betöltesz. Hová meneküljek előled, amikor minden vágyódásom a határtalan után, de

még a magam végességének bátor vállalása is rólad tanúskodik?

Mit tettél velem és hogyan teremtetted olyannak, hogy rólad is meg magamról is csak annyit tudok, hogy életem örök titka vagy? Uram, milyen borzalmas talány az ember: hozzád tartozik és te felfoghatatlan vagy. Felfoghatatlan a lényed, de még felfoghatatlanabbak az útjaid és ítéleteid. Mindaz, amit velem tettél, szabad elhatározásból tetted végtelen kegyelmedből, mely nem tűr miértet. Hogyha létem és egész életem szabad elhatározásodból származik, hogyha minden utam végeredményben a te kikutathatatlan utad, akkor lelkem semmi miértje se tud téged valaha is megismerni, mert még akkor is te leszel a felfoghatatlan számomra, amikor majd szemtől szembe látlak. Hogyha nem lennél a felfoghatatlan, akkor az alárendeltem volnál, mert megismernélek és felfoghatnálak, akkor az enyém lennél és nem én a tied. De ez maga lenne a pokol, a kárhozottak sorsa, én a véges teremtmény megértett létemmel önmagamá lennék és végességem börtönudvarán örökké kellene rónom a köröket.

Egyáltalán lehetsz-e az otthonom te, aki szűk végességem börtönfalaiból szabadon engedsz, vagy életem másik, új kínja leszel, hogyha megnyitod végességem kapuit és a te távlataidba vezetsz? Több vagy, mint az én nagy elégtelenségem, amikor minden tudásom csak a felfoghatatlanságodhoz vezet: te vagy kereső lelkem örök nyugalansága? Minden kérdésnek válasz nélkül kell elnémulnia? Te csak a néma „így van” vagy, aki előtt minden tudásvágy tehetetlenül megsemmisül?

Esztelenként kérdezlek. Bocsáss meg nekem. Fiad által mondtad, hogy szeretetem Istene vagy. Megparancsolta, hogy szeresselek. Parancsaid sokszor nehezek, mert gyakran azt parancsolod, aminek ellenkezőjét jobban szeretném. Mert te parancsolod, hogy szeresselek, azt parancsolod, amit parancsod nélkül meg se mernék tenni: szeretni téged egészen

közelről. Egész életedet szeretni. Benned teljesen elveszni annak tudatában, hogy szívedbe fogadsz, hogy életem felfoghatatlan értelmét szeretettel tegezhetem, mert te magad vagy a szeretet. Csak a szeretetben talállak meg Istenem. Ott nyílnak ki lelkem kapui, ott szabadulok fel és megfedezkedhetem magamról, mert létem fölébe emelkedik kicsinységem és félénk önérzetem merev falain, melyek saját nyomorúságomba és semmiségembe zártak: lelkem minden ereje feléd irányul és nem akar visszafordulni többé, hanem elmerülni benned, mert a szeretetben te vagy szívem közepe, közelebb vagy hozzám, mint én saját magamhoz.

Csak akkor, hogyha téged szeretlek és fájdalmas kérdegetésem nem csak magam körül forog és többé nem távolról és kívülről nézem vaksi szemmel megközelíthetetlen fényedet, csak akkor, hogyha te magad, a felfoghatatlan evvel a szeretettel szívem legbensőbb közepe lettél, akkor fedezkedtem beléd teljesen minden kérdésemmel, te titokzatos Isten. Olyan szeretet kell nekem, mint aki te magad vagy. Hogyan is akarhatnálak másként, mint téged magadat, nem mint lelkem képét, hanem egyedül téged, akivel eggyé lehetek úgy, hogy te magad légy az enyém, nemcsak a képed, hanem te magad légy az enyém abban a pillanatban, amikor megszűnök magamé lenni. A szeretet téged akar annak, aki vagy. Amint tudja, hogy jó és igaz és nincs szüksége többé semmi megokolásra, így vagy jó neki és igaz, így ölel át téged és nincs szüksége többé magyarázatra, hogy miért vagy ilyen. A te „így vagyod” maga a legfőbb boldogság. Ebben a boldogságban megismerésemmel nem akarlak többé magamhoz kényszeríteni, hogy feltárjam örök titkodat. A szeretet hozzád, teljesen magadba emel. Hogyha a szeretetben megfedezkedem magamról, te magad leszel az én életem és fölfoghatatlanságodat elnyeli a szeretet egysége. Felfoghatatlanságodat felfogni boldogság, hogyha szerethetünk téged. Minél távolabb van lényed végtelensége az én csekélységemtől, annál inkább kívánja szeretetem merészségét. Minél maradéktala-

nabbul függ kérdéses lényem kifürkészhetetlen végzéseidtől, annál föltétlenebbül, boldogan kell rád bíznom saját lényemet szeretett Istenem. Minél inkább megsemmisítőek és kifürkészhetetlenek az útjaid és végzéseid, annál nagyobbak kell lennie szeretetem szent makacsságának, mely annál nagyobb és boldogabb lesz, minél kevésbé ért meg téged szegény lelkem.

Életem Istene, te felfoghatatlan! Légy az életem. Hitem Istene, mely a sötétségbe vezet, szeretetem Istene, mely a sötétségedet életem édes világosságává teszi, légy reményem Istene, hogy te légy életem Istene, aki az örök szeretet.

A megismerés Istene

Mi minden fordult már meg az agyamban, mennyi mindent gondoltam és tanultam Istenem! Nem mintha már tudnám, hogy mi mindent tanultam. Sok mindent tanultam, mert tanulnom kellett, vagy magam is akartam. A végeredmény mindkét esetben ugyanaz: újból elfelejtettem. Elfelejtettem, mert a szegény, szűk értelem az egyiket nem képes befogadni és megtartani, hogyha a másikat előbb el nem hagyja, el nem felejt, vagy talán azért, mert már a tanuláznál valami titkos közöny megakadályozott abban és kételkedtem abban, hogy az új tudás több lesz, mint az unalom és feledés új anyaga. Mindenesetre a legtöbbet azért tanultam, hogy újból elfelejtsen és hogy megtapasztaljam tudásom szegénységét, kicsiségét és korlátoltságát is. Igen, ez a „hogy” nem beszédhiba, amit a nyelvészek és bölcselek pirossal aláhúzhatnak. Nézd Uram: hogyha a felejtés, meg elvesztés csak szomorú véletlen volna és nem a jogos vége minden tudásomnak és tudományomnak, akkor azt kellene kívánnom, hogy mindent tudjak, amit valaha is tanultam. De nem, irtózom még a gondolatától is, hogy mindent tudjak, amit az iskola és egyetem tantárgyaiban hallottam vagy tanultam, amit

henye beszédben hallottam, idegen országokban láttam és múzeumokban szemléltem. Mi hasznom volna abból, hogyha mindezt tudnám? Gazdagabb, boldogabb lennék? Egyáltalán hogyan is tarthatnám meg mindezt? Emlékeztetben kellene elraktározni, hogy rendelkezésemre álljon, amikor szükségem van rá? Mi szükségem volna minderre? Akkor újból kellene előlről kezdenem az életet. Vagy — kedvező esetben — mindennek az ismeretnek egyszerre kellene szellemem tudatában lennie? De mit használna nekem az ismert dolgok kusza, beláthatatlan sokasága, ha minden megszerzett ismeretem tudatos lenne bennem. Istenem, milyen jó elfelejteni és a legtöbb dolognak, amit valaha tudtam, az a legjobb tulajdonsága, hogy ismét meg lehet szabadulni tőlük és az ember felismeri nyomorúságos semmiségüket.

Istenem, azt mondják — és nem vitathatom? —, hogy a megismerés az ember legfőbb tulajdonságai közé tartozik és egyúttal életének a tulajdonképpeni cselekedete. És téged Deus scientiarum Dominus-nak, minden tudás Urának neveznek. Ez nem mond ellent a te öreg bölcsed tapasztalatának: arra rendeztem be szívemet, hogy okosságot és tudást, tévedést és balgaságot tanulmányozzam és rájöttem, hogy ez is csak nyűg és szenvedés. A sok tudással kedvetlenség jár és aki ismereteit gyarapítja, növeli szenvedését is (Préd 1,17 stb.). Azt mondják, hogy a megismerés a birtoklás és megtartás legbensőbb módja, de nekem úgy tűnik, hogy a megismerés a dolgok felszínét éppen csak érinti, nem hatol szívembe, lényemnek abba a mélyébe, melyben valóságos énem van, hanem csak újabb elkábitása szívem ürességének és unalmának, pedig szívem az igazi életre, a dolgok igazi birtoklására vágyakozik, az életre, melyben minden valóság és nem csak a fogalma és a szava áramlik szívembe zúgó dallamként.

Valóban Istenem, a puszta tudás semmi, csak a tapasztalat fájdalmát növeli azzal, hogy a valóságot így sohase tehetjük életünké. Csak a szeretettel átélt tudás teszi lehetővé, hogy

szívem a dolgok szívét megérintse. Csak az átélés változtat meg. Hogyha magam is teljesen ott vagyok — és csak szerető tudással, nem csupán a megismeréssel —, akkor a valósággal való találkozás teljesen megváltoztat és csak akkor van olyan „tudásom”, aki én magam vagyok, amelyik nem futó árnyék-ként suhan át öntudatom színpadán, hanem megmaradt úgy, mint én és azért, mert én önmagam maradok. Csak a megtapasztalt, átélt, megszenvedett tudás az igazi, mely a végén se ábrándít ki és nem változik unalommmá, feledéssé, hanem megtölti a szívét az átélt szeretet bölcs tudásával. Nem a kiokoskodott, hanem az átélt és megszenvedett dolgoknak kell értelmemet és szívemet megtöltenie. Minden tanulással szerzett tudás nem több, mint az élettapasztalat kis segítségével, hogy bölcsen, nyílt és eleven ésszel találkozzunk a dolgokkal.

Hála legyen irgalmadnak te végtelen Isten, mert nemcsak szavakkal és fogalmakkal ismerlek, hanem megtapasztaltalak, megéltelek és megszenvedtelek. Életem első és utolsó élménye te vagy. Igen, te magad, nem a fogalmad, nem a neved, amit neked adtunk. Te szálltál rám a keresztség vizének lelkével. Akkor nem gondolkodtam felőled és nem okoskodtam, akkor még az értelmem kotnyeles élességével hallgattott. Akkor te magad lettél megkérdésem nélkül szívem sorsa. Megfogtál, nem én „értettelek” meg tégedet, gyökerében és eredetében átalakítottad egész lényemet, léted és életed részesévé tettél, saját magadat adtad nekem, nem csak emberi szavakkal rólad szóló üzenetet. Azért nem feledkezhetem meg rólad, mert lényegem legmélyebb belseje lettél. Hogyha bennem élsz, a valóságnak üres, halvány szavai nem támadnak bennem, melyek sokrétűségükkel és kuszaságukkal csak megzavarják szívemet és elfárasztják értelmemet. Atyám, a keresztségben lényemet átható szót mondtál, azt a szót, mely minden dolog *előtt* már létezett, valóságosabb, mint a dolgok, amelyekben az élet és a valóság megmutatkozik. Az a szó, amiben egyedül az élet van, kegyelem Istene, teteddel élményem lett. Ezt soha meg nem unja a lélek, mert egy és

végtelen és soha nem marad olyan soká lelkemben, hogy unalmassá lehessen, és mivel örök, a változatosság állandó mozgásával viszi lelkemet mindennek egyben a régi és mégis mindig új birtoklásával a csendes és örömteljes nyugalomba. Szavad és bölcsességed bennem van, de nem azért, mert megismerhetlek téged értelmemmel, hanem azért, mert fiadnak és barátodnak elismersz engem. Bár ez a szíved mélyéből született, lényegedhez hasonló szó, mely a szívembe hatolt, még a külső szóból a hallás folytán hitre szorul. Élő szavad még homályos számomra, egyelőre még csak halkan szól szívem mélyéből, melybe belemondtad, halkan, mint távoli visszhang tudatos énem előterében, melyben tudásom bővül, az a tudás, mely csak kedvetlenséget és lelki kint okoz, mert avval a keserű tapasztalattal jár, hogy elfelejtem és megérdemli, hogy elfelejtsem, mert önmagától soha nem lesz egység és élet. Mégis ezen fáradozás és lelki gyötrődés mögött már más „tudás” van, a kegyelem valósága: *szavad* és örök fényed. Növekedj bennem, mind jobban lobbanj lánggra, világosíts meg örök fény, lelkem édes világossága. Egyre érthetőbbé váljék bennem az Atyának, és Jézus szeretetének szava. Azt mondtad, hogy mindent kinyilatkoztatasz nekünk, amit az Atyától hallottál. Szavad igaz. Amit az Atyától hallottál, te magad vagy. És te az enyém vagy, te minden emberi szó fölötti szó, te fény, mely előtt minden földi fény éjszakának tűnik. Te világíts nekem egyedül, csak te szólj hozzám egyedül. Mindaz, amit ezen kívül tudok, vagy tanultam, ne legyen más, csak útbaigazítás hozzád, a szavad utáni vágyódás okozta szenvedés érleljen meg, hogy téged mindig jobban megértselek. Ha ezt elérte, akkor ismét a feledésbe merülhet.

Akkor végtére te leszel az utolsó szó, az egyetlen, ami megmarad és amit soha el nem felejt az ember. Majd egykor a halálban, amikor minden elnémul és mindent megtanultam, mindent elszenvedtem, akkor kezdődik a nagy csend, amelyben egyedül csak te szólalsz meg, te örök szó, mindörökké. Akkor elnémul minden emberi szó, a lét és tudás, megismerés

meg a tapasztalat egygé válik: „megismerek úgy, amint én is ismert vagyok”, akkor megértem, amit mindig mondtál nekem: önmagadat. Nem lesz többé közted és köztem egyetlen emberi szó, kép vagy fogalom, te magad leszel a szeretet és az élet egyetlen ujjongó szava, mely lelkemet teljesen betölti.

Már most légy vigaszom, most, amikor még minden tudás, még az emberi szóba öntött kinyilatkoztatásod sem képes kielégíteni a szív vágyát; most, amikor még lelkem belefárad a sok szóba, melyeket rólad mondunk, de amelyekben téged magadat még nem tudunk befogadni. Bár csendes óráimban fellobbannak gondolataim, de a hétköznapiakban elhalványulnak; tehetek szert tudásra, de az ismét feledésbe merül — mégis a te szavad él bennem, az a szó, melyről az Írás azt mondja, hogy: „az Úr szava mindörökké megmarad”. Te magad vagy az én megismerésem, az én világosságom és életem; te magad vagy az én megismerésem és tapasztalásom, te az egyedüli megismerés Istene, azé a megismerése, mely örök és a végtelen boldogság maga.

Imádságaim Istene

Imáimról szeretnék szólni hozzád, Uram. Bár sokszor úgy tűnik nekem, hogy alig figyelsz arra, amit imáim mondani akarnak neked, most az egyszer figyelj szavaimra. Úristen, nem csodálkozom azon, hogy imáim még olyan messze tőled a földre hullanak. Sokszor magam se figyelek arra, amit imádkozom. Az imádság tulajdonképpen „kötelesség” számomra, „pensum”, amit teljesíteni kell és örülök, ha túl vagyok rajta. Ezért imádság közben a „kötelességet” teljesítem, ahelyett hogy imádkozva *nálad* lennék.

Igen, ilyen az imádságom. Öszintén megvallom. De Istennem, alig tudom megbánni, hogy ilyen, igazán nem is ima az imádságom. Hogyan is beszélhet veled az ember? Olyan

távoli és megfoghatatlan vagy. Amikor imádkozom, úgy tesz nekem, mintha szavaim sötét mélységbe hullanának, ahonnan nincs visszhang, mely jelezné, hogy imáim szíved mélyéig hatoltak. Uram, egy életen át imádkozni, beszélni anélkül, hogy választ kapnék, nem túl sok ez nekem? Biztos megérted, hogy mindig menekülök előled, mégpedig az emberekhez, a dolgokhoz, melyek válaszolnak. Vagy az imádság közbeni meghatódást, vagy az elmélkedés alatti gondolatot a te szavadnak, megvilágosításodnak tartsam? Istennem, az istenfélők olyan hamar kéznél vannak. De nekem nehezemre esik ezt elhinnem. Ezekben az élményekben mindig csak magamat találok és saját kiáltásom üres visszhangját. A szavadat, téged akarlak. Én magam és ötleteim legfőljebb másoknak hasznosak még akkor is, hogyha rád vonatkoznak és az emberek végül is még mélynek is gondolják. Borzadok a magam „mélységétől”, mely csak egy ember lapossága, mégpedig egy közönséges emberé. A „bensőség”, amiben csak önmagára talál az ember, a szívet még üresebbé teszi, mint a világ nyüzsgésének minden szétszórtsága és hiábavalósága. Magamat csak úgy tudom elviselni, ha megfelledek magamról úgy, hogy imádkozva nem magamnak, hanem neked élek. De hogyan tehetem meg ezt, ha nem mutatkozol és olyan távol maradsz tőlem? De miért hallgatsz? Miért parancsolod, hogy szóljak hozzád, amikor úgy látszik, hogy meg se hallgatod? Ha hallgatsz, talán nem annak a jele, hogy oda se figyelsz? Vagy talán mégiscsak odafigyelsz szavamra egész életem folyamán, míg magamról mindent el nem mondtam és egész életen át szóltam hozzád? Talán épp azért hallgatsz, hogy csöndben figyeld, míg valóban elmondtam mindent, hogy kimondhasd a *te szavadat*, örökkévalóságod szavát, hogy végül is befejezd egy szegény ember élethossznyi monológját ennek a világnak rémisztő sötétjében, befejezd az örök élet fénylő szavával, mellyel magadat kötelezed el szívemmel? Életem végeredményben csak egyetlen rövid röpima — minden imádságom csak

emberi szóba foglalása ennek — és erre a te örök bírásod az örök válasz? Hallgatásod amikor imádkozom, végtelen beszéd ígérete, egy szó, elképzelhetetlenül tartalmasabb, mint minden hangos szó, melyet gyarló szívem végeességébe mondhatnál olyannyira, hogy ez maga is olyan szegény és kicsiny lenne, mint a szívem?

Uram, bizonyára így van ez. De ha ez a válaszod panaszsomra, és ha netán szólni akarnál, akkor ismét szembeszállnék veled és ez aggódo szívemből fakadna mint panasz hallgatásod miatt, te távoli Istenem.

Ha egész életem egyetlen imádság és imám egy darabkája ennek az életnek, mely imádkozva lép színed elé, akkor kell hogy hatalmam és erőm legyen életemet és saját magamat eléd vinnem. De lásd, ez meghaladja erőmet. Ha imádkozom, a szám beszél, ha „jól” imádkozom, akkor gondolataim és elhatározásaim jóindulatú, betanult és megparancsolt szerepüket játsszák. Akkor én magam vagyok, akit imádnak? Tulajdonképpen nem szavakat, gondolatokat vagy elhatározásokat mondva kellene imádkoznom, hanem önmagammal. Jó szándékom maga is lelkem felszínéhez tartozik, nagyon és túl gyöngé ahhoz, hogy lényemnek azokba a mélységeibe hatoljon, ahol én — önmagam vagyok és életem rejtett vizei saját törvényszerűséggel áradnak és apadnak. Milyen kevés hatalmam van önmagam felett! Igazán szeretlek, amikor szeretni *akarlak*? A szeretet beléd áramlás, saját lényünk legvégső mélységeivel való ragaszkodás hozzád. De hogyan is imádkozhatok szeretettel, amikor a szeretet szívem legmélyének átadása, s az kellene, hogy kinyissam lelkem legbensőbb kamráját, de nincs erőm és hatalmam arra, hogy ezt a legbensőbb kamrát kinyissam, mert tehetetlenül és erőtlően állok legmélyebb titkai előtt, melyek nehéz, súlyos mozdulatlansággal a mélybe süllyedve rejlenek, és amit mindennapi szabadságom el nem ér? Istenem, tudom, hogy az imádságnak nem kell föltétlenül lelkesedésnek vagy elragadtatásnak lennie ahhoz, hogy magamat teljesen hatalmadba

és rendelkezésedre átadjam, minden fenntartás nélkül. Az imának, amit joggal nevezünk ennek, nem a gondtalan önátadás vidám ujjongásának vagy ragyogó fényének kell lennie. Az imádság lehet olyan is, mint a belső vérzés, amikor a benső ember szívének vére gondban és fájdalomban az ember bensejében csendben elszivárog. Örölnék, hogyha így, vagy úgy tudnék imádkozni, ha imádkozva neked adhatnám azt, amit egyedül akarsz: nem a szavamat, gondolataimat, érzelmeimet, elhatározásaimat, hanem önmagamat. Éppen erre vagyok képtelen, mert életem mindennapi felszínességében — amibe szükségszerűen kitaszított vagyok, magamnak is idegen, s nem vagyok magamnál. Hogyan kereshetlek téged távoli Isten, hogyan adhatom át neked magamat, amikor még önmagamra se találtam?

Irgalmazz nekem Istenem! Amikor menekülök az imádság elől, nem előled akarok megszökni, hanem a magam felszínessége elől, nem akarok elszökni végtelenséged és szentséged elől, hanem lelkem üres piacának sivársága elől, ami körül bolyonganom kell, bár menekülök a világból, mégse léphetek be énem igazi szentélyébe, ahol egyedül megtalálhatnálak és imádkozhatnálak. Szánalmad nem érti meg, hogy kívül rekedtem a helyről, ahol laksz, és a templomod előtti térre száműztek, és ezt a teret sajnos a világ tevékenységével töltöm be: nem érti meg az irgalmad, hogy ennek a nyüzsgésnek üres lármája nekem édesebb, mint a dacos csönd, az egyetlen, amit elérek, hogyha a világot az imádsággal elnémitom anélkül, hogy beszédes hallgatásoddal, már veled egyesülhetnék?

Mit tegyek? Megparancsoltad, hogy imádkozzam s hogyan hihetném el, hogy olyasmit parancsolsz, amit kegyelmeddel se tudnék megtenni. Akkor az imádság, amit tőlem megkövetelsz, végeredményben várakozás rád, néma készenlét arra, míg te, aki már régen, mindig lényem legbensejében vagy és belülről kinyitod a kaput, hogy önmagamba léphessek, életem rejtett szentélyébe, hogy ott előtted legalább egyszer kiönthessem szívem vérenek csészéjét. Az lesz majd *szerete-*

tem órája. Hogy ez az „imádságban” teljesül — amit közönségesen így neveznek —, vagy lelkem más üdvösséggel kapcsolatos elhatározásakor, vagy halálom pillanatában, hogy felismerem-e életemnek *ezt* az óráját, vagy nem, hogy sokáig tart-e, vagy rövid lesz, csak egyedül te tudod. De készen kell lennem és várakoznom, hogy amikor életem elhatározásához kinyitod a kaput — talán halkán, feltűnés nélkül —, ne bonyolódjak a világ dolgaiba és el ne szalasszam a belépést magamba és beléd. Akkor majd reszkető kezemben tartom magamat, azt a névtelen valamit, amiben mint eredetében egyesül minden erőm és tulajdonságom, hogy ezt a névtelen valamit visszaadjam neked a szeretet áldozatában. Nem tudom, hogy már életemben elkezdődött-e az az óra, de azt tudom, hogy csak halálomban fejeződik be végérvényesen. Szeretetemnek ebben a boldog és borzalmas órájában még mindig hallgatni fogsz, hogy én beszélhessek. A döntésnek ebben az órájában hallgatásodat a lélek éjszakájának nevezik a teológusok; azokat, akik ezt már átélték, „misztikusoknak” nevezik — ezen szó alatt az emberek sok ostobaságot képzelnek el —, azok az örök szeretet átadásának óráját nemcsak úgy élték át, mint a többi ember, hanem közben még önmagukat is láthatták. *Szeretetem* órája után, melyet hallgatásod betakar, szereteted *napja* következik majd: visio beatifica, boldogító látás. Tehát most, amikor még nem tudom, hogy elérkezett-e már az órám, szentélyed és szentélyem előcsarnokában kell várakoznom, meg kell tisztulnom a világ lármájától és az így keletkező keserves csöndet és sivárságot — az érzékek éjszakáját — kegyelmedben és tiszta hittel kell elviselnem. Ez a végső értelme valamennyi mindennapi imámnak. Nem az, amit gondolok, nem is az, amit elhatározok vagy érzek, nem is felületes gondolataim és akaratom tevékenysége tetszik neked imáimban, hanem aki önmagam-ban vagyok. Mindez parancs és a te kegyelmed, hogy a lélek készen legyen, hogy abban az órában, amikor megadod a

lehetőséget, imádkozva eljusson hozzád. Add meg Istenem, imádságaim Istene, add meg a kegyelmet, hogy imádkozva várjalak.

A törvények Istene

A te szavad mondja önmagadról, hogy lélek vagy, Istenem. Szentlelkedről mondják, hogy a szabadság Lelke. „Az Úr ugyanis Lélek: ahol az Úr Lelke, ott a szabadság” (2Kor 3,17). Ez nem olyan értelemben vonatkozik rád, hogy saját életed korlátlan távolságaiban szabadon uralkodsz, hanem amennyiben a mi lelkünk és életünk vagy. Szabadság Istene, Istenünk! Nézd, néha úgy tűnhet nekem, hogy ezt a szót rólad azért hisszük, mert tudjuk, hogy a hit törvénye erre kötelez minket és azért vallunk a szabadság Istenének, mert erre kényszerülünk és nem azért, mert életed szabad áradata tölti be szívünket és zúgó Lelked vihara — mely ott fú, ahol akar — tett szabaddá minket.

Életemben a szabadság Lelke vagy, vagy pedig a törvények Istene? Vagy a törvény által vagy a szabadság Istene? Törvényeid, melyeket magad adtál, nem béklyók. Az az igazság, hogy törvényeid a szabadság törvényei. Keserű józanságukkal és kérlelhetetlenségükkel megszabadítanak attól, hogy kicsinységem szegényes és gyáva tompaságába süllyedjek. Az irántad való szeretet szabadságát ébresztik fel bennem. Ezek a törvények maguk az igazság, mert azt parancsolják, hogy felülre tegyük, ami oda való és ne magasztaljuk fel életünk oltárán. Szabaddá tesznek, mert ők maguk az igazság, ezek a törvények, melyeket magad adtál az újszövetségben — vagy meghagytál, mert az ószövetséget megszüntetted, amikor „a szabadságot Krisztus szerezte meg nekünk”, és így számunkra nem maradt más, mint a „szabadság törvénye” (Jak 2,12). Törvényeid bár nehezek, de szabaddá tesznek. De Uram, az emberi törvényeket is nem a te nevedben adják?

Szabadság és az őszinte szó Istene, egyszer hadd mondjam el szabadon, ami komor és tépelődő óráimban szívemet nyugtalanítja. Jóságosan meghallgatod az ilyen gondolatokat is. Uram, megszüntetted a régi törvényt, „amit sem atyáink, sem mi nem bírtunk elviselni” (ApCsel 15,10). De te feletteseket rendeltél ebben a világban, világiakat és mindenekelőtt egyháziakat, de gyakran úgy tűnik nekem, hogy a törvények és előírások kerítésének hézagait — melyeket a Szabadság Lelke a pünkösdi viharban kiszakított — gyorsan pótolták. Itt van az egyházi törvénykönyv 2414 kánona. De tulajdonképpen ez se elég, mert a jogászok öröme sok kiegészítés jött hozzá. Figyelemre méltó a több ezer liturgikus előírás. Hogy téged a zsolozsmával, „zsoltárral, himnusszal és szent énekekkel” dicsérjünk és „szívből ujjongjunk az Úrnak” (Ef 5,19), menetrendre, direktóriumra van szükségünk, amit minden évben újra kell kinyomtatni, ennyire szabályozott az Isten dicsérete. Szentlelked országában van „hivatalos közlöny” is, meg számos aktaköteg, kérdések-válaszok, jelentések, határozatok, gyűlések, idézetek, útbaigazítások, mégpedig nem egy kongregációtól és bizottságtól. És mennyi ravasz dolgot tudnak kérdezni a moralisták, míg mindent el nem rendez és pontosan meg nem magyaráz a felsőbbség nyilatkozata. És mennyire nehéz számtan lett a búcsúk kiszámítása. Nem is olyan régen még azon vitatkoztak a tudós teológusok, hogy a szegény betegnek tizennégyszer, vagy hatszor, esetleg kevesebbszer kell megcsókolnia szent Fiad keresztjét, hogy búcsút nyerjen.

Mi mindent találtak ki és gyakoroltak szolgálid és sáfáraid nagy igyekezetükben azalatt a hosszú idő alatt, míg örökkévalóságod néma messzeségébe utaztál és házatad rájuk bízta! Szavad azt tanítja, ahol az Úr Lelke, ott van a szabadság! Nem akarom vádolni okos és hűséges szolgálodat, akiket a tieid fölé rendeltél. Dicséretedre akarom megvallani, hogy általában nem őket illeti a vád, mellyel Fiad egykor az írástudókat és farizeusokat illette, őket, akik Mózes székén ülnek

(Mt 23,4), a súlyos terhet, melyet összegyűjtöttek, nemcsak másokra rakták, hanem magukra is. A te házad népe Uram, a laikusok, tulajdonképpen az egészet nézték, hogy csak a te édes igádát és könnyű terhedet hordozzák, a szavadba vetett hitet, saját parancsodat, mely fölszabadít a szeretetre és a szentségekből fakadó kegyelmed terhére. És hogyha ez az iga nyom bennünket, csak azért van, mert gyengék vagyunk és szívünk gonosz, nem annyira igádát, mint inkább magunkat kellene vádolnunk. Az a teher, ami miatt néma szívvel panaszkodtam, először és kizárólag a mienk, papoké, akik magunk kötöttük egybe és vettük vállunkra. De mégis csak teher? A te szabadságod szűk, kicsinyes emberi kényelemre sóvárgó szívünknek kényszer és teher, de ez is csak kegyelmed túlterhelése? Erre a kérdésre van világosabb és pontosabb válasz, mint Fiadé (Mt 23,3), hogy kis szolgálóidnak mindent meg kell tenniök és megfigyelniök, amit nagyobb szolgálóid parancsolnak nekik; és akiknek megadtad az oldás, kötés hatalmát, azoknak számot kell adniök, hogy a megkötések valójában testvéreik megváltása volt a te szabadságodban?

Tudom és szívemet mindig avval az élő tudással akarom megerősíteni, hogy szabadságodat nem lehet elérni az azok elleni tiltakozással, akik hatalmukat tőled kapták. Súlyos hatalmukat csak úgy lehet a te könnyű szabadságoddá alakítva legyőzni, hogyha helyesen cselekszenek és a hatalmat a „jó segítő társaként” (Róm 13,3) gyakorolják. Hogyha nem akarom becsapni önmagam, akkor mindig rá kell döbbenem, hogy ha igájuk nekem terhes, nem a te Szentlelked, a szabadság Lelke lázadozik bennem, hanem a kényelemem, makacsságom és önzésem rossz szelleme lázad bennem, mert tetteimben nem akarok tekintettel lenni testvéreimre és a botrányt elkerülni testvéreim kedvéért, akikért Fiad mégiscsak a vérét ontotta, és azt hiszem, hogy mindent megtehetek, ami tiszta, ez pedig felfuvalkodott tudás és nem az építő szeretet. (Róm 14,13 stb.; 1Kor 8,1 stb.) Elég gyakran nyilvánítottam

szabadságod akadályozására kerítésnek és sövénynek azt, ami nem más, mint az irántad való szeretet szabadságának védelme és egyúttal védelem saját tagjaim törvénye ellen? Nézd, nemegyszer tapasztaltam már, hogy Egyházad emberi törvényei az akarat fegyelmezésének és a türelemnek, az önfegyelemnek, a lelki nyugalomnak, a tapintatnak és a felebaráti szeretetnek iskolája lettek és az ember nem az önfejűsködésekben, hanem az engedelmisségben érik meg. Valójában nem minden „kell” kényszer, és ha valamit szívesen csinálunk, még nem magas erkölcsiség és igazi szabadság. A tudatos akarat megtalálható már a kiskorú gyermeknél is, de a tudatos engedelmisség a felnőtt, érett ember jele. Add meg, hogy ne a serdületlen gyermekek közé tartozzam, akik a játékban mindig mást akarnak, mint az kíváncsi és szükséges. Azt is tudom, hogy a kis előírások és parancsok, szertartások és szokások, módszerek és mesterfogások, amelyeket nekem parancsolnak, vagy csak ajánlanak, szeretetem megtestesítői lehetnek, ha van bennem szeretet és többnyire csak akkor lesznek holt teherre, ha én magam gyenge és erőtlenség vagyok, hogy lelket öntsek beléjük. Uram, Egyházadnak láthatónak kell lennie. Csak így lehet „a Szentlélek edénye”, amint ezt már szent Irén is tanította. De ha láthatónak kell lennie, akkor abban Lelkednek is egyre láthatóbbá és megfoghatóbbá kell lennie, akkor a parancsokban és utasításokban kell megmutatkoznia, az igenben és nembben, az ittben és mostanban, az így és nem úgyban. Aki ezt hívő lélekkel és erős szeretettel megérti, a törvények szűk kapuján Lelked távlataiba jut.

Sok mindent mondtam el most Istenem, hogy szükséges jó szándékomat bebizonyítsam az általad rendelt egyházi többség sok parancsával, de még több tilalmával szemben. Biztosan áldássá lesz ez számomra. De valóban te magad vagy a törvények Istene? Biztos vagyok benne, azt akarod, hogy megtartsam azokat. Ez világos. Természetesen akaratod megértéséhez tartozik egy és más, amit a moralisták könyvük

elején a magyarázatról, a bocsánatkérésről és kánoni méltanyosságról írnak, hogy később a könyvükben ismét megfelekezzenek róla.

De valóban te magad vagy a törvények Istene? Magamnak is nehéz megmagyarázni, hogy mit is akarok evvel a kérdéssel. Nézd csak, a törvényekben, melyeket *te* adtál, tulajdonképpen majdnem te magad vagy jelen. Tartalmukat parancsoddá tetted, mert tartalmuk már azelőtt is jóságod kifejezése volt, és az ember nem hasonlít hozzád, ha nem szereti, amit parancsolsz neki. Ez azonban nem érvényes az emberi felsőbbbségtől származó törvényekre. A papi egyenruha szabásának semmi köze sincs szent lényegedhez: papként szolgálhatunk neked, akár hosszú a reverenda, vagy rövid. Ez nem tartozik hozzád, hasonlóképpen az ellenkezője sem. De miért kell hogy éppen ezen az egyféle módon keresslek, amikor más módon is megtalálhatlak? Azért, mert az általad rendelt felsőbbbség így parancsolja? Igen. De miért pont így kell megparancsolniok? Azért, mert a lehetőségek széles világa csak a valóság önkényesen korlátozott választásával lehet eleven valóság és különben zűrzavar és rendetlenség lenne, ha mindenki kénye-kedve szerint választhatna? Lehet, hogy gyakran ez az ok. De mindig és mindenben ez a helyzet? Nem lehet törvényeidet és rendeleteidet országodban úgy felfogni, mint az államokéit, mint a rend, az egység közlekedési szabályait, vagy saját törvényed azonosítását? Hogyha minden törvény csak ilyen jellegű lenne, akkor nem jelentene terhet a belső személyes szabadságra éppúgy, mint ahogy senki se érzi magát komolyan korlátozva a törvény vagy a közlekedési szabályok által. De mi van a többiekkel, melyek nem csupán saját törvényed konkrét kifejezései és nemcsak az emberek közötti külső kapcsolatok területét szabályozzák, hanem magamat, belső lényemet, személyemet és szabadságomat érintik?

Nem kérdezem, hogy azokat is meg kell-e tartanom, mert ez világos, hanem azt kérdezem, hogyan tarthatom meg azo-

kat, hogy veled találkozzam és szabadon rád találjak. Ezek bensőmet kívánják, mert afelől rendelkeznek, de mégse olyanok, mint a te parancsaid, melyeket te töltesz be olyannyira, hogyha megtartom azokat, közvetlenül neked adom át magamat. Gyakran érzem: hogyha valaki nem figyel erre, csak külsőleg, közömbösen tartja meg a törvényt, „legalista” vagy aggodalmaskodó, nem szabad imádója lesz egy szent betűnek, olyan ember lesz, aki azt hiszi, hogy az emberi törvény megtartásával előtte igaz lesz, mert a betűt felcseréli veled. Nem akarok se legalista, sem az emberek, de még a betű szolgálja se lenni. És mégis meg kell tartanom az emberi többség törvényeit. Szívből akarom megtartani törvényeiket, de nem tudom beleadni szívemet az ilyen törvénybe, belső emberségem engedelmeskedik nekik anélkül, hogy az emberek szolgálja lenne.

Így nyílt tekintettel nézek fel rád, amikor az olyan törvényeknek engedelmeskedem. Téged illet a hódolat közvetlenül és egyedül, nem azt a dolgot, amit megkövetelnek tőlem, nem lényed szükségszerű fényét a dologban. Mivel nincs benne semmi olyan, aminek szívemet ajándékozhatnám, ez az engedelmesség kifejezése lehet annak, hogy téged magadat és csak téged kereslek. Ezért az ilyen emberi törvényekben vagy semmit sem találok, vagy téged magadat talállak, aszerint, hogy irántad való tiszta szeretetből tartom-e meg vagy sem. Saját törvényeidben akkor is megtalálható vagy, amikor megtartjuk anélkül, hogy ezáltal szeretni akarnánk, mert tartalmuk szükségszerűen szent lényed kifejezése. Az emberi többség törvényeinek megtartásában nincs más, mint csak emberi akarat, mely elveszi a szabadságot, ha benne nem téged szeretünk. Ha szent, szabad akaratod előtti hódolatom jeleként tartom meg azokat, melyekkel belátásod szerint rendelkezél velem, akkor rád talállok, egész lényem hozzád fordul, szabad térségeidbe és többé már nem az emberi parancsok kicsinyességébe. Istenem, csak akkor vagy az emberi törvények Istene, amikor szeretetem Istene vagy.

Adj nekem készséges szívet, hogy az általad rendelt többség törvényeinek terhet úgy hordozzam, hogy ez az önzetlenség, a türelem és hűség gyakorlása legyen. Add nekem szeretetedet, mely egyedül az igazi szabadság, a szeretetet, amely nélkül minden engedelmesség az emberek iránt külsőség vagy szolgaság lesz. Adj nekem tisztelettudó szívet minden jogos parancs és gyermekeid szabadsága iránt, amire megváltottál. Egyre jobban valósuljon meg szabadságod országa! Ez szereteted országa. Ebben vagyok szabad önmagamtól és más emberek akarától, mert nem nekik és nem miattuk szolgállok, hanem egyedül csak neked és csak a te kedvedért. Egy parancsolatban se tartozom az emberekhez, hanem csak hozzád. Aki hozzád tartozik, szabad. Tulajdonképpen nem a törvények Istene vagy, hogy azoknak szolgáljunk, hanem az egyetlen törvény Istene vagy: egyedül csak neked szolgáljunk és egyedül csak téged szeressünk. Azt is kérem, amint kívánod, hogy kérjem minden többség számára, amit te rendeltél fölém, hogy parancsuk sohase legyen más, mint földi változata és gyakorlása az irántad való szeretet törvényének.

Uram, Jézus Krisztus Istene

Istenem, te vagy a végtelen, a határtalan. Benned minden, ami létezik és létezhet, örök, jelenlévő valóság. Amit csak megismerek, lelkedben öröktől outhonos, amit csak kívánhatok, már mindig a tied: amit szeretek, alapjában az, amit szereteted mindig magába zárt, az te magad vagy. Te vagy a bölcsesség, a jóság, az élet és az erő, te vagy az, amit megsejthetek és kitalálhatok. De hogyan lehetsz mindez egyszerre?

Amit tudok, ami után epedek és amit szeretek — ott, ahol lakom és élek, minden mindig megosztott és szétdarabolt. Minden szétesik: a gondolatok halványak és élettelenek, a

ság erőtlén, az erő szeretet nélküli, a mivel se törődő életerő elektelen és brutális lesz. Végességünk szűk voltába sose tudunk mindent összefogni, ami nekünk jónak tűnik, jónak, mert az: élet és bölcsesség, jóság és hatalom, erő és gyengédség és életünk többi képességét, melyekről teljes egészében nem akarunk és nem is merünk lemondani. Csak egyet tehetünk, de ezt az egyet meg kell tennünk: mindezt rendeznünk, életünk mindezen hatalmának helyét ki kell jelölnünk és megengedett mértékét meghatároznunk, hogy egyetlenegy se kerítesse hatalmába egész életünket és a többit eltörölje. Mindig „rendet” és mértéket kell tartanunk. Vigyáznunk kell mindig, hogy a szellem ne legyen a lélek ellensége, a jóság ne váljék gyöngeséggé és az erő állati erőszakká. Mindezek a hatalmak követelőzve állják körül életünket és a maguk részét akarják, hogy bennünk és általunk énünk-ké válva létezzenek és éljenek. Véges erőnket nyomorúságos kis mértékkel kell köztük szétosztanunk. Semminek se szabad életünket teljesen átadnunk, semmiben se szabad önmagunkat teljesen eltékozolnunk, mert az is és mi magunk is tönkremennénk az ilyen kizárólagosságban és kicsapongó mértéketelenségben: akik mindent tudnak, ritkán jóságos emberek; a „mindenhatók” többnyire kemények; a legszebbekről azt mondják, hogy rendszerint buták. Ennek így kell lennie: hogyan is lehetne a véges egyszerre minden?

És mégis: hol van a mindentudás, mely örök szeretet? A legnagyobb hatalom, ami a legnagyobb jóság marad, a tetterős élet, mely egyben eleven szellem is, a szépség, mely szellemes és bölcs? Hol tud mindebből, ami nagy, a határtalanságig nőni, a kérlelhetetlen korlátlansággá tágujni, tekintet nélkül megvalósulni, de úgy, hogy egyúttal minden más is anélkül, hogy megsemmisítené azokat.

Ez vagy én Istenem. Mindenben te vagy minden és minden egyesben, amelyben te vagy, a minden vagy. És minden egyes dolog, amit benned végtelen korlátlansággal elgondolunk, nem szorítja ki a másikat a valóság birodalmából, hanem

teret ad neki korlátlanul a maga bőségében. Benned úgy tágul mindentudássá a tudás, hogy ez a mindentudás mindenhatóság lesz és mindenhatóságod rettenetes könyörtelensége önmagától jóságod ellenállhatatlan ereje lesz. Mindaz, ami végességem kicsinységében beszűkül, gyötrődés és küzdelem, az benned végtelenséggé lesz, mely egyúttal egység is. Tulajdonságaid mindegyike már önmagában a te egész megmérhetetlen léted és már saját ölében hordoz minden valóságot.

Így legalább egyvalaki van, akiben határtalanul és feltétlenül rend és mértéktartás nélkül szerethetjük mindazt, amit szeretni óhajtunk. És ez te vagy. A te szent mértéktelenséged szeretetében lesz elviselhető a mértéktartásra és rendre kényszerített életünk. Benned szívünk vágyakozása a végtelenig kalandozhat anélkül, hogy eltévedne, benned minden egyes dologra eltékozolhatjuk szívünket és mindent megtalálunk, mert benned minden egyes dolog teljesség. Hogyha szeretetben így találunk rád, akkor végességünk kicsinysége legalább a szeretetnek ebben az órájában megszűnik bennünk. Akkor majd mi is megelégedettek leszünk végességünk mértékének mindennapjával.

Így a te végtelenséged a mi végességünk megváltása. És mégis, meg kell vallanom neked Istenem; minél tovább gondolkodom ezen, annál inkább nyugtalanít ez a lényeged. Fenyegeti biztonságomat és benne elveszítek minden tájékozódást. Félelemben és rettegésben úgy tűnik nekem, mintha végtelenséged, amiben minden ugyanazzá lesz, mintha csak önmagadért volna. Te azonban mindig minden vagy minden tulajdonságodban és tettebben. Akkor is minden vagy mindenben, amikor fölém kerekedsz és betörsz életembe. Neked nem kell külön gondoskodnod arról, hogy ha mindenhatóságod villáma belém csap, egyszerre bölcsességed szelíd fénye is legyen. Egész létedet hatalmadba zúdíthatod és vizeid nem folynak el sehová, hogy ezáltal lehetségessé válna, hogy be ne töltsd valósággoddal. Könyörtelen ítélet lehetsz és a kárhozató ítélet fülednek ujjongás, mely mérhetetlen jóságodat

magasztalja, de nekem, kicsinységemnek pont ez félelmetes és borzalmas és kicsinységem eresztékeit szétzúzza. Te mindig teljesen önmagad vagy, bármit teszel is velem, nekem mindig minden valóság végtelen egysége vagy, akár szeretsz vagy elmész mellettem, vagy hatalmadat, jóságodat, igazságosságodat vagy irgalmadat mutatod meg nekem. De éppen azért, mert te vagy minden létező egyetlen végtelensége és az is maradsz, bármilyennek mutatkozol is, pontosan emiatt nem tudom, hogyha végtelenségedre gondolok, milyen vagy hozzám. Pont, amikor be akarlak számítani életembe, végtelenséged kérdéses voltával kell számolnom, melyben mindig minden és minden egyes dolog megvan, s ezáltal életem maga is megoldhatatlan talánnyá lesz. Hogyan számíthatok jóságodra, amikor az benned mindig szent szigor is, hogyan számíthatok mérhetetlen irgalmadra, amikor az állandóan a te könyörtelen igazságosságod is? Te nekem mindig mindent elmondasz: végtelenségedet. Ez a szó végességem minden alkalmazkodását megsemmisíti. Te vagy életem örök fenyegetése, megrendítéd minden biztonságomat.

Nem, Uram, olyan szót kell mondanod, amely nem jelenthet mindent és minden egyest, mert mindent és minden egyes dolgot kifürkészhetetlen egységbe foglal. Olyan szót mondj nekem, ami csak egyet, egyetlenegy jelent, ami nem a minden. Ki kell mondanod, hogy megszűnjék bennem a végtelenséged miatti borzalom, tedd végessé végtelen szavadat, hogy kicsinységem befogadhassa és alkalmazkodhasson hozzá anélkül, hogy kicsiségem hajlékát — amiben egyedül tudok csak lakni — szétzúzná. Akkor majd megértem anélkül, hogy szavad végtelensége és a te végtelenséged megzavarná értelmemet és megfélemlítené szívemet. „Megrövidített” szavamban, mely nem mindent mond el, hanem csak azt, amit meg tudok érteni, ismét fellélegezve megnyugodhatnék. Emberi szót kell szavaddá tenned, hogy szólhass hozzám. Mert az ilyen szót meg tudom érteni. Ne mondd el nekem mindazt, hogy ki vagy végtelenségedben, hanem csak

azt mondd el, hogy szeretsz, csak azt mondd, hogy jó vagy hozzám. De ezt ne isteni nyelveden mondd el, melyben a szereteted könyörtelen igazságosságodat és megsemmisítő hatalmat is jelenti, hanem az én nyelvemen mondd el, hogy ne kelljen félnem attól, hogy a szeretet szava mást is tartalmaz, mint jóságodat és szelíd irgalmadat.

Ó, végtelen Isten, ilyen szót akartál mondani nekem! Megparancsoltad végtelenséged tengerének, hogy ne árássa el nyomorúságos gátjaimat, melyek életem kis szántóföldjét védik és végtelenséged mellett elterülve óvják. Tengeredből csak jóságod harmata jöjjön szegény kis földemre. Emberi szóban jöttél hozzám. Mert te végtelen vagy, te vagy az én Uram, Jézus Krisztus Istene. Ő emberi szóval szólt hozzánk. A szeretet szava többé nem jelenthet olyasmit, amitől félnem kellene. Amikor azt mondja, hogy ő és te bennünket általa, benne szeretsz, akkor ez a szó emberi szívből fakad. Az emberi szívben ennek a szónak csak egy értelme van, mégpedig boldogító értelme. Ha ez az emberi szív, a te Fiad szíve szeret bennünket, a szív — legyen érte áldott —, mely véges is, mint az én szegény szívem, akkor szívem megnyugszik. Hogyha szeret engem, tudom, hogy olyan emberi szív szeretete ez, amely nem is lehet más, mint csak szeretet. És Jézus valóban megmondta nekem, hogy szeret engem és szava emberi szívéből fakadt. És ez a szív a te szíved, aki a Mi Urunk Jézus Krisztus Istene vagy. És ha Fiadnak ez az emberi szíve mondhatatlanul gazdagabb és tágabb, mint az én szívem, akkor mondhatatlanul gazdagabb a szeretete és mondhatatlanul tágasabb a jóságra, ez csak a te jóságod és szereteted lehet s nincs meg benne végtelenséged félelmetessége, mely mindig mindent magába foglal. Add meg nekem végtelen Isten, hogy mindig Jézus Krisztushoz, az én Uramhoz ragaszkodjam. Az ő szíve mutassa meg nekem, milyen vagy hozzám. Az ő szívére akarok tekinteni, hogyha tudni kívánom, ki vagy. Hogyha szellemem szeme csak a te végtelenségedet nézi — amiben mindenben minden vagy —, megvakul

és végtelenséged sötétsége vesz körül, mely nyomasztóbb, mint minden földi éjszakám. Ezért a Mi Urunk Jézus Krisztus Istene, az ő emberi szívére akarok nézni, mert csak így tudom meg, hogy szeretsz engem.

De van még egy kérésem: tedd szívemet Fiad szívéhez hasonlóvá a szeretetben olyan tággá és gazdaggá, hogy testvéreim közül — legalább életemben egyetlenegyszer egy belépessen ezen a kapun és megérthesse, hogy szereted őt. A mi Urunk Jézus Krisztus Istene add, hogy az ő szívében rád találjak.

A teremtés dicsérete

Ó Isten, magamnak és neked is meg kell vallanom, ami ismét szembetűnt nekem. Nehezemre esik teremtedet olyan nagy-szerűnek látnom, mint amilyen valójában. A Szentírás teremtedet csodálatosnak találja: minden költő dicséri, szent Ferenc is naphimnuszában, melynek a halálról szóló utolsó sora üt szíven engem. Jól tudom, hogy ez az én hibám: kedvetlenségem, lelki erőim fáradtsága akadályoz meg abban, hogy a tenger, a hófödte hegyek, a titokzatos, árnyas erdők, a sok millió fényéves kozmosz és ennek szédületes folyamatú fejlődése nem ragadtat el. Hogyha engem nem kerít hatalmába Reinhold Schneider felháborodása a természet jelenlegi pusztításán (még ha Pál apostol is megtiltja nekem, hogy a teremtésnek ezt a sóvárgását természetesnek vegyem), őszintén megvallom, hogy teremtedet nagyszerűségét, a természet csodálatosságát sajnálatos módon nagyon kicsit érzem közvetlenül, spontán módon. Elég a teremtedben látni, hallani, érezni stb. mindazt, aminek a szív hálásan ujjonghatna és ujjongani kényszerülne. Látom ezt, de nincs igazi ujjongás a szívemben. Ezt jószágosan a koromra hárítod, mely beszűkül és kiszárad?

Türelmes legyek magamhoz, vagy az erkölcsi parancs

kényszerével lelkesen énekeljek a költők kórusában, mely teremtesed fenségét, szelídségét és félelmetességét dicséri és ebből megsejti, hogy ki vagy?

Minden teremtményed áldjon Uram,
De különösen nap nővérünk Nagyasszonya,
mellyel a nappalt megvilágítod nekünk.
Ragyogó hatalmas fénye
a te jelképed, te hatalmas.

Áldjon Uram testvérünk a hold és a csillagok.
Te alkottad és helyezted az égre
fényesnek, értékesnek és szépnek.
Áldjon Uram testvérünk a szél, a levegő és a felhő,
a derült és minden más idő.
Teremtményeidet élteted velük.

Áldjon Uram nővérünk a víz,
mely hasznos, bár kevés, ízes és tiszta.

Áldjon Uram testvérünk a tűz.
Vele világítasz az éjszakában,
szép, vidám, erős és hatalmas.

Áldjon Uram, nővérünk az anyaföld.
Ő táplál és ellát minket mindenféle gyümölccsel
virággal és növényvel.

Áldjon Uram testvérünk a testi halál.

Egyetlen élő se menekülhet el előle.

Jaj azoknak, akik halálos bűnben halnak!

Boldogok, akik szent akaratodat vállalva halnak.

A második halál tehetetlen velük.

Dicsérjétek és magasztaljátok Uramat.

Alázattal adjatok hálát neki és nagyon szolgáljátok őt.

Olyan nyelven is lehet imádkozni, mely megerőltető. Ezért hallgathatod meg szent Ferenc szavaival végzett imámat, te minden dolognak és ennek a világnak teremtetője. Amen.

KRISZTUSSAL

Krisztus minden mindenben

Jézus Krisztus, az Atya Igéje és igazi ember, imádunk téged. Mindig te légy hitünk és életünk eleven titka, mely abban a meggyőződésben gyökerezik: örök főpap és állandó áldozat vagy, te imádd nevünkben Atyádat igazságban és lélekben. Benned és veled te az isteni fölség szolgálatának szentsége, életünk legyen a végtelen Isten szolgálata.

Az emberek élete, a kegyelem forrása, te magad légy lelkünk élete, az az élet, mely részt enged a Szentháromság életében. Benned részesülünk életedben, lelkünk természetfölötti életének szentsége.

Bűneink megváltója, bűneink és gyarlóságaink irgalmas legyőzője. Benned szeretnénk élni, hogy erős szereteted hatékony legyen bennünk, az a szeretet, mely egyedül hatalmas a bűnnel szemben most és mindörökké. Általad és benned őriz meg minket minden bűntől, ki minden bűn legyőzésének szentsége vagy. Szeretet köteléke, az egység jelképe. Hadd egyesüljek benned mindavval, amit szeretni parancsolsz. Add, hogy mindnyájan egyre jobban hozzád tartozzunk. Így általad mind jobban egyesülünk a szeretetben, ki az igazi szeretet és közösség szentsége vagy.

A szenvedésben győztes, megfeszített megváltó. Benned akarunk mindnyájan sötét óráinkban helytállni. Ami baj ér bennünket, hadd viseljük sorsodban osztozva, hogy ez utunk

legyen az örök húsvéti világosságra a közted és köztünk levő szenvedésközösség szentsége által.

Örök dicsőség ura. Hadd vágyódjunk mindig bátor hittel örök életedre. Hogyha magunkhoz veszünk, tested legyen az örök dicsőség záloga. Örök élet szentsége, engedd, hogy teljesüljön szívünk utolsó kívánsága: hogy szemtől szembe, leplezetlenül szemlélve imádhassunk téged az Atyával és a Szentlélekkel együtt mindörökre. Amen.

Imádság karácsonykor

Isten, életünk örök titka a születés által szereteted igéjét testünkbe, életed örök fiatalos dicsőségét életünkbe oltottad és megmutattad. Add meg nekünk életünk csalódásainak átélésekor a hitet, hogy szereteted — ami te magad vagy és amit nekünk adtál — igazi életünk örök ifjúsága.

A szenvedés meggondolása

Úr Jézus Krisztus, Megváltó és Üdvözítő, áldott kereszted előtt térdelek. Kitárom szívemet és lelkemet szent szenvedésed elmélkedéséhez. Keresztedet szegény lelkem elé állítom, hogy egy kicsit jobban megértsem és szívembe véssem, mit tettél és mit szenvedtél, és kiért szenvedtél. Legyen velem kegyelmed, hogy levethessem szívem tompaságát és köszönyét, hogy legalább félórára megfeledkezzem hétköznapijaimról, szeretettel, bánattal és köszönettel lehessek nálad. Szívek királya, megfeszített szereteted karolja át gyenge, szegény, fáradt és kedvetlen szívemet. Adj benső érzéket írártad. Ébreszd fel benne azt, ami hiányzik belőle: a veled való részvétet, a szeretetet írártad, a komolyságot és hűséget, melyek megőriznek szent szenvedésed és halálod átelmélkedésében.

Elmélkedni akarok kereszten elmondott hét utolsó szavadon, azokon az utolsó szavakon, mielőtt te, Isten Igéje, öröktől fogva mindörökké, itt a földön a halálban elnémultál. Cserepes ajakkal mondtad fájdalmas szívből fakadó szavaidat mindennek végén. Mindenkinék mondtad őket. Nekem is szólnak. Hadd hatoljanak szívembe. Egészen mélyen, egészen bensőségesen. Hogy megértsem azokat. Hogy soha el ne felejtsem, hanem hogy éljenek és erővé váljanak holt szívemben. Te magad mondd el azokat nekem. Úgy, hogy hangod csengését is halljam.

Halálomkor és majd halálom után is szólsz hozzám. Azok a szavak örök kezdet, vagy végtelen vég lesznek. Uram, hadd halljam halálomkor irgalmad és szereteted szavait, nem eresztsem el a fülem mellett őket. Ezért hadd fogadjam most készséges szívvel utolsó szavaidat a keresztfán. Amen.

Jézus utolsó hét szava:

ELSŐ SZÓ

Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit *tesznek*. (Lk 23,34)

A kereszten függesz. Odaszegeztek. Ezekről a gerendáktól, ég és föld között, nem tudsz szabadulni többé. Tested merő seb. A töviskoszorú gyötri homlokod. Szemeid vérben úsznak. Kezed és lábad sebei égnek, mintha tüzes vassal verték volna át őket. Lelked a szomorúság, fájdalom és reménytelenség tengere. Akik mindezt művelték, a kereszt alatt állnak. Nem mennek el, hogy legalább egyedül hagyjanak meghalni. Ott maradnak. Nevetgélnek. Azt hiszik, hogy igazuk van és éppen az állapotod ennek a legszembetűnőbb bizonyítéka, bizonyíték, hogy mit műveltek veled. Beteljesedés, szent igazság, Istennek tett szolgálat, amire büszkéek lehetnek. Ezért nevetnek. Gúnyolódnak, káromolnak. És fejed fölött a test minden fájdalmánál borzalmasabban csap össze a kétségbe-

esés ilyen gonoszság miatt. Vannak emberek, akik ilyen aljasságra képesek? Van még valami közösség közted és közöttük? Szabad az egyik embernek a másikat halálra kínoznia? Hazugsággal, aljassággal, árulással, képmutatással és fufanggal úgy halálra kínozni, hogy megőrzi a jog látszatát, az ártatlanság arcát és a tárgyilagos bíró pózát? És Isten megengedi ezt a maga világában? És az ellenség nevetése meg a gúnyolódása behatolhat frissen és diadalmasan Isten világába? Ó Uram, szívünk összetört volna a dühöngő kétségbeesésben. Átkoztuk volna az ellenséget, sőt még az Istent is. Üvöltöttünk volna és örülten cibáltuk volna a szöveget, hogy még egyszer ökolbe szoríthassuk kezünket.

De te azt mondod: Atyám bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek. Érthetetlen vagy Jézus. Hol van megkínzott, szenvedés dúlta szívedben még hely, amelyen ez a szó kivirágozhat? Érthetetlen vagy. Szereted ellenségeidet. Atyádnak ajánlod őket. Imádkozol értük. Ó Uram, nem istenkáromlás, amit mondok: a legvalószínűlenebb mentséggel bocsátasz meg nekik, ami csak létezhet: nem tudták, mit tesznek. De igenis nagyon jól tudták. Csak *nem akarták* tudni! S amit az ember nem akar tudni, szíve legrejtettebb mélyén mégiscsak tudja. Az ember gyűlöli és nem akarja a tudat világosságára engedni. Te azt mondod, nem tudják, mit tesznek. Egyet valóban nem tudtak: irántuk való szeretetedet, mert azt csak az ismerheti, aki maga is szeret téged. Csak a szeretet ismeri fel az ajándékba kapott szeretetet.

Mondd ki az én bűneim felett is érthetetlen szereteted megbocsátó szavát. Mondd meg Atyádnak az én érdekemben is: bocsáss meg neki, mert nem tudja, mit cselekedett. Bár tudtam. Mindent. Csak a te szeretetedet nem.

Hadd gondoljak első szavadra a kereszten, amikor a Miatyánk szavait mondva oda se figyelve állítom, megbocsátok az ellenem vétőknek. Ó Istenem a szeretet keresztjén: igazán nem tudom, hogy valaki is vétett ellenem, hogy megbocsás-

sak neki. De ahhoz is a *te* erődre van szükségem, hogy szívből megbocsássak azoknak, akiket büszkeségem és önzésem ellenségnek tart.

MÁSODIK SZÓ

Bizony mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban. (Lk 23,43)

Halálos veszélyben vagy, mégis van hely kinnal szízig tele szívedben az idegen szenvedés számára. Haldokolsz és mégis törödsz egy gonosztevével, aki gyötrelmeiben kénytelen maga megvallani, hogy pokoli kínjai életének gonoszságáért nem elegendő jogos büntetés. Látod anyádat — de te mégis előbb a tékozló fiúval beszélsz. Téged az Istentől elhagyatottság kínoz — és te a paradicsomról beszélsz. Szemeid halálad éjszakájában elsötétülnek, de te mégis az örök világosságot látod. A halálban csak önmagával foglalkozik az ember, mert elhagyatott, magányos lesz. Te azonban azokkal a lelkekkel törödsz, akiknek országodba kell jutniok. Ó végtelen irgalmú szív! Ó erős és bátor szív!

Egy nyomorult bűnös kéri, hogy gondolj rá. És te megigéred neki a Paradicsomot. Minden megújul, hogyha meghalsz? A bűnnel és gonoszszággal tele élet olyan gyorsan megváltozik, hogyha közeledsz hozzá? Hogyha kimondod az átváltoztatás szavait egy élet fölött, a bűnös élet gonoszságai és gyalázatosságai, minden bűne bocsánatot nyer, megváltozik úgy, hogy semmi se akadályozza többé, hogy Istenhez jusson. Nézd, egy kicsi jóakarat bennünk is van az ilyen faragatlan gonosztevő iránt, de csak annyi, hogy elkerülie a legrosszabbat. De hogy a gonosz szokások, a bűnös szenvedélyek, a vadság és a szenny, a megszokás: mindez egy kis jóakarat által és rövid bánat révén a bitófán, megszűnjék! Csak nem olyan gyorsan kerül az ilyen is a mennyországba, mint a bűnbánók és a régen megtértek, vagy a szentek, akik egész életükön át testüket, lelküket megszentelték, hogy mel-

tóvá tegyék a háromszor szent Istenhez! Te azonban mindenható kegyelmed szavát mondod. Ez a szó a lator szívébe hatol, halálos kínjainak pokoli tűzét az isteni szeretet tisztító tűzévé változtatja, és egy pillanat alatt mindent megdicsőít, ami az Atya tetteiből még benne volt és mindent megszüntet, ami ebben az életben a teremtmény gonosz bűnével Isten elől elzárkózott. És a lator veled együtt megy Atyád Paradicsomába.

Nekem is megadod a kegyelmet, hogy sohase veszítsem el a bátorságot jószágodtól merészen kérni és várni mindent? A bátorságot, hogyha én lennék a legelvetemültebb gonosztevő, azt mondani: Uram, ne feledkezz meg rólam, hogyha országodba jutsz! Uram, állítsd fel keresztedet halálos ágyamnál. Ajkad nekem is mondja, még ma velem leszel a Paradicsomban. Ez a szó tegyen méltóvá, hogy teljesen megszentelve a halál tisztító erejéből, bűneimtől megszabadultan benned és veled mehessek Atyád országába.

HARMADIK SZÓ

Asszony, nézd a fiad;

Nézd az *anyád* (Jn 19,27).

Most, a halálban érkezett el az az óra, amikor édesanyád ismét veled lehetett. Most nem kért csodát, amikor meg kellett halnod, most itt lehetett az édesanya, akihez annak idején így szóltál: mit akarsz tőlem asszony! Még nem jött el az órám (Jn 2,4). Most érkezett el az óra, amikor a fiú és az anya egymáshoz kapcsolódik. És ez az óra a búcsú órája, a halál órája. Az az óra, amelyben az özvegy édesanyától elveszik egyetlen fiát. Szemed még egyszer látja az édesanyát. Ezt az anyát nem védted meg semmitől. Életének nemcsak öröme voltál. Életének keserősége és fájdalma voltál. De mindkettő a te kegyelmed volt, mert mindkettő a szereteted. Azért szeretted, mert mindkettőben kitartott melletted és neked szolgált. Tulajdonképpen ebben lett teljesen az édes-

anyád. Mert az a testvéred, nővéred, anyád, aki a mennyei Atya akaratát cselekszi. Szereteted még kínodban is érzékeny a gyengédségre, mely ezen a földön a gyermek és anya között van. Haláloed a földnek ezen gyengéd, drága dolgait is megáldja és megszenteli, melyek a szívet meglágyítják és a földet széppé teszik. Ezek a dolgok nem pusztulnak el szívedben, még a halálban megtört szívedben sem. Ezért mentetted meg a mennyország számára. Azért újul meg a föld, mert haláloedban még a földet is szeretted, mert amikor üdvösségünkért haldokoltál, megindítottak egy anya könnyei és még kimúlásodkor is gondoskodtál egy özvegy földi sorsáról, amikor egy fiúnak anyát és az anyának fiút ajándékoztál.

De ő kereszted alatt nem csak az édesanya magányos fájdalmával állt, akinek fiát megölik. A mi *nevünkben* is ott állt, mint minden élő édesanyja. A mi *nevünkben* is kimondta az Úr halálához a „legyen nekem” beleegyezést. Ő volt az egyház a kereszti alatt, ő volt Éva gyermekeinek nemzedéke, ő harcolt a kígyó és az asszony fiának világgraszoló csatájában. És ha emiatt adtad a szeretett tanítványodnak ezt az anyát, akkor mindnyájunknak adtad édesanyádat.

Fiam, lányom, íme a te anyád, mondd nekem is. Örök végrendelet szava! Kereszted alatt ő Jézus egyedül csak az a szerető tanítvány áll, aki ettől az órától kezdve magához veszi édesanyádat. Haláloed minden kegyelmét tiszta anyai kezei osztják szét. Add kegyelmedet, hogy édesanyádat szeressük és tiszteljük. Mondd is meg neki, amikor rám, a szegényre nézel: asszony, íme a te fiad: édesanya, íme a te lányod.

Tiszta, szűzi szívnek kellett kimondania az igent a Báránynak jegyesével, az egyházzal, a véreddel megváltott és megtisztított emberiséggel kötött esküvőjén. Amikor anyádnak szívébe ajánlasz engemet, haláloed számomra nem lesz hiábavaló, mert én is ott leszek, amikor örök menyegződ napja felvirrad, amikor az egész teremtség megdicsőülten örökre egyesül veled.

NEGYEDIK SZÓ

Én Istenem, én Istenem,

miért hagytál el? (Mt 27,46).

Közeledik a halál. Nem a testi élet vége, ami megváltás és béke. Hanem az a halál, amely az utolsó mélység, a pusztulás és baj elképzelhetetlen mélysége. Közeledik a halál, a kiüresedés, a szörnyű tehetetlenség, a felőrlő sivárság. Amikor minden elmenekül, minden megszűnik, amikor semmi más nincs, mint az elhagyatottság, mely egyszerre éget és kimondhatatlanul halott. A léleknek és az érzékeknek ebben az éjszakájában, a szívnek ürességében, amiben minden elég, lelked még mindig imádkozik, fájdalomban eléggő szívednek ez a borzalmas sivársága egyetlen kiáltás lesz Istenhez. A fájdalom, az elhagyatottság, a mérhetetlen tehetetlenség, az elhagyott Isten-ember imádsága, te magad is légy imádvá. Hogyha te Jézus így imádkozol, ilyen bajban imádkozol, akkor hol lehet olyan szakadék, amelyből ne kiálthatnánk Atyádhoz? Hol van az a kétségbeesés, ami a te elhagyatottságodba rejtve imádsággá ne lehetne? Hol van a kín némasága, mely nem tudhatná, hogy az ilyen néma kiáltás is meghallgatásra talál az ég diadalában?

A 22. zsoltárt kezdted imádkozni, hogy elmondd kínodat és végtelen elhagyatottságod imádságát. Mert szavaid: „én Istenem, én Istenem, miért hagytál el?”, az ősrégi siratóének első verssora, amit maga a Szentlélek mint jajkiáltást adott az ószövetségi istenfélő ember szívébe és ajkára. Ha szabad mondanom, így te is legszörnyűbb bajodban nem akartál mást imádkozni, mint amit már előtted sok ezren imádkoztak. Bizonyos mértékig főpapi misédben, melyben önmagadat áldoztad fel örök áldozatul, magad is liturgikus jellegű szavakat imádkoztál és evvel mindent kifejeztél. Taníts meg egyházad szavaival úgy imádkozni, hogy azok szívem szavává legyenek.

ÖTÖDIK SZÓ

Szomjazom (Jn 19,28).

János evangélista mondja erről a szavadról: mivel tudtad, hogy most már minden beteljesedett, s hogy az Írás valóra váljék, azt mondtad: szomjazom. Itt is igazoltad a zsoltárok szavát, amit a Szentlélek szenvedéséről már előre megmondott. Ugyanaz a 22. zsoltár mondja rólad: erőm kiszáradt, mint a cserép és nyelvem ínyemhez tapad. A 69. zsoltár 22. verse mondja rólad: szomjúságomban ecettel itattak.

Ó, az Atyának mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig engedelmes szolgálja nem azt nézed, ami téged ér, hanem aminek érnie kell, nem azt tekinted, amit teszel, hanem amit tenned kell, nem a tényeket nézed, hanem a kötelességet. Bizonyos értelemben félve vigyáztál arra — még a halálfélelemben is, mely különben elhomályosítja a lelket és elveszi a világos megfontolást —, hogy életedben minden egyezzen avval az örök képpel, ami Atyád előtt lebegett, amikor elgondolt téged. Tulajdonképpen nem a kivérzett, égő sebekkel borított, a forró déli naptűzésnek kitett ruhátlan tested kimondhatatlan szomjúságára gondoltál. Te, aki Atyád akaratát mindhalálig szereted, majdnem érthetetlen, imádásra méltó alázattal állapítod meg: az is beteljesedett, amit az Atya akart a próféta szavával előre megmondott rólam; valóban szomjazom. Ó királyi szív, melynek a testet értelmetlen dühvel elégető kín is egy felsőbb parancs teljesítése!

Így fogadtad egész szenvedésedet minden kegyetlen keménységével. Föladat volt ez, nem vak sors: az Atya akart, nem az emberek gonoszsága, szereteted üdvözítő cselekedete és nem a bűnösök tette. Elpusztultál, hogy megmeneküljünk; meghaltál, hogy éljünk; szomjaztál, hogy mi az élet vizében felfrissüljünk. Szomjúság égetett, hogy átszűrt oldaladon szívedből élő vizek forrása fakadjon. Ehhez hívtál meg, amikor a sátoros ünnepen hangos szóval kiáltottad: aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék, aki hisz bennem, belsejében az Írás szava szerint élő víz folyói fakadnak (Jn 7,37).

Miattam a szomjúság kínjait szenvedted, szeretetemet, üdvösségemet szomjazod: mint a szarvas vágyik hús forrásra, úgy szomjaz téged a lelkem.

HATODIK SZÓ

Beteljesedett (Jn 19,30).

Tulajdonképpen te mondtad: beteljesedett. Igen Uram, itt a vég. Életed vége. Becsületed vége, emberi reményed vége, harcod és munkád vége. Minden elmúlt. Minden kiüresedett. Életed szétfolyt. Reménytelenül és tehetetlenül. De ez a vég a te beteljesedésed. Mert a vég hűségben és szeretetben való beteljesedés. Pusztulásod a te győzelmed.

Ó Uram, mikor értem meg már végre életednek és az én életemnek ezt a törvényét? A törvényt, hogy a halál élet, az önmegtagadás magunk megszerzése, a szegénység gazdagság és a fájdalom kegyelem és a vég valójában a beteljesülés?

Te beteljesítetted. Teljesítetted a földadatot, amit Atyád rád bízott. Kiittad a kelyhet, mely nem múlhatott el. Elszenvetted a halált, mely borzalmas volt. Végbevitted a világ megváltását. Legyőzted a halált. Úrrá lettél a bűnön. Tehetlenné lett a sötétség szellemének hatalma. Kinyílt az élet kapuja. Megszerezted Isten gyermekeinek szabadságát. Most már szállhat a kegyelem zúgó Lelke. És lassankint a szürke világ szereteted hajnalpirjában kezd égni és csak egy kis idő — a kis időnek a világtörténelmet mondjuk —, s majd istenséged lobogó tüzeiben izzik s az egész világ elmerül majd életed boldog lángtengerében. Minden beteljesedett.

Engem is teljesíts be a te Lelked szerint, Te a világ beteljesítője, az Atya Igéje, aki a testben és a szenvedésben mindent beteljesítettél.

Elmondhatom majd én is életem alkonyán: minden beteljesedett; a megbízatást teljesítettem, amit rám bízta? Elmondhatom én is utánad főpapi imádat, amikor beföd a halál árnyéka? Atyám, elérkezett az óra . . . a földön megdicsőítettek azzal, hogy befejeztem azt a művet, aminek elvégzésével

megbízta. Atyám, most dicsőíts meg engem? (Jn 17,1). Ó Jézusom, bármilyen legyen is a megbízatás, amit Atyád nekem adott — kicsiny vagy nagy, édes vagy keserű, élet vagy halál —, add, hogy úgy teljesítsem, mint te, aki mindent, még az életemet is beteljesítetted, hogy én is beteljesíthessem.

HETEDIK SZÓ

Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet (Lk 23,46).

Ó legelhagyatottabb, fájdalomban megtört Jézus, a véghez értél. Ahhoz a véghez, ahol mindent elvesznek az embertől, a lelket is, igent vagy nemet mondó szabadságát, sőt teljes önmagát is. Mert ez a halál. Ki vagy mi vesz el mindent? A semmi? A vak sors? A könyörtelen természet? Nem, az Atya! Isten, aki a bölcsesség és a szeretet. Ezért engeded, hogy megfosszanak önmagadtól. Te bizalommal bízod rá magadat azokra a láthatatlan gyöngéd kezekre, amelyet mi hitetlen, énünkért rettegő emberek a vak sors és a halál kegyetlen fojtogatásának érzünk. Te tudod, hogy ez az Atya keze. És a halálban elsötétülő szemed az Atyát látja, belenéz szeretetének nagy, nyugodt szemébe és ajkad kimondja életed utolsó szavait: Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet. Mindent neki adsz, annak, aki mindent neked adott. Mindent, fenntartás és biztosíték nélkül Atyád kezébe helyezel. Ó, ez sok, nehéz és keserves. És neked egyedül kellett viselned életed terhét: az embereket, aljasságukat, föladatodat, keresztedet, az eredménytelenséget és a halált. Most már vége van mindennek. Most már mindent, önmagadat is Atyád kezébe helyezheted. Ez a kéz olyan jól és gyengén hordoz, mint az anyakéz. Úgy fogják meg lelkedet, mint ahogyan az ember egy kis madarat óvatosan, szeretettel vesz kezébe. Most már semmi se nehéz, hanem minden könnyű, mert minden fény és kegyelem. És minden biztos menedék Isten szívében, ahol minden nehézséget megsirathatunk és az Atya lecsókolja gyermekének arcáról a könnyeket.

Ó Jézus egykor majd engem is, szegény lelkemet és szegé-

nyes életemet Atyád kezébe helyezed? Akkor mindent, életem terhét, bűneim súlyát ne az igazságosság mérlegére tedd, hanem Atyád kezébe. Hová máshová menekülhetnék, mint hozzád, hol bújhatnék el máshol, mint nálad, keserűségem testvére, aki bűneim miatt szenvedtél? Nézd, ma hozzád jövök. Letérdelek kereszted alatt. Megcsókolom lábadat, mely véres léptekkel hallhatatlanul, tévedés nélkül követ életem kacsakaringós útjain. Átölelem keresztedet örök szeretet ura, minden szív szíve, átdöfött szív, türelmes és végtelen jóságú szív. Könyörülj rajtam! Fogadj be szeretetedbe. És ha majd elérkezik vándorlásom vége és már esteledik, amikor majd körülvesszük a halál árnyai, akkor a végemnél mondd ki utolsó szavadat: Atyám, kezedbe ajánlom lelkét. Ó jóságos Jézus. Amen.

Jézusnak és életének jelenvalósága

Úr Jézus Krisztus, az élő Isten Fia, valóságos Isten és valóságos ember a személy egységében és a természet osztatlan és össze nem kevert kettősségében, imádunk téged, mert valóban itt vagy velünk.

Jelen vagy, de nemcsak örök istenségeddel, ami által egylényegű, egyhatalmú és egydicsőségű vagy az örök Atyával, amikkel mindenütt betöltesz mindent mérhetetlenségeddel, amiben minden él, mozog és létezik.

Emberi természeteddal is jelen vagy itt: itt vagy nálunk az oltáriszentségben testeddel és lelkeddel, emberi szíveddel. Te vagy itt, aki Szűz Máriától születél, emberi életet éltél és szenvedtél apró és nagy óráival, örömeivel és könnyeivel, hosszú és szürke hétköznapijaival és magasztos pillanataival. Te vagy itt, aki Poncius Pilátus alatt szenvedtél és akit keresztre feszítettek. Te vagy itt, aki fenéki kiittad a szenvedés kelyhét a kereszten. Te vagy itt az Isten dicsőségében feltámasztott és átszellemült testeddel. Nálunk vagy emberi szí-

veddel, mely ujjong mindörökké, itt vagy emberi lelkeddel, mely az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek megközelíthetetlen fényét szemléli, őt, a felfoghatatlan háromságos Istent szemtől szembe. Valóban, emberként vagy itt jelen. Nem látunk semmit; de a hit szeme lát téged, testvérünket, aki egy-lényegű vagy velünk és jelen vagy közöttünk és velünk. Fülünk nem hall semmit; de a hit füle hallja az örök dicsőítő éneket, amit te, az emberiség örök főpapi imádkozója megdicsőült, az istenséggel telt szíved örömeivel énekelsz mindörökké a mennyei Atyának.

Imádunk téged, magasztalunk téged, hálát adunk neked nagy dicsőségedért, mert köztünk akartál lakni te, a mi Istenünk, kezdetünk és eredetünk, célunk és végünk; mert köztünk akartál lakni te, aki olyan ember vagy, mint mi, mert Te kezdettől fogva elindultál, hogy végigjárd a mi teremtményi kicsinységünk útját a siralmak völgyén át egészen a célig és a végig — és mégis Te vagy mindennek a célja és befejezése.

Közöttünk vagy. Ezért emberi életed is közöttünk felfoghatatlan közeli jelenlét. Amit 1900 évvel ezelőtt átéltél, csak látszólag múlt el. Életed földi felszíne múlt el. Nem születst többé szegény gyermekként a világra, nem éhezel és nem szomjazol többé, nem leszel soha többé fáradt és nem is sírsz többé már soha: annak tarka, örökké változatos semmisége, amit mi emberi életnek nevezünk, nem történik meg veled ismét úgy, mint egykor, hogy jellemezzen és megváltoztasson; nem halsz meg soha többé; mindez elmúlt, mindennek vége van már és ez nagyszerű, mert egyszeri és mulandó volt. Mindez elmúlt, mert emberi, teremtett, véges, változó valóságod Atyád örökkévalóságába jutott, beteljesülése céljához ért, amiben minden változás a véglegességbe tökéletesül, ami mégis a legszabadabb elevenség, melyben megszűnik a múltó idő és az örökkévalóság egyetlen jelene lesz, mely mindent egyszerre önmagába foglal. Időbeli-emberi életed elmúlt, de Istenbe érkezett.

Ezért a legmélyén mégis jelenvalóság maradt. Emberi éle-

ted most teljesen egyesült az örök Istennel, minden dolog eredetével, akinek bölcsességében és szeretetében minden mulandó, örök, változatlan jelenvalóság. Emberi lelked és emberi szíved átöleli azt, akiben minden idő örökkévalóságot, minden keletkezés örök maradandóságát, minden változás változatlan örök nyugalmat és minden mulandóság örökös állandóságát találja. Isten örök bölcsességében és szeretetében magában mindig láthatja szívedet, elmúlt életed isteni jelenvalóságát, szeretheti, helyeselheti és átölelheti, mert ebben van ennek az életnek a tiszta jelene.

Csak külső esemény, ami az emberi életben elmúlik. De amikor ez a jelentéktelen múlt a sötétségben eltűnik, valami örökkévaló születik, a maga részét kialakította bennünk, a lelki emberben, aki örökkévalóság. A múlt időben keletkezik bennünk valami, ami többé nem múlik el; nem olyanok vagyunk, mint az országút, amelyen átvonul a pillanatok végtelen sora és utána ismét olyan üres lesz, mint azelőtt volt, mielőtt ezek a pillanatok mind elvonultak, hanem inkább olyanok vagyunk, mint a kincstár, melyben minden távozó pillanat hátrahagyja azt, ami benne örök: a szabad emberi szeretet és az emberi döntés igenjét vagy nemjét Istennel kapcsolatban, mert ez minden esetben örök. Ez olyan, mintha az idő hullámainak örök le és fölfelé mozgása halkan érintené az örökkévalóság partjait és olyan, mintha minden hullám, minden pillanat, minden cselekedet ott hagyja azt, ami benne örök, a jót és a rosszat. Mert ez jelenti az örökkévalóságot az idő dolgaiban. Mulandó tetteinknek ez az örök jósága vagy gonoszága lelkünk örök talajába süllyed, belehatol és átalakítja ezt a (számunkra, de nem Isten számára) lelkünk elrejtett mélyét. Így formálódik a mulandóságban lassankint valami örök, lelkünk örök arca és benne örök sorunk. És ha elmúlt az idő, akkor tulajdonképpen nem szűnt meg minden. Csak a mulandóság vizei folynak el és az ember számára szabaddá teszik és megmutatják azt, ami eddig szá-

mára rejtve volt: az életét, amint ez szabadon formált lényében örökkévalóság lett.

Így van ez nálad is Jézus, mert te valóságos ember vagy és valódi emberi életet éltél. És ezért maradt meg benned is és nemcsak Istenben jelenvalóságnak. *Akivé* életedben lettél, az vagy most és mindörökké. Gyermekséged elmúlt, de te most is az vagy, aki egykor gyermek volt, úgy, amint csak az lehet, aki gyermek is volt. Többé már nem sírsz. Most is az vagy, amint csak az az ember lehet, aki sírt valaha és szíve soha többé nem felejtheti el, hogy miért sírt. Fáradalmaid elmúltak. De az az érettség, amivel elszenvetted azokat, most örökkévalóság benned. Földi életed és halálod elmúlt, de ami abban történt, benned örökkévalóság és számunkra jelenlét: az örökkévalóság jelenléte itt életed hősiessége, ami minden felett úrrá lett, az a szeretet, ami ezt az életet akkor formálta és megdicsőítette. Az örökkévalóság jelenléte a szíved, mely az Atya érthetetlen intézkedéseit határozott igennel fogadta, engedelmességed, hűséged, szelidséged, a bűnösök iránti szereteted, melyek életed folyamán növekedtek, megerősödtek és mint szabad cselekedetek saját emberi lényegeddé lettek. Így vagy köztünk most is; mindaz, amivé lettél, amit átéltél és szenvedtél, jelenvalóság köztünk.

Egy harmadik ok miatt is egykori életed igazán jelenlévő köztünk. Amikor éltél, tudásodban és szeretettedben nem csupán környezeted, országod és földi életed népe volt jelen. Nemcsak istenséged érzékeiben és szeretetében, hanem emberi szívedében is voltunk mi, én, életem, korom, környezetem, sorsom, kis és nagy óráim, mindaz, amit szabadon akartam. Lényeged mélyén titokzatos bensőséggel mindent mindig tudtál és szívedbe fogadva megőriztél. Ezért emberi életed az én életemet is együtt alakította. Az életem is hozzá tartozik sorsodhoz. Az életemre is igent mondottál, akkoriban imádkoztál értem, sírtál miattam, hálát adtál a nekem jutott kegyelmekért; saját életed törődött az enyémmel és

ezért együtt alakította a hozzám és életemhez fűződő magatartásodat. És ha ez örökkévalóság, és a szentségben köztünk itt jelenvalóság, akkor már eleve az vagy közöttünk, akinek végérvényessé lett élete magába foglalja az ismeretet rólam és a hozzám fűződő szeretetet.

Így akarunk imádni téged. Ó Jézus, imádunk téged. Örök Isten, imádunk téged.

Igazi emberként jelenlévő Jézus, imádunk téged.

Jézus élete és halála, a mindig azonos Atyának változatlan tudásában és akaratában az örökkévalóság jelenvalósága, imádunk téged.

Jézus élete és halála, ebben a földi életben és szenvedésben alakított szíved égi örökkévalóságának mindenkori jelenléte, imádunk téged.

Jézus jelenlévő élete és halála, mely a mi életünket mindig már magába fogadta, imádunk téged.

Jézus, aki valóságosan közöttünk vagy, imádunk téged.

Jézus olajfákhegyi szenvedésének jelenvalósága

Jézus, valóban jelen vagy itt nálunk emberi léteddel is; testeddel és véreddel, szíveddel és lelkeddel. Azért vagy emberi léteddel is közöttünk, mert az nem múlt el egyszerűen, hanem szíved örökkévalóságába költözött.

Ezért jelen van itt köztünk olajfákhegyi harcodd és szenvedésed órája, amit ebben az órában hittel, szeretettel, komolyan, hálával és engesztelő együttérzéssel akarunk tisztelni. Emberi lelked most is, a mennyország dicsőségében látja az Atya megmásíthatatlan akaratát, mely számodra életedben az olajfákhegyi órákat elhatározta. Szíved most imádja Atyádnak ezt az akaratát. Szíved és lelked jelen van itt közöttünk. Te vagy közöttünk, aki az Olajfák hegyén szenvedtél. Amit akkor átéltél és szenvedtél, elmúlt: semmi szomorúság,

semmi kín, semmi keserűség és halálfélelem nem érinti már az Atya boldogságában lévő szívedet, amely boldogságot már elérted. De az, amit pont akkor átéltél és szenvedtél, szívedet alakította és megmaradt abban, és most így vagy közöttünk. Az Apostol mondja rólad (Zsid 5,7), hogy földi életedben hangosan kiáltozva könnyek között imádkoztál és könyörögtél ahhoz, aki a haláltól meg tudna menteni és így tanultad meg testedben az engedelmisséget. És így imádunk téged és neked mondjuk, aki pont az Olajfák hegyén lettél ilyen: könyörülj rajtunk.

Jézus, Olajfák hegyén tanult engedelmisségedért: könyörülj rajtunk.

Jézus, az Olajfák hegyén kiharcolt megadásodért: könyörülj rajtunk.

Jézus, az Olajfák hegyén tanúsított készséges szenvedésedért: könyörülj rajtunk.

Jézus, az Olajfák hegyén a le nem győzött irántunk való szeretetedért: könyörülj rajtunk.

Jézus, az Olajfák hegyén se megkeseredett jóságodért: könyörülj rajtunk.

Jézus, az Olajfák hegyén se megingó türelmedért: könyörülj rajtunk.

Jézus, annak az órának félelméért és szomorúságáért: könyörülj rajtunk.

Jézus, rettegésedért, félelmedért: könyörülj rajtunk.

Jézus, az Olajfák hegyén végzett imádságodért: könyörülj rajtunk.

Jézus, földre borulásodért: könyörülj rajtunk.

Jézus, mindig megújuló bensőséges imádságodért: könyörülj rajtunk.

Jézus, lelked mindhalálig való szomorúságáért: könyörülj rajtunk.

Jézus, a keserűség kelyhének elmúlásáért mondott kérésedért: könyörülj rajtunk.

Jézus, kimondott szavadért, „de ne az történjék, amit én akarok”: könyörülj rajtunk.

Jézus, azért, mert az Atyát említetted: könyörülj rajtunk.

Jézus, azért, mert az Atya akaratára háromszor igent mondtál: könyörülj rajtunk.

Jézus, azért, mert apostolaid alvásukkal magadra hagytak téged: könyörülj rajtunk.

Jézus, azért, mert az angyal megerősített: könyörülj rajtunk.

Jézus, a félelemtől kicsorduló véres verítékedért az Olajfák hegyén: könyörülj rajtunk.

Jézus, azért, mert előre láttad és előre átélted későbbi szenvedésedet: könyörülj rajtunk.

Jézus, azért, mert tudtad az én bűneimet is az Olajfák hegyén: könyörülj rajtunk.

Jézus, minden idők bűneitől való undorodásodért: könyörülj rajtunk.

Jézus, szívednek bűneim miatti szomorúságáért: könyörülj rajtunk.

Jézus, azért a készségért az Olajfák hegyén, hogy mindent magadra vállalsz: könyörülj rajtunk.

Jézus, szenvedéseid hiábavalósága miatti szívfájdalmadért: könyörülj rajtunk.

Jézus, Istentől elhagyatottságod miatt az Olajfák hegyén: könyörülj rajtunk.

Jézus, Atyád érthetetlen akarata iránti engedelmességed miatt: könyörülj rajtunk.

Jézus, a látszólag csak haragos Isten iránti legyőzhetetlen szereteted miatt: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, minden szenvedő előimádkozója: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, az elhagyatottak legelhagyatottabbja: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, a félelmükben Istent keresők szószólója: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, minden kísértést szenvedőnek példaképe: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, a halálfélelem gyötrelmeit szenvedők vigasztalója: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, az egész világ nyomorúságának és kétségbeesésének testvéri részese: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, aki minden szenvedést megértesz: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, aki minden elhagyatottságot átéltél: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, aki most is minden bűnöst szeretsz: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, aki még a legelvetemültebbet is magadhoz akarod ölelni: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, aki halálfélelemmel a mi halálunkat boldog hazatéréssé változtattad: könyörülj rajtunk.

Olajfákhegyi Jézus, irgalmazz nekünk és ments meg minket ó Jézus.

Olajfákhegyi Jézus, légy irgalmas és ments meg minket ó Jézus.

Az Olajfák hegyén megsiratott bűnösöktől: ments meg minket ó Jézus.

A szereteted iránti hálátlanságtól: ments meg minket ó Jézus.

Szenvedésed iránti közönytől: ments meg minket ó Jézus.

A halálfélelmed iránti érzéketlenségtől: ments meg minket ó Jézus.

Az Olajfák hegyén megszerzett kegyelmek semmibevételétől: ments meg minket ó Jézus.

Az Olajfák hegyén kimondott igened és nemed megtámasztásától: ments meg minket ó Jézus.

Olajfákhegyi éjszakáinkon az Isten szeretetének kétségbevonásától: ments meg minket ó Jézus.

Olajfákhegyi keserveinkkor az elkeseredéstől: ments meg minket ó Jézus.

Elhagyatottságunkban a kétségbeeséstől: ments meg minket ó Jézus.

Mi bűnösök: kérünk téged, hallgass meg minket.

Bocsásd meg bűneinket: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy szenvedésedet megértsük: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy Atyád olajfákhegyi akaratát hozzád hasonlóan elfogadjuk: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy az olajfákhegyi éjszaka imádságának bensőségéből minket is részesíts: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy az olajfákhegyi órákban szíved érzelmeiben minket is részesíts: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy a bűnbánatot és engesztelést megértsük: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy szenvedéseinket a te szenvedésedben való részesedésnek tekintsük: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy a bűn iránti utálatoddal tölts el bennünket: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy bajainkban és elhagyatottságunkban a te erődet és türelmedet add nekünk: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy halálfélelmünkkel a te bátorságoddal állj mellettünk: kérünk téged, hallgass meg minket.

Hogy halálunk óráján olajfákhegyi angyalodat elküldd hozzánk: kérünk téged, hallgass meg minket.

Taníts meg, hogy az Olajfák hegyén mindig virrasszunk és együtt imádkozzunk veled: kérünk téged, hallgass meg minket.

Taníts meg minket imádkozni, amikor gyengének és letörtnek érezzük magunkat: kérünk téged, hallgass meg minket.

Add ajkunkra és szívünkbe az ATYA szót, amikor Isten, az Úr, az igazságos bíró, a felfoghatatlan, megközelíthetetlen Istennek tűnik nekünk: kérünk téged, hallgass meg minket.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: kegyelmezz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: hallgass meg minket.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk: Jézus, aki itt jelen vagy, isten-emberi szíved érzelmeire kérünk, melyekkel engesztelve, engedelmesen és szeretettel elszenvetted az Olajfák hegyének halálfélelmét: töltsd el szívünket bűneink miatti bánattal, hogy keresztünket a bánat és engesztelés szellemével hordozzuk, add, hogy szeretetedet, mellyel az Olajfák hegyén miattunk bűnösöként elkezdted szent szenvedésedet, hálás szeretettel viszonzozzuk. Amen.

Az olajfákhegyi szenvedés jelenvalósága bennünk

Úr Jézus Krisztus, jelen vagy most a szentségben. De nem csupán így vagy közöttünk. Bennünk is élsz. Mióta a keresztséggel titokzatos testednek, az Egyháznak tagjai lettünk, Szentlelked által, mely megjelölt és megpecsételt minket, bennünk is vagy. Te vagy életünk; szívünk, lelkünk élete. Szentlelked erejével és életadó hatalmával — mely az Atyától és tőled származik — elfoglaltad lényünk legbensőbb közepét, lelkünk legrejtettebb mélyét, átalakítottad, megdicsőített, megszentelted és istenivé titted. Többé már nem mi élünk, hanem te élsz bennünk; nem a magunké vagyunk, hanem a tied. Te vagy életünk törvénye, létünk és tevékenységünk belső ereje, szívünk mély tüze, egész lényünk szent fénye, mely hasonlóvá tesz az istenség örök fényéhez. Mert te bennünk vagy és élsz, mert saját létedet és életedet önmagad közlöd velünk te, aki a teremtetlen kegyelem maga vagy, mert a teremtetten kegyelemmel teszed számunkra lehetővé, hogy téged és az egy, háromságos Istent magunkba fogadjunk, megtartsunk és a te életedet és az ő életét együtt éljük. Ezért vagyunk felfoghatatlan szereteted kegyelméből való-

ban és igazán örök Atyád fiai és lányai, Atyád dicsőségének társörökösei, melyet Atyád mint Isten ad neked az örök nem-zéssel és a kegyelemben emberi lelkednek is ajándékoz — mely a mienk is. Ezért tölt be minket is valósággal a tőled és Atyádtól örökké származó örök szeretet, a Szentlélek személye. Annyira bennünk élsz ó Jézus, hogy szentségi jelenléd eszköz kegyelmi jelenlédnek bennünk való jelzésére, közlésére, növelésére és megerősítésére. Szentségi jelenléd az idők végén megszűnik. De jelenléd bennünk megmarad még akkor is, hogyha az azt befedő hit fátylai lehullanak, szívünknek — előlünk rejtett mélyéből — előtörnek, s majd ezt nevezzük a boldog életnek.

Mivel bennünk élsz, életünk a látszólag legvilágiasabb hétköznapijaiban is életed törvényének hatalmában van. Életünk a te életed folytatása. Amikor megkeresztelték minket, életed új fejezete kezdődött: keresztlevelünk életed történetének egy lapja. A te képedhez kell hasonlóvá lennünk, a sok testvér között az elsőszülötthöz, téged kell magunkra öltennünk. Mert bennünk élsz, mind jobban kell testet öltened bennünk. Amint emberi lelked rejtett isteni kegyelme földi életedet a földi, látható világban a maga tiszta kifejezésévé és kinyilatkoztatásává tette, ugyanúgy kell ugyanannak a kegyelemnek — a te kegyelmednek — a mi életünket, mindazt, amit teszünk és szenvedünk, kinyilatkoztatnia és ezáltal a te földi, de mégis mennyei életedhez hasonlóvá alakítania. Minden idők, minden helyzet, minden nép és minden nemzedék között akartál élni. Mert földi életed teremtményi kicsinységében ez lehetetlen volt, ezért Szentlelkeddel és kegyelmeddel, mely átszúrt szívedből árad, életünket hatalmadba kerited és megpróbálsz a magadéhoz hasonlóvá tenni, hogy minden időben, minden helyen az idők végéig mindig új módon és új formában éljük tovább életedet ó Jézus.

Ha életednek a te kegyelmedből és a Szentlélek által a mi életünkben újból meg kell valósulnia, akkor ez szenvedésedre

és áldott halálodra is vonatkozik. Életednek ez a legfontosabb eseménye. Apostolod tanítása szerint a keresztséggel halálodba keresztelkedtünk. Mivel szellemi gyermekei vagyunk Istennek és a te társörököseid, veled együtt kell szenvednünk és megdicsőölnünk. Apostolod szerint mindig testünkben hordjuk halálos szenvedésedet, hogy életed a mi halandó testünkön megmutatkozzék. Föltétlenül testet kell öltened bennünk neked, a megfeszítettnek. Titokzatos tested tagjaiban szenvedsz tovább az idők végéig. Csak ha minden könnyet elsírtak és a föld legutolsó szenvedése is véget ért és minden halálos kín befejeződött, tulajdonképpen akkor lesz vége szenvedésednek ó Jézus. Hogyha kereszted nem nehezedne rám is, nem lehetnék a tanítványod; ha nem részesülnék szenvedésedben, arra kellene következtetnem, hogy leled és életed törvénye hiányzik belőlem és hatástalan bennem. Akkor nem lennék a tied, hanem távol lennék tőled, az igazi és az örök élettől.

De ha úgy van, hogy az én üdvömrért és a világ üdvösségéért az Atya dicsőségére tovább akarsz szenvedni és fájdalommal, szenvedéseiddel akarod kiegészíteni, ami szenvedésedből hiányzik, tested, az egyház javára: így veszek részt nagyon szegény, kicsi életemben olajfákhegyi éjszakádban. Akkor ez a „szentóráim”, amiben olajfákhegyi szenvedésedet tisztetem, nem az igazi tisztelet, a valódi itt a templomban, ennek az órának jámbor áhítatában. A tulajdonképpeni „szentórák” azok lesznek, amikor a test és a lélek nyomorúsága rám nehezedik; azok az órák, melyekben Isten a szenvedés kelyhét nyújtja; azok az órák lesznek, amikor megsíratom bűneimet; azok az órák lesznek, melyekben Atyádhoz kiáltok ó Jézus nélkül, hogy meghallgatásra találjak; azok az órák lesznek, amikor a hit fájdalmas kinná válik és a remény kétségbeeséssé lesz. Ezek tulajdonképpen az életem „szentórái”, melyekben kegyelmed a szívemben titokzatosan belevon olajfákhegyi szenvedésedbe. Amikor elérkeznek ezek az órák, akkor könyörülj rajtam Uram.

Amikor olajfákhegyi szenvedésed rám zúdul, akkor állj mellettem. Akkor add meg a kegyelem, hogy felismerjem, ezek a szentóráid a kegyelem, az élet órái, olajfákhegyi óráid. Hadd értsem meg akkor, hogy ez nem vak véletlen, emberi gonoszság vagy tragikus sors, hanem kegyelem, a te olajfákhegyi szenvedésedben való részesülés kegyelme.

Akkor add meg nekem a kegyelmet, hogy igent tudjak mondani, igent a legkeservesebbhez, igent mindenhez, mert ilyen órában minden, még bűneim következményei is örök szereteted akarata, mely áldassék mindörökké. Add meg nekem az ilyen órákban a kegyelmet, hogy imádkozzam, még ha ólomszürke is az ég, vagy bezártnak látszik, hogyha Isten halálos hallgatása temet is el engem, hogyha életem minden csillaga ki is alszik, még ha úgy látszik is, hogy szívemben meghalt a hit és a szeretet, még akkor is, amikor megtört szívemben számnak imádságot dadogó szavai hazugságnak hangzanak. Akkor, a rideg kétségbeesésben, mely szívemet meg akarja ölni, imádkozz bennem kegyelmeddel — legyen ez az ima szereteted megvallása: akkor a halálfélelem megsemmisítő tehetetlenségében, a lélekben, akinek már semmije sincs, amibe kapaszkodhatna, legyen ez az ima még egy kiáltás Atyádhoz. Akkor — amint most előtted térdelve mondom — merüljön el minden olajfákhegyi halálfélelmedbe és öleld azt magadhoz.

Könyörülj rajtunk Jézus, amikor életünk angyala a kelyhet nyújtja úgy, mint neked. Kérünk téged, könyörülj rajtunk. Ne úgy könyörülj rajtunk, hogy elmúljon az a kehely. Aki hozzád tartozik, annak veled együtt kell kiinnia úgy, amint te kiittad. De úgy könyörülj rajtunk, hogy akkor segítesz nekünk, de nem úgy, hogy erősek legyünk, abban az órában, hanem hogy a te erőd legyőzze gyengeségünket. Könyörülj rajtunk, így könyörgünk hozzád. Olajfákhegyi kínjaidban láttad az ilyen olajfákhegyi órák embereit és ez a látomás megvigasztalta szívedet. Engedd, hogy vigasztalásodban részesülhessünk. Könyörülj rajtunk, és így kiáltunk hozzád.

Hogyha részesítesz minket olajfákhegyi óráidban: könyörülj rajtunk.

Hogyha a szorongatás óráit szenvedésedben való részese-
désnek ismerjük fel: könyörülj rajtunk.

Hogyha Isten akarata nekünk is keménynek és érthetetlen-
nek tűnik úgy, mint neked: könyörülj rajtunk.

Hogyha szomorúság és bánat, undor és félelem fog el min-
ket is úgy, mint téged: könyörülj rajtunk.

Hogyha bűneink miatt bánkodunk: könyörülj rajtunk.

Hogyha Isten szentsége és igazságossága rettegéssel tölt el
minket: könyörülj rajtunk.

Hogyha bánnunk és engesztelnünk kell azt, amit elkövet-
tünk: könyörülj rajtunk.

Hogyha meghívsz bennünket titokzatos testeddel az egy-
házzal való együtt-szenvedésre: könyörülj rajtunk.

Hogyha az önzés megkísért bennünket szenvedéseink
kényeskedő túlértékelésére: könyörülj rajtunk.

Hogyha bennünket is elárulnak barátaink úgy, mint téged:
könyörülj rajtunk.

Hogyha semmi segítségünk sem lesz, mint neked: könyö-
rülj rajtunk.

Hogyha ellenségeskedéssel és gyűlölettel találkozunk, mint
te: könyörülj rajtunk.

Hogyha a szeretetünket hálátlansággal viszonozzák, mint
neked: könyörülj rajtunk.

Hogyha az Atya látszólag nem hallgatja meg imádságun-
kat: könyörülj rajtunk.

Hogyha a szenvedés éjszakájában a hit fénye kialudni lát-
szik: könyörülj rajtunk.

Hogyha az olajfákhegyi órákban a kétségbeesés a reményt
legyőzni látszik: könyörülj rajtunk.

Hogyha igazi „szentóráinkban” az istenszeretet bennünk
megszűnni látszik: könyörülj rajtunk.

Hogyha bennünk semmi más nem él, mint végtelen nyomorunk, legvégső tehetetlenségünk és Isten felfoghatatlansága: könyörülj rajtunk.

Hogyha meglep minket a halálfélelem úgy, mint téged: könyörülj rajtunk.

Isten Báránya, aki az Olajfák hegyén minden szenvedésünket vállaltad: irgalmazz nekünk Jézus.

Isten Báránya, aki az Olajfák hegyén és a keresztfán megváltottad és megszentelted szenvedésünket: hallgass meg Jézus.

Isten Báránya, aki a veled és benned szenvedőket az Atya dicsőségébe vezeted: könyörülj rajtunk Jézus.

Az Úr mennybemenetele és jelenvalósága

Uram, hogyha visszajössz úgy, amint elmentél tőlünk valóságos emberként, akkor úgy találj minket, mint akik téged hordoznak lelkükben, türelmesek, hűségesek, jóságosak, önzetlenek, még a halál sötétségében is az Atyához ragaszkodnak, szeretnek és vidámak. Olyan magadra találj bennünk Uram, mint amilyenek lenni szeretnénk, de nem tudunk. De kegyelmed nemcsak megmaradt, hanem azáltal jött hozzánk tulajdonképpen, hogy a mennybe távozva, az Atya jobbán ülve lelkedet szívünkbe öntötted. Valóban hisszük minden tapasztalat ellenére, hogy bennünk folytatod életedet még akkor is, hogyha magunkban majdnem mindig csak önmagunkat találjuk és nem téged. A mi emberi életünkkel együtt mentél a mennybe és ülsz az Atyának jobbán. Ezzel az élettel jössz majd vissza, hogy a te életedet bennünk megtaláld. Hogyha megtalálsz, az lesz a mi örökkévalóságunk és visszajövedledkor mindazzal, amit éltünk és amink volt, eljutunk Atyád dicsőségébe.

Krisztus követése

Úr Jézus Krisztus, az élő Isten Fia, valóságos Isten és valóságos ember egy személyben, Isten öröktől fogva, emberré lett a mi evilági időnkben és velünk maradsz az idők végéig: imádunk téged.

Mindent közöltél velünk. Te, az Atyának dicsőséges, egylényegű fénye, a mi életünket élted. Te ismered a mi életünket, átélted és megtapasztaltad. Te tudod, hogy milyen. Nem mondhatjuk, hogy nem tudod, mit jelent embernek lenni, hogy nem érezhetted, mit jelent a föld erőinek és hatalmainak kiszolgáltatva lenni. Te átélted, hogy mit jelent, ha az embernek teste van, mit jelent a bűn és a halál teste; hogy mit jelent ennek a földnek hatalmában, a végesség kicsinységében bezártnak lenni; éhség, politika, értetlenség, nyomorúság, hagyomány és törvények rendelkeznek velünk. A kenyérkereset kényszere és a nem magunk által választott környezet és élethelyzetek fogsága. Ember voltál. Bizonyára értelmes, szép dolog és boldogság embernek lenni. Neked és életed miatt elhiszük.

Azt is elmondtad nekünk, hogy mit hoztál magaddal erre a földre: Atyád szeretetét, az ő dicsőségét, isteni életét, igazságát, mely minden igazságok között a legigazibb. Mindazt megadtad nekünk, amit Atyád neked adott: az isteni életben való részesedést, a gyermekséget, a Szentlelket, az örök életet. Mi elfogadtuk ezt. Hajlandók vagyunk mérhetetlenül többnek lenni, mint csak embernek: az örökkévalóság fia, Isten gyermeke, az ígéret örököse, testvéred, a Szentlélek temploma, a királyi papság részese, aki Atyádat dicsőíti és a világot mint dicsőítő éneket viszi vissza Teremtőjéhez; munkások a szőlődben, igazságod tanúi, a Lélek imádói, a fény ragyogó hirdetői, apostolod szava szerint csillagok a gonosz és bűnös nemzedékben. (Fil 2,15)

Élj bennünk. Tied az életünk és halálunk. Életed törvényeinek akarunk engedelmeskedni. Rendelkezz velünk. Nem

akarunk csodálkozni semmin, mindig beleegyezőn abba, hogy folytasd bennünk életedet, a megszokottat, a mindennapit, a Te keserű életedet. Azt az életet, melynek minden napi kenyere az Atya akarata. Követni akarunk téged.

Örök főpap, a te imádságodat akarjuk folytatni minden időben mindaddig, amíg a világ el nem kezdheti az örökkévalóság dicséretét és az Ament mindahhoz, amit Isten művelt. Imádkozni akarunk hétköznapijainkban, életünk nagy pillanataiban, kísértéseink mélységeiben, olajfákhegyi óráink tehetetlenségében, szívünk végső magányában. Azt a kegyelmet kérjük tőled, hogy tudjunk mindig imádkozni és soha abba ne hagyjuk. Kérjük Szentlelkedet, hogy szárnyaló szavával vigye át szegény szavunkat ebből a világból az Isten szentháromsági életébe, a semmiből az örök Isten végtelenségébe. Hisszük, hogy sohasem egyedül imádkozunk, hanem Szentlelkeddel bennünk vagy és velünk imádkozol, amikor szent néped közösségében, vagy magányos kamráinkban imádkozunk. Te, az Atya imádója lélekben és igazságban, imádkozz bennünk és velünk életünk minden napján. Tanúid és apostolaid akarunk lenni. Igazságod és szeretetted tanúi. Küldetésed küldöttei a világ üdvösségére. Amint az Atya téged küldött, úgy küldesz mindnyájunkat. Küldetésed kemény és nehéz. Mi gyengék, gyávák, kedvetlenek, mogorvák és ügyetlenek vagyunk. Már így is elég a terhünk. De menni akarunk. Újból meg újból újakezdjük. De fáradtan és nyugalmat kívánva mindig el akarunk hagyni. Ne hagy nyugtot nekünk. Mindig rázz fel bennünket. Taníts meg arra minket, hogy üdvösségünket csak a mások üdvéért való töreddéssel érhetjük el. Tégy minket tisztánlátóvá és készségesé az országodban elvégzendő munkára. Adj nekünk reményt minden remény ellenére és erősíts meg minket gyöngeségünkben a te erőddel. Adj nekünk önzetlen, türelmes, bizakodó és hűséges szeretetet. Add meg nekünk, hogy apostolkodásunkban figyelmen kívül ne hagyjuk azokat, akik a legközelebb vannak hozzánk. Hogyha Lelked bennünk él és hajt

minket, követünk téged. Akkor bennünk vagy és folytatod szavadat, az irgalmasság szavát, a megváltás művét és a világ megdicsőülését.

Hogyha a te Lelkeddel követünk téged, akkor országod egy része valósul meg. Most még hitben és szorongatásban, kereszted árnyékában. De pontosan így érkezik el igazi országod, az igazság és élet országa, a szentség és kegyelem, az igazságosság, a szeretet és a béke királysága. Uram add kegyelmedet, hogy hűségben kövessünk téged. Amen.

Követés a felebaráti szeretetben

Úr Jézus Krisztus, utat mutattál a valóságos, életemet meghatározó hitre. Ez a mindennapi, segítőkész, tevékeny felebaráti szeretet útja. Ezen az úton találkozom veled ismeretlenül, de felismerve. Élet Világossága, ezen az ösvényen vezess engem. Hadd menjek türelmesen mindig újból és mindig tovább ezen az úton. Add meg nekem a megfoghatatlan erőt, hogy merjek az emberekhez közeledni és tudjam önmagamot adni nekik. Akkor megfoghatatlanul eggyé válva azokkal, akik szeretetemet elfogadják, találkozom a felebarátban veled. Az vagy, aki el tudod fogadni az ember egész életét s egyben az maradsz, akiben az Istennek való átadással együtt nem szűnik meg az emberek iránti szeretet, Te vagy az emberek iránti szeretet.

Beléd vetett hitem zarándokhit és ezért mondom az evangéliumi emberrel: „hiszek Uram, segíts hitetlenségemen”. Vezess a te utadon, te, aki a felebaráthoz vezető út vagy, te az ismeretlen testvér és benne az Isten vagy. Most és mindörökké. Amen.

Isten szava mint nekem szóló ígért

Jézus, Te tetted fel az emberi lét korlátlan, mindent megnyitó és megvizsgáló kérdését, ki vagyok én? Ez nemcsak szavakkal történt, hanem egész történeteddel, nemcsak félig és fenntartással, mint én teszem. Én ezzel szemben az egyes dolgokhoz ragaszkodom, amelyek biztosak, a halálnál megállok, amelyet éppúgy, mint a kérdésességet csak elszenvedem, de nem tevékenyen élem át. *Te* a radikális kérdés vagy, aminek lennem kellene. Te ugyanis önként haltál meg és Isten benned tette fel ezt a korlátlan kérdést mint saját kérdését, ő maga fogadta el és a választ saját szent és boldog felfoghatatlanságában adta meg rá.

Amit az Egyház — melynek megkeresztelt tagja vagyok — tanít rólad, számomra felfoghatatlannak hangzik. Életemmel tanítsd meg, hogy mi a szándékom velem. Türelmes akarok lenni és így várakozni. Megpróbálom magamban mindig megfogalmazni, amit megtapasztalok belőled. Amit megtapasztalok, azt bele akarom építeni abba, amit az Egyház rólad hisz és vall.

Te tegnap, ma és mindörökké vagy, mert életed Isten előtt nem veszhet el. Te, az ember, a végtelen kérdés vagy, akiben nekem és halandó életemnek is része van. Te az Isten szava vagy, mert Isten benned fogadott el engem és önmagát mondta ki válaszul. Te vagy Isten válasza, mert a kérdésre — mely te magad, a megfeszített vagy — Isten maga adta meg a választ föltámadásoddal. Te az Isten-ember vagy, mindkettő, vegyítetlenül, örökké elválaszthatatlanul. Hadd legyenek a tied életben és halálban. Amen.

Találkozás Jézussal

Jézus, minden rólad szóló dogmatika jó, de szívesen mondom mindig róla: hiszek; „Uram, segíts hitetlenségemen.” Minden rólad szóló dogmatika csak jó, mert nekem a saját, rólad alkotott képedet, és nem magadat kell megmagyaráznia úgy, amint lelkeddel magadról beszélsz nekem, és amint életem során csendben találkozol velem belső kegyelmed megtapasztalásával. A felebarátban talállak meg, a felebarátban, akihez fenntartás nélkül kell közelednem, a lelkiismeret iránti hűségben, mely már nem fizetődik ki; mindabban a szeretetben és örömben, ami még csak ígéret, de megkérdezi tőlem, hajlandó vagyok-e hinni az örök szeretetben és hűségben: a halál sötét vizeinek lassú áradásában szívem mélyén — mely egy életen át haldoklik —, a napi helytállás mindennapos nehéz szolgálatában: mindenütt találkozol velem, mindenütt jelen vagy akár névtelenül, akár néven szólítva. Mindenben Istent keresem, hogy a gyilkos semmisséget elkerüljem és semmiben sem hagyhatom el azt az embert, aki vagyok és akit szeretek. Ezért hisz benned minden, Isten-ember. Ezért kiált hozzád minden, amiben az ember már megtalálta Istent anélkül, hogy még egyszer el kellene hagynia az embert, és amiben istenként találja az embert annak félelme nélkül, hogy csupán képtelenséggel találkozik.

Téged szólítalak. Szívem utolsó ereje beléd kapaszkodik. Hadd találjalak meg, hadd találkozzam veled egész életemben, hogy lassankint megértsem, mit tanít rólad nekem az egyház. Csak két utolsó szó van: Isten és ember, csak egyetlen titok, amit teljesen, remélve, szeretettel elfogadok. Ez a misztérium a kettősségével valójában csak egy tebenned, Jézus Krisztus. Ezért mondom neked kezemet sebedre téve a hitetlenül kérdező Tamással: „én Uram, én Istenem”. Amen.

A SZENTLÉLEKBEN

A Szentlélek

Uram Jézus Krisztus, az Atyának Fia, minden ember útja és célja. Minden mennyei fölé magasztalva, az Atya jobbján ülve kiárasztottad ránk az ígéret Lelkét, hogy a Lélekkel velünk maradj mindennap a világ végéig és általa életteddel és haláloddal velünk maradj az Atya dicsőségére és a mi üdvösségünkre.

Uram, nézd a minket gyötrő szellemeket és add kegyelmedet, hogy megkülönböztethessük őket.

Adj nekünk értelmet, mely az utánad való vágyódó hétköznapijainban helytáll: amikor téged keresünk és utánad vágyakozunk, akkor a nyugalom, a béke, a bizalom, a szabadság és egyszerű tisztaság lelke a te Lelked, de minden nyugtalan-ság és félelem, kicsinyesség és nehézkesség lelke a miénk, vagy a sötét mélységek lelke.

Add meg nekünk vigasztalásod Lelkét. Urunk, tudjuk, hogy a vigasztalanságban, lelki szárazságban, a lélek ájult tehetetlenségében is hűnek kell maradnunk és hűek is maradhatunk hozzád. Mégis kérhetjük tőled a vigasztalás és az erő Lelkét, az öröm és bizalom Lelkét, a hitben, reményben és szeretetben való növekedés, Atyád dicséretének, a nyugalomnak és a békének Lelkét.

Úzd el szívünkben a lelki szárazságot, sötétséget, vigasztalanságot, a zűrzavart, a silány földi dolgok iránti vonzódást, a reménytelen bizalmatlanságot, a tunyaságot, szomorúsá-

got, az elhagyatottság és meg hasonlítás érzését és azt a szorongást, hogy elszakadhatunk tőled.

De ha úgy tetszik neked, hogy olyan utakon is vezess minket, akkor kérünk, hogy ezekben az órákban és napokban legalább a hűség, és erősség és helytállás Szentlelkét hagyj meg nekünk, hogy vak bizalommal menjünk az úton, a helyes irányt megtartsuk, hűek maradjunk elhatározásainkhoz, melyeket akkor tettünk, amikor fényed világított nekünk és örömed kitágította szívünket. Az ilyen elhagyatottságban add meg inkább a bátor kezdeményezést, az imádságban, önvizsgálatban és bűnbánatban a dacos kitartás lelkét. Adj nekünk akkor föltétlen bizalmat, hogy az elhagyatottságnak ebben az idejében sem hagy el minket kegyelmed és bár nem érezzük, mégis velünk vagy, mint az az erő, mely diadalmaskodik erőtlenségünk fölött. Add meg nekünk a hűséges emlékezés Lelkét, arra a múltra, amikor barátságosan meglátogattál minket, és add meg az eljövendő, érezhető szereteted megnyilatkozására váró lelket. Add, hogy a vigasztalanságnak ezen óráiban megvalljuk bűnösségünket és nyomorúságunkat, gyöngeségeinket alázatosan megtagadjuk és végül elismerjük, hogy egyedül te vagy minden jó és minden mennyei vigasztalás hűséges forrása.

Hogyha vigasztalásod osztályrészünk lesz, kísérje az alázatosság és a készség Lelke, hogy vigasztalás nélkül is szolgáljunk neked.

Add meg nekünk mindig a bátorság és a bátor elhatározás Lelkét, hogy felismerjük a kísértést és ne vitatkozzunk vele, s ne tegyünk engedelményeket, hanem tudjunk egyértelműen nemet mondani, mert ez a legegyszerűbb harci módor. Adj nekünk alázatosságot nehéz helyzeteinkben a tanácskérésre, ahelyett, hogy üres bőbeszédűséggel, magunk fitogtatásával, buta göggel hangoztassuk, hogy mindig egyedül kell megbirkóznunk a nehézségekkel. Add meg nekünk a mennyei bölcsesség Lelkét, hogy jellemünk és életünk valódi veszélyes

pontjait felismerjük és ott vigyázzunk, ott harcoljunk a leg-hűségesebben, ahol a legebezhetőbbek vagyunk.

Add meg nekünk Uram egy szóval a te Lelkedet, a lélek gyümölcseit, melyek apostolod szerint: a szeretet, öröm, béke, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegetartóztatás (Gal 5,22). Hogyha megvan bennünk ez a Lélek és ennek gyümölcse, nem vagyunk többé a törvény szolgálói, hanem Isten szabad gyermekei. Akkor a Lélek mondja bennünk: Abba, jó Atyám. Akkor kimondhatatlan sóhajtásokkal könyörög értünk. Akkor ez az örök élet kenete, pecsétje és váltsága. Akkor az örök vizek forrása, mely szívünkben fakad és az örök életbe folyik és azt súgja: menjünk az Atyához!

Jézus, küldd el nekünk Lelkedet! Mind több pünkösdi ajándékot adj nekünk! Tedd lelkünk szemét világossá, szellemi fogékonyságunkat érzékennyé, hogy Lelkedet minden más lélektől megkülönböztethessük. Add nekünk lelkedet, hogy rólunk is elmondhassák: „ha pedig bennetek lakik annak Lelke, aki feltámasztotta Jézust a halálból, ő, aki Krisztust feltámasztotta a halottak közül, halandó testeteket is életre kelti bennetek lakó Lelke által”. (Róm 8,11) Uram add, hogy mindig pünkösöd legyen. Szolgáid és szolgálóid kéri parancsba kapott merészséggel: hadd, hogy bennünk is pünkösöd legyen. Most és mindörökké. Amen.

Isten által megszabadítva

Isten, létünk örök titka, megszabadítottál minket azáltal, hogy a Te megmérhetetlenséged életünk határtalan távlata lett. Biztonságba helyeztél minket azáltal, hogy saját végtelenségeden kívül mindent esedékessé tettél. Közvetlenül a magadévá tettél bennünket azáltal, hogy a bennünk és körülöttünk lévő bálványokat mindig elpusztítod, mi pedig imádni akarjuk őket, bár azok megkeményítik szívünket.

Mivel egyedül te vagy a mi végtelen végességünk, ezért él bennünk végtelenül a remény. Hogyha mi igazán hinnénk benned és abban, aki értünk adta magát, valóban szabadok lennénk. Megígérted nekünk a győzelmet, mert a názáreti Jézus halálával megszerezte azt magának és testvéreinek azáltal, hogy az elhagyatottság halálában is még egyszer rád talált, az Atyára. Benne, a megfeszített és feltámadt Názáreti Jézusban és általa vagyunk biztosak, hogy se eszmék, hatalmak vagy erők, sem a hagyomány terhe vagy jövőnk utópiái, sem az ész bálványai vagy saját mélységeink bálványai egyáltalán semmi se bennünk, se körülöttünk nem tud elszakítani attól a szeretettől, amelyben a kimondhatatlan Isten mindent átfogó szabadságával önmagát adta nekünk Jézus Krisztusban, a mi Urunkban. Amen.

Hétköznapiom Istene

Hétköznapijaimat hozom eléd Uram. A hosszú órákat és napokat, melyekben minden megtalálható, csak te nem. Nézd ezt a hétköznapot jószágos Istenem, te irgalmas vagy az emberhez, ahhoz az emberhez, aki maga se más, mint hétköznapi: nézd lelkemet, majdnem olyan, mint az országút, melyen végigvonul szüntelen áradattal ennek a világnak a csöcseléke megszámlálhatatlan apróságával, fecsegésével és kapkodásával, kíváncsiságával és üres fontoskodásával. Hát nem olyan a lelkem előtted és becsaphatatlan igazságod előtt, mint valami zsidvásár, ahová mindenfelől összejönnek a zsidvárusok és ennek a világnak nyomorúságos gazdagságát árulják, ahol tompuló nyugtalansággal én és az emberek és a világ semmiségüket terjesztik. Minden a lélek, így tanultam sok évvel ezelőtt az iskolában mint „filozófus”. Ó Istenem, mennyire másként éltem meg ezt a szót, mint ahogyan akkor elgondoltam és megálmodtam: szegény lelkem óriási szeméttároló lett, amibe válogatás nélkül visznek mindent minden-

felől, mindennap, míg színültig meg nem telik hétköznappal.

Mi lesz belőlem Istenem, hogyha továbbra is így folytatódik életem? Mi lesz sorsom abban az órában, amikor ebből a szeméttárolóból egyszerre csak hirtelen kisöprik mindazt a hétköznapi kacatot, mi lesz sorsom halálom órájában? Akkor már nem lesz több hétköznapi és minden megszűnik, ami most betölti napjaimat és életemet. De ki leszek én magam abban az órában, amikor semmi más, csak magam leszek, mi lesz belőlem, aki egész életemen át csak hétköznapi voltam, tehát tevékenység, fecsegéssel és hűhóval betöltött sivárság? Mi lesz az eredmény, hogyha egyszer a halál súlyos terhe életemből, sok napomból és éveimből könyörtelenül kipréseli az igazi tartalmat? Istenem, hogyha irgalmas voltál hozzám, akkor ebben a nagy kiábrándulásban, mely hétköznapijaim csalása után következik, talán lesz néhány helyes pillanata, a maradványa helytelen életemnek, néhány pillanata, melybe belopózott a hétköznapi kacatjaival telt szívem egy csücskébe szereteted kegyelme.

Hogyan hagyhatom el hétköznapiomnak ezt a nyomorát és hogyan fordulhatok hozzád, az egyetlen szükségéhez? Hogyan menekülhetek meg ezekből a hétköznapiokból? Nem te taszítottál ebbe a hétköznapiba? Hát nem vesztettem el a világot hétköznapiom közben, amikor először sejtettem meg rádöbbenve, hogy hozzád tartozó életemnek nem szabad a hétköznapiokban elvesznie? Nem te teremtetted emberre engem? De mi az ember, az az élőlény, aki önmagában nem elegendő, utánad vágyódik és távoli csillagaid felé kezd rohanni, végigfut ennek a világnak minden útján s ezek végén még mindig ugyanolyan messze látja csillagaid nyugodt ragyogását. Nézd Istenem, hogyha tényleg meg akartam volna szökni hétköznapijaimtól és akár karthauzi lettem volna, hogy ne kelljen mást tennem, mint néma imádással tartózkodnom színed előtt, tényleg fölébe kerekedtem volna a hétköznapihoz? És ha azokra az órákra gondolok, amelyek-

ben oltárodnál állok és Egyházad zsolozsmáját imádkozom, akkor tudom, hogy nem napjaim világi elfoglaltságai tesznek hétköznappá, hanem én magam vagyok az, aki még a szent cselekményeket is átalakíthatja a szürke hétköznapiság óráivá. *Én* változtatom napjaimat hétköznappá és nem azok engem.

Ezért tudom, hogyha egyáltalán van számomra hozzád vezető út, akkor az hétköznapijaimon keresztül vezet. Csak úgy menekülhetnék hozzád hétköznapijaim nélkül, hogyha ezen szent meneküléskor magamtól megszabadulhatnék. De egyáltalán van-e út hozzád a hétköznapiakon át? Az ilyen út nem vezet tőled egyre távolabb, mind mélyebben abba az üres tevékenységbe, amelyben te nem lakozol, te hallgatag Isten? Jól tudom, hogy a szívet-lelket betöltő tevékenységtől csömmört kap az ember, hogy a *taedium vitae*, amiről a bölcsek beszélnek, az élet telítettsége, jóllakottsága — amelyről patriárákaid utolsó tapasztalataként számol be a szavad — egyre inkább hatalmába kerít engem is. A hétköznapi végül is önmagától az élet nagy melankóliájává alakul. Hát nem ezt tapasztalják a pogányok is? Talán már elérkezett hozzád az ember, hogyha maga bevallja, hogy minden csak hiúság és kínlódás, hogyha a hétköznapi az igazi arcát mutatja prédikátorod élménye szerint? Ilyen egyszerű módon a hozzád vezető út a hétköznapi? Vagy talán inkább ezzel érte el végső győzelmét, hogy a kiégett szív számára közömbössé lesznek a hétköznapiak azok a dolgai is, melyek különben olyan könnyen átsegítik az embert szívének unalma és üressége fölött? Talán közelebb van hozzád a fáradt és kiábrándult szív, mint a friss és életvidám? Hol vagy megtalálható, amikor a hétköznapi öröme elfeledtet téged és a kiábrándulás a hétköznapiból még nem jelenti, hogy rád találtunk és szívünk keserűsége és betegsége még lehetetlenebbé teszi, hogy rád találjunk?

Istenem, hogyha mindenben elveszíthetünk és nem szünteti meg ezt a veszélyt sem az imádság, sem a szent ünnep, sem a kolostor csendje, de még a mindenben való csalódás

sem, akkor még ezek a szent, nem hétköznapi dolgok is még mindig csak a hétköznaphoz tartoznak. Akkor a hétköznapi életnek nem csupán „egy darabkája”, hanem mindig és „minden” a hétköznappá válik, mert mindez nekem elronthatja, elrabolhatja tőlem azt az egyet, amire vágyódom: téged Istenem.

Ha nem adtál nekem sehol olyan helyet, ahová menekülve megtalálhatnálak téged, hogyha mindenben elveszíthetlek téged, az egyetlenegyed, akkor kell hogy mindenben meg is találhassalak, mert különben sohase találhatna meg téged az ember, aki nélküled nem tud létezni. Akkor mindenben kell hogy keresselek, mert minden nap hétköznapi és minden nap a *te* napod és kegyelmed órája. Minden egyszermind hétköznapi és a *te* napod. Istenem, most már megértem, amit már régóta tudok. Szívemben elevenné lesz ismét az, amit az értelem már sokszor megmondott. De mit használ az értelem igazsága, hogyha nem él a szívben is? — Újból meg újból elő kell vennem azt a kis cédulát, amelyet sok évvel ezelőtt Ruysbroek-idézettel teleírtam, újból el kell olvasnom, hogy szívem is újból megértse. Mindig megvigasztal, amikor elolvasom, hogy ez a bensőséges ember hogyan képzelte el az életét, hogy életem annyi hétköznapija után még mindig szeretem ezeket a szavakat, az az oka, hogy számomra is ígéret: egyszer majd megáldod hétköznapijaimat: „Isten szüntelenül, közvetve és közvetlenül jön és szemlélődést meg cselekvést kíván tőlünk úgy, hogy az egyik a másikat ne akadályozza, hanem állandóan erősítse. Így a belső ember ezen a kétféle módon ura önmaga életének: a nyugalomban és tevékenységben egyaránt. Mindegyikben teljes és osztatlan. Mert teljesen Istenben van, amikor szemlélődve pihen és teljesen önmagában van, amikor tevékenyen szeret; és Isten állandóan sürgeti és figyelmezteti, hogy újítsa meg mindkettőt, a pihenést és a tevékenységet. Tehát az ember igaz és az Istenhez vezető úton van a bensőséges szeretettel és az örökös tevékenységgel: az örök nyugalom szemlélődő vonzódásával ol-

dódik fel Istenben. Istenben marad és mégis eljut minden teremtményhez a mindent átölelő szeretetben, erényekben és igazságban. Ez a belső élet legmagasabb foka. Mindazok, akikben gyakorlatilag nincs meg egyszerre a nyugalom és tevékenység, még nem jutottak el erre a tökéletességre. Azt az igaz embert nem lehet egyesülésében megakadályozni, mert szemlélődve és tevékenyen egyesül. A kettős tükörhöz hasonlít, mely mindkét oldalán képet mutat. Szellemének legmagasabb részén Istent fogadja be az ember minden ajándékával, az alsó részben viszont érzékeivel testi képeket fogad be . . .’

Egyszerre kell birtokolnom hétköznapiomat és a te napodat. A világhoz fordulásban kell hozzád jutnom, és mindenben téged, az egyet elérnem. De hogyan lesz hétköznapiom a te napod? Istenem, csak általad! Csak általad lehetek sokféle mindennapi munkámban „bensőséges” ember. Csak általad lehetek önmagamban nálad akkor is, hogyha a kívülálló dolgokhoz fordulok. Nem a félelem, nem a semmi és nem a halál szabadít meg attól, hogy belefeledkezzem a világ dolgaiba, amint ma ezt a filozófusok állítják, hanem csak a te szereteted, a hozzád fűződő szeretet, hozzád, minden dolgok céljához és útjához, hozzád, aki betöltesz mindent és önmagadban elegendő vagy. Szereteted és a hozzád fűződő szeretet minden dolgon, még saját szívén át is fölébe emelkedik mindennek, egészen végtelen távlataidig és magával viszi az összes elhagyott dolgokat, mint végtelenséged dicsőítő énekét. Előtted eggyé lesz a sokféleség, minden szétszórtság benned egyberendeződik, minden külsőség szeretetedben bensőségessé válik. Szeretetedben minden odafordulás a hétköznaphoz az egységedhez való visszatérés lesz, és ez az örök élet.

Azt a szeretetet, mely a hétköznapiot hétköznapihagyja s mégis magadba fogadja, egyedül csak te adhatod meg nekem. Mit mondhatok neked ebben az órában, amikor én a hétköznapi színed elé jövök? Csak egy kérést tudok eldogni a legmegszokottabb ajándékozási módért, ami egyben legna-

gyobb ajándékok is, a szeretetedért. Érintsd meg szívemet kegyelmeddel. Hadd, hogy amikor örömmel vagy fájdalommal kapok a világ dolgai után, általuk megértselek és szeresselek téged, mindennek egyetlen okát. Te, aki a szeretet vagy, adj nekem szeretetet, önmagadat, hogy életem minden napja egykor örök életed egyetlen napjába torkolljék.

Élet kegyelemből

Úr Jézus Krisztus, üdvösséget szerző halálodba vetett hittell imádunk téged. Hogyha lelkünk feléd tapogatózik, akkor mi magunk is a te lelkedben vagyunk, benned és te bennünk.

Mert ránk tetted kezedet, amikor megkeresztelted. Lelkedet árasztottad belénk. Elfogadtad bűnösségünket és legyőzted kegyelmeddel. Lényünk téreit Atyád felfoghatatlan végtelenségébe tágitottad. Sokkal többé lettünk, mint valaha is sejthettük és megérthettük volna. Sokkal több vagyunk, mint amit hétköznapiunk, sőt maga a legnagyobb és legmélyebb tapasztalatunk magunkról elmondhat, amíg ennek a világnak sötétségében vándorlunk. Lelked fölment, kegyelmed megszentelt minket. Isten igazi gyermekeinek életére újjászülettünk, részesültünk az isteni természetben s megjelöltünk az örök életre. Távolágod, az örök Isten messzesége, kápráztató igazságod messzesége, szigorú szentséged, megemésztő szereteted, megfoghatatlanul áradó életed távolága közelséggé lett. A mienk lett. Mert mienk a Szentlélek. Ő a belső ember kenete és pecsétje. Életünk feneketlen szakadékait Ő tölti ki. Ő az élet bennünk, amivel már a halál mögé kerültünk. Ő a határtalan boldogság, mely könnyeink patakjának legutolsó forrását is kiapasztotta, bár tapasztalatunk síkságát még elárasztja. Ő a bennünk lakozó Isten, a szív szentsége, rejtett ujjongása, ereje, amely még akkor is csodálatosan megmarad, amikor szellemeskedésünk és minden erőnk véget ér. Ő bennünk van úgy, hogy hiszünk és legbel-

sönkben már tudunk, annak ellenére, hogy vak bolondok vagyunk. Ő mindent tud és Ő a mienk. Olyan bennünk, mint a remény, mely kétségbeesésünk minden zuhanásában fenn tart minket. Olyan bennünk, mint a szeretet, mely szeret bennünk és hideg, kicsi, kicsinyes szívünket tékozló, örvendező szeretetre képesíti. Éveink és szívünk kétségbeejtő öregedésében ő bennünk az örök ifjúság. Ő a sírásunk mögött halkan felcsendülő nevetés. Ő a bizalom, mely megtart, lelkünk szabadsága és szárnyaló boldogsága. Sokkal több vagyunk, mint azt tudjuk. Amikor ezt megvalljuk, téged dicsérünk Urunk, a te szavad kedvéért megtagadjuk magunkat és tapasztalatunkat. Hogyha valóban megtapasztaltuk, hogy mik vagyunk, kongó, üres, talajtalan, sajnálatra méltó emberek, akkor végességünk és bűnösségünk tapasztalata még egyszer saját ítélete elé kerül és ez se lesz más, mint amit nekünk mond rólunk. Ezért hiszünk *szavadnak*. Amit az mond nekünk, az a mi igazi valónk: *a* valóság. Ez az igazság és Isten szeretete még elrejtve ugyan — de jelen van; még hisszük, de már a tulajdonunk; még reményünk kínja és végtelen nyugtalanság ösztökéje, de már az örök élet vigasztalása és biztossága; még az idő végtelen mozgásának ereje, de már az örök „sabbat” nyugalma is; még ítélet bűneink felett, de már a felmentő szó is.

Uram, tieidként térdelünk szentséged előtt. Halálod szentsége előtt, mely éltet minket; hallgatásod szentsége előtt, mely hangosabban szól, mint saját szívünk minden fecsegése; tested szentsége előtt, mely a földről elvétellett és a mennyeknek záloga.

Mikor föltekintünk erre a testre, kérünk téged: élj bennünk, Lelked töltsön el minket. Hiszünk erődben, mely gyöngeségünkben győz, hiszünk irgalmadban, mely már elérte nyomorúságunkat; hiszünk igazságodban, mely már legyőzte hazugságunkat; hiszünk szabadságodban, mely már kiszabadított kicsinységünkéből. Élj bennünk. Hadd teljesítsük parancsaidat vidáman a te lelkedben, melynek nincs szüksége

törvényre. Add, hogy ismét bátran reméljünk ennek a földnek áldásában. Mert a te lelked megújíthatja a föld színét. Ne csak az ég, a föld is legyen tele a te dicsőségeddel. Mert a világ üdvéért folytatott harcban a legyőzött csak akkor kapja meg életed pálmáját, hogyha vitézül harcolt mindvégig ezért a földért. Nem tudjuk, hogy azok közül, akik most távolinak tűnnek, kiket érintett és változtatott meg a kegyelmed, nem érezzük jobban magunkat, mint azok, akik azt gondolják, hogy a sötétben tapogatóznak, vagy azok, akiknek tettei és ezért szívük is legalább a látszat szerint ellenkezik törvényeddel. Ezért a legutolsó szó, amit magunkról kimondhatunk, vagy akarhatunk még, nem a mi szavunk, hanem a te szavad, a kegyelem szava. Ezért a Lélek, akiben hiszünk, mégis a te Szentlelked. Kegyelmedben részesültünk most és majd részesülünk mindörökké. Amen.

Imádság a reményért

Kérünk téged a kegyelem és az örök élet Istene: erősítsd bennünk a reményt, ajándékozd nekünk az erőseknek ezt az erényét, a bizakodóknak ezt az erejét, a rettenthetetleneknek ezt a bátorságát. Hadd vágyódjunk mindig utánad, létünk végtelen beteljesítője után, hadd építsünk mindig rád és hűségre, hadd tartsunk ki rendületlenül hatalmad mellett, add, hogy ez a lelkület éljen bennünk és alakítsd ki bennünk Szentlelkeddel ezt a lelkületet, mert Urunk és Istenünk, akkor lesz meg bennünk a remény erénye. Akkor mindig bátran újból nekiláthatunk életünk feladatainak, akkor a vidám meggyőződés él bennünk, hogy nem hiába dolgozunk, akkor megtesszük a magunkét és tudjuk, hogy te a Mindenható bennünk, általunk, de nélkülünk is — amikor erőnk csödőtt mond — dicsőségeden és üdvösségünkön fáradozol belátásod szerint. Erősítsd meg bennünk a beléd vetett reményt.

A dicsőség reménye azonban örök Isten, a te egyszülött

Fiad. Ő birtokolja végtelen lényedet öröktől fogva mindörökké, mert te adtad neki és örök nemzéssel adod mindig, tehát minden az övé, amiben remélünk, ami után vágyakozunk, ő a bölcsesség és a hatalom, a szépség és a jóság, az élet és a dicsőség, ő a minden mindenben. Ő a te Fiad — akinek mindent adtál —, a mienk lett. Emberré lett. Örök Igéd, a dicsőség Istene testté lett, hasonló lett mindegyikünkhöz, megalázta magát és emberi alakot öltött, emberi testet, emberi lelket, emberi életet, emberi sorsot a legfélelmetesebb lehetőségeivel.

Fiad, szent Atya, valóban emberré lett. Imádkozva hajtunk térdet. Ki tudja megérteni szeretetednek ezt a felfoghatatlanságát; annyira szeretted a világot, hogy az emberek megbotráncolnak szereteteden és a tanítást Fiad megtestesüléséről ostobaságnak és esztelenségnek mondják. És mert mi hiszünk, boldog reménnyel ujjonghatunk: Krisztus bennünk a dicsőség reménye. Mert ha nekünk adod Fiadat, egyáltalán mi lehetne, amit magadnak megtartanál és mi lehetne még, amit tőlünk megtagadnál? Mi hiányozhatna nekünk, hogyha Fiad, akinek mindent, a magad lényét adtad, a mienk? Ő valóban a mienk. Ő Mária fia, Máriáé, aki Ádamban testvérünk, ő Ádám családjának gyermeke, egy nemzetségű velünk, azonos lényegű és eredetű az emberrel. Hogyha mi emberek mindnyájan terveidben és teremő akaratodban egy nemzetségű és sorsközösséget alkotunk, és Fiad beletartozik ebbe a nagy nemzetségű és sorsközösségbe, akkor mi, Éva árva gyermekei saját fiad nemzetségében és sorsában részesülünk. Testvérei vagyunk az Egyszülöttnek, az Elsőszülöttnek. Testvérei Fiadnak, társörökösei az ő dicsőségének. Részesülünk kegyelmében, Lelkében, életében, keresz és dicsőség általi sorsában, örök dicsőségében. Nem *mi* éljük a magunk életét, hanem Krisztus, a testvérünk él bennünk és éli általunk a maga életét. Nézd Jézus Krisztus Atyja és a mi Atyánk, hogy készek vagyunk részt venni Fiad életében. Rendelkezz életünkkel és tedd hasonlóvá Fiad életéhez. A maga

életét akarja folytatni bennünk az idők végéig, bennünk és a mi életünkben akarja kinyilatkoztatni. Ami életünkben történik, nem véletlen, nem vak sors, hanem Fiad életének egy része. Az örömet Krisztus örömeként fogadjuk, a sikert az ő sikerének, fájdmát az ő fájdmának, a munkát az ő munkájának, a halált a halálában való részesedésnek.

Különösen azt a kegyelmet kérjük tőled, hogy egy dologban különösen részt vehessünk: Jézus imádságában. Ő Isten nagy imádója Lélekben és igazságban, ő a közvetítő, aki által egyedül juthat imádságunk a kegyelem trónusához. Benne akarunk imádkozni imádságával egyesülve. Ő tanítson minket imádkozni, akivel egyek vagyunk Lelkében. Ő tanítson minket imádkozni, aki maga is imádkozott: hogy állandóan imádkozzunk szünet nélkül, hogy kitartóan, bizalommal, alázatosan imádkozzunk Lélekben és igazságban, igazi felebaráti szeretetben, ami nélkül semmi imádság nem kedves Isten előtt. Ő tanítson minket arra, hogy azt imádkozzuk, amiért ő imádkozott: hogy megszenteltessék a te neved, legyen meg a te akaratod, jöjjön el a te országod és hogyha előbb a te dicsőségedért imádkozunk, meghallgatod azt is, amikor magunkért imádkozunk, földi jólétünkért, földi gondjaink megoldásáért. Add meg nekünk az imádság, az összeszedettség és az Istennel egyesülés Lelkét. Istenem, fogadd el szegény szívemet. Gyakran távol van tőled. Olyan, mint a víztelen, tikkadt, száraz föld, beleveszett a hétköznapijaimat betöltő ezernyi semmiségbe. Uram, aki mégis minden szív központja, minden élet Ura vagy, egyedül csak te tudod magadhoz vonzani szívemet. Egyedül csak te tudod megadni az imádság Lelkét, csak a te kegyelmed adhatja meg nekem, hogy dolgok sokféleségén, a hétköznapiok szétszórtságán túl is megtaláljalak Téged, az egyedül fontosat, az egyetlent, aki-ben szívem nyugtát megtalálhatja. Lelked legyen segítségemre gyöngeségemben és amikor azt se tudjuk, hogy miért imádkozunk, akkor járjon közbe értünk kimondhatatlan

sóhajtásokkal és te, a szívek ismerője meghallgatod, hogy Lelked, mely közbenjár értünk, mit kíván bennünk.

Végül a legnehezebbet és a legkeservesebbet kérem tőled: azt a kegyelmet, hogy életem minden szenvedésében felismerjem Fiad keresztjét és abban kifürkészhetetlen szent akaratomat imádjam, Fiadat kövessem keresztútján mindaddig, amíg jónak látod. Hadd legyek érzékeny dicsőséged és nem csupán a magam jóléte iránt, mert így tudom majd keresztemet hordozni bűneim kiengesztelésére. Ne engedd, hogy elkeseredjek a szenvedésben, hanem inkább, hogy megérjek, türelmes, önzetlen, jóságos legyek és vágyódjam a haza után, ahol nincs többé szenvedés, vágyódjam a nap után, amelyen letörölsz minden könnyet azoknak a szeméről, akik szerettek téged, és hittek a szenvedésben is a te szeretettedben és éjszaka is a te világosságodban. Hadd legyen a szenvedés az ígéretidbe vetett hit kifejezése, a jóságodba és hűségedbe vetett reményem megvallása, szeretetem kimutatása, hogy téged jobban szeretlek, mint magamat és a te kedvedért jutalom nélkül is tudok szeretni.

Uram keresztje legyen példaképem, erőm, vigasztalásom, minden nehéz kérdés megoldása, éjszakáim világossága. Add, hogy dicsekedni tudjunk a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében, hogy annyira érettek legyünk a keresztény létben és életben, hogy a keresztet többé ne szerencsétlenségnek, vagy érthetetlen esztelenségnek tekintsük, hanem kiválasztásod jelének és titkos, de biztos jelnek, hogy mindörökre a tieid leszünk. Mert igaz a mondás, hogyha vele halunk meg, vele fogunk élni is, hogyha kitartunk mellette, vele fogunk uralkodni is. Uram, mindent meg akarunk osztani fiaddal, az életét, isteni dicsőségét és éppen emiatt szenvedését és halálát is. Add meg a kereszttel együtt az erőt, hogy hordozni tudjuk, add meg, hogy a kereszt áldását megtapasztaljuk, azt a keresztet add nekünk, melyről tudod, hogy üdvösségünkre és nem a kárhozatunkra válik. Az Atyának Fia Krisztus, aki bennünk él, te vagy dicsőségünk reménye. Te élj bennünk,

életed törvényei szerint irányítsd életünket, tedd a te életedhez hasonlóvá a mienket. Te élj bennem, te imádkozzál bennem, te szenvedj bennem, csak ennyit kérek. Ha az enyém vagy, gazdag vagyok: aki rád talált, megtalálta életének erejét és győzelmét. Amen.

Küldetésem Istene

Atyám, te vagy az ingyenes kegyelem Istene. Azon könyörölsz, akin akarsz, ahol és amikor neked tetszik. Hogyha szabad jóindulatból meghívod az embereket a magad életében való részesedésre, akkor, jól tudom, hogy ez nem olyan ajándék, amely minden ember természetével együtt jár, akkor az ember csak ott találhat meg, ahol megengeded, hogy rád találjon, akkor — annak bizonyítékául, hogy az üdvösség a te önkéntes ajándékod, minden ember számára az üdvösségnek a te végtelenségedhez vezető útján „kerülőt” kell tennie ahhoz az emberhez, aki Augustus császár idejében született Palesztinában és meghalt Poncius Pilátus helytartó alatt, „kerülőt” kell tennie Fiadhoz, aki emberré lett. Az ő „itt és most”-jában és nem a mindég és mindenhol csapongó lélekben jutott nekünk osztályrészül a te kegyelmed. Szentlelked ott fű, ahol akar, ott, ahol *ő* akar és nem ahol én akarom, ő nincs egyszerűen és mindig ott, ahol az ember kívánja jelenlétét. *Nekünk* kell odamennünk, ahol kegyelmét adni akarja. Ezért kötötted az üdvösséget a látható egyházhoz, ezért kapjuk kegyelmedet látható jelekben. Uram, ezt nagyon jól tudom. Örülök kegyelmed eme sajátosságának. Megvigasztal az a tudat, hogy nemcsak „lélekben” közeledhetek hozzád — az a tiszta szellem, amelyről a filozófusok beszélnek vallásalapítások eredeténél, számomra mindig rémképnek tűnik —, annak örülök, hogy a látható jelekben közeledhetek hozzád, kereszteléskor a vízben, a pap megbocsátó szavában, a kenyérben az oltáron és már életemben bizonyos lehetek

erődről és jelenlétéről. A magam részéről nem kívánom a tiszta lélek és a tiszta bensőségesség vallását. Ez csupán emberi vallás lenne, amiben csak a maga lelkét, nyomorúságos bensejét, csak önmagát találná az ember a te szabad Igéd helyett, aki többet mond el nekünk rólad, mint amit ujjad a teremtés keskeny levélkéire írhatott.

De Istenem, tiszteletednek ezen a módján valami belekerült az életembe, ami gyakran teherként nehezedik lelkemre. Papoddá tettél és kiválasztottál, hogy mások számára kegyelmed földi jele legyek. Kezembe adtad kegyelmedet, ajkamra bízta igazságodat. Azon nem csodálkozom, hogy az emberek megismernek, amikor egyszülött Fiadban, a keresztség szűzi vizében, a kenyér néma alakjában, az Írás isteni ötletekkel és mélységekkel telített szavában közeledsz hozzájuk. De Istenem, ha általam akarod tulajdonba venni az embersziveket — hogyan ismerhetnek meg az emberek bennem téged? Igen, minden mást nekem adtál, ami által saját világod örök vándoraként az embereket köszönteni akarod útjukon, szereteted köszöntésével, de ezen túl is mindent nekem adtál: szavadat, igazságodat, szentségedet olyannyira, hogy mindez csak úgy juthat el a szabad lelkek legbensőbb titkába, hogyha *engem* is befogadnak, Istenem, hogyha engem is számításba vesznek.

Felismerhetnek bennem téged az emberek, vagy legalább megsejthetik, hogy te küldtél igazságod hírnökéül, irgalmad hordozójául? Hogyha felmerülnek bennem ezek a kérdések, a testvéreimnek szánt örömhíred bennem, a követedben mázsás teherré válik.

Nagyon jól tudom: te küldtél engem, a te követed vagyok, bár nyomorúságos, de mégis a te követed, te küldtél, te pecsételtél meg eltörölhetetlen pecséttel. Igazságod nem lesz hamissá azáltal, hogy *én* hirdetem, én a bűnös ember, akire szintén érvényes: *omnis homo mendax* (minden ember hazug). Kegyelmed tiszta marad akkor is, hogyha kezeim közvetítik. Evangéliumod akkor is örömhír, hogyha követe-

den nem látják Urában, Megváltójában örvendező szívének ujjongását.

A te fényed világít és a sötétséget, földünk halál árnyékát kegyelmed fényes napjává teszi, hogy ez a fény kis lámpásom homályos üvegén át kénytelen keresni az útját. Tudom Uram, hogy én, igaz Egyházad papja bátran, küldetésem tudatában akár alkalmas, akár alkalmatlan, hirdethetem a te tanításodat és nem tehetem függővé személyes tulajdonságaim értékelésének tudatától. Papod nem „ébresztőként”, de nem is az „Isten barátjaként”, mint bölcs vagy óhitű szerzetes, esetleg pneumatikusként — akárhogy is hívják őket — megy az emberekhez, mert ők csak azt mondhatják el rólad az embereknek, amit tudnak. Én *követként* megyek, aki a te Fiad, a mi Urunk küldött. Ez egyszerre kevesebb is, több is, ezerszer több, mint minden más.

De küldetésem Istene, hogyha tanításodat jól-rosszul úgy hirdetném, mint megbízásodat, és azután élhetném a magam életét, akkor a te igád nem lenne súlyosabb, mint más küldötteké és hivatalnokoké, akik hivatásukat teljesítik. De a *te* megbízásod, küldetésed maga lett életemmé, életem minden erejét felemészti és az életemből akar élni. Csak azáltal élem a magam életét, a legszemélyesebb, sajátos életemet, hogy tanításodat tovább hirdetem. Én csak a te hírnököd vagyok és semmi más. A te fényedet — bocsáss meg — életem olaja táplálja. A te szolgálatodban nincsenek hivatalos órák, amelyek után „magánemberként” élhetünk. Kitüntetés, megkegyelem minden erővel téged szolgálni. Hálát kell mondanom, hogy életemet szolgálatoddá tetted, hogy nincs más „hivatásom”, mint a te üdvösséged tanítását továbbvinni, hogy életemben a hivatás és a szeretet egybeeshet. Mégis ez a kegyelem életem legnagyobb terhe. Bárcsak lehetne szétválasztani szolgálatodban a hivatást és az életet! Mennyivel könnyebb lenne a dolgom. Nem azért, hogy csak néhány órát szolgáljak neked naponta, vagy a magam vallásos élményeit, megihatottságomat vagy ötleteimet közölhessem velük.

Ellenkezőleg. A követed akarok lenni, kötelességem, hogy igazságodat és kegyelmedet közvetítsem, ez a kötelességem és semmi más. Éppen azért, mert csak ezt akarom és ezt kell tennem, szeretném, hogyha jobban el lehetne választani hivatásomat és életemet. De lehet-e úgy tanítani a te igazságodat, hogy azok meg ne ragadjanak minket, és hogy te a hatalmadba ne keríts minket, lehet-e úgy hirdetni a tanításodat, hogy a mi szívünket ne ihletné, az életedet úgy továbbadni, hogy mi magunk élővé ne váljunk? Jeleid saját erejükkal adják meg a kegyelmet, de megengedik-e az emberek, hogy megjelöljem velük őket, hogyha nem látják küldésed jelét az arcomon? Nem lehet elválasztani küldésedet az életemtől. De pont ez az életem igája. Mert nézd, még ha teljes igazságodat hirdetem is, vele együtt hirdetem kicsinységemet, közepszerűségemet, magamat, az átlagembert. Hogyan vegyem rá az embereket, hogy ők kettőnk, a te meg az én szavaim borzalmas keverékét, amit az én prédikációmnak neveznek, elválasszák úgy, hogy szavadat szívükbe fogadják és rólam megfélemlenek. A fényedet akarom továbbvinni, életem olajával kell táplálnom — és amikor az emberek látni akarnak téged, magamat állítom előtérbe úgy, hogy nem látszik másnak, mintha ennek a sötét világnak árnyékát még sötétebbé és hosszabbá akarnám tenni. Értem, hogy papi életem végén csak haszontalan szolga leszek, akit követnek küldtél, hogy eljöttödnék útjába álljon. A tőlem kiáradó kegyelem a te kegyelmed, de ami *tőlem* származik, az semmi, csak akadály, legfőbb eszköz, amivel próbára teszed az embereket, hogy hozzád fűződő szeretetük ösztöne akkor is megismer-e téged, amikor bennem szinte a felismerhetetlenség álruhába öltözl.

Küldetésem Istene, hogyha erre gondolok, meg kell vallanom, hogy nem tudok diadalittas, bátor, magabiztos apostolod lenni, hanem mindig félelem és rettegés fog el, hogyha útra kelek. Nem kifogásolom szolgálaid, testvéreim között ezeket a vidám, magabiztos szolgálodat, akiknek öntudatán

azonnal meglátszik, hogy a seregek Urának nevében jönnek és maguk azon csodálkoznak, hogyha nem ismerik fel bennük azonnal a Mindenható küldötteit. Inkább hadd remegjen újból meg újból hálásan a szívem a csoda láttán, hogy újból meg újból találkozom emberekkel, akik engem, szegény bűnöst befogadnak szívük rejtett kamrájába és bennem képesek felismerni téged. Így ismét szívesen megyek az emberekhez. Te küldtél engem, ezért a te nevedben és nem az enyémben megyek. Hadd diadalmaskodjék gyengeségemen a te erőd, amikor csak akarod.

Hogyha tanításoddal megyek életem útján, megismétlődik velem, ami prófétáddal megtörtént: Jahve becsapott, az emberek kinevetnek, a romlás és civódás embere vagyok az egész világnak. De akkor is kell beszélnem — és jaj nekem, ha nem prédikálok rólad —, rólad kell szólnom, akit hallgatással kellene tisztelni, de beszélnem kell azzal a kínzó érzéssel, hogy csak csengő érc és pengő cimbalom vagyok. Mert ki tudhatja biztosan, hogy van benne szeretet, amely nélkül minden csak üres hang. Akkor a te szavadra a világ kacagása közben megtartom a körmenetet a lelkek Jerikója körül — míg bástyájukat ledöntöd, hogy előtted egy ember se dicsekedhessék. Pont így teljesítem küldetésemet, pont így azonosul fiad az én megfeszített Mesterem küldetésével. Küldetésem Istene légy ezért áldott mindörökké.

Csak azt a kegyelmet add nekem, hogy én a szegény lárva, amiben elrejtőzött Istenként akarsz az emberekhez jönni, a bűntől és önzéstől nap mint nap egyre jobban megszabaduljak. Akkor is az maradok, aminek lennem kell, a te rejteked és haszontalan szolgád. De legalább így leszek egyre hasonlóbb Fiadhoz, aki istenségének örök fényét a szolga alakjába rejtette el és külsejében olyan lett, mint egy ember. Hogyha így viselem igádat, küldetésed igáját, hogyha megbízásod nyomasztó, méltóságod megaláz és gyengeségem Fiadéval egyesül, akkor remélhetem, hogy én, aki jövedelednek útjában állok, testvéreimnek mégis áldássá leszek. Akkor szolgál-

alakom előtted — egyedül előtted —, magam és mások számára láthatatlanul szentségi alakot ölt, melynek szegénységében te vagy az élet kenyere testvéreim számára. Életem az ostyához hasonlóan megszűnik, hogy benned éljenek és te öbennük, mindörökké.

Testvéreim Istene

Te küldtél az emberekhez. Te raktad vállaimra tejhatalmadat és kegyelmi erőd súlyos igáját és szigorú, majdnem goromba szavakkal küldtél el magadtól teremtményeidhez, az emberekhez, akiket meg akarsz menteni. Természetesen mindig közöttük ténferegtem, mielőtt megszentelő, küldő szavad szólt hozzám. Szeretem, hogy szerethetek és engem szeretnek, jó dolog barátnak lenni és jó barátokra lelni. Így lenni az emberek között könnyű és kellemes dolog. Az ember csak azokhoz megy, akiket maga választott és addig marad közöttük, amíg tetszik. De ez most másként van: azokat az embereket *te* választottad ki, akikhez küldtél. Nem barátjukká kell lennem, hanem szolgáljuknak. Hogyha elegendem van belőlük, nem annak a jele, hogy elmehetek úgy, mint azelőtt, hanem parancs, hogy maradjak.

Ó Istenem, azok az emberek, akikhez magadtól elkergetél! Legtöbbször nem fogadnak be engem, a te követedet, ajándékaidat, kegyelmedet, a te igazságodat, melyekkel hozzájuk küldtél, nem is akarják. Mégis szemtelen házalóként újra kell kopogtatnom ajtójukon. De legalább tudnám, hogy valóban *téged* akarnak elutasítani, amikor *engem* nem fogadnak be. Ez vigasztalás lenne számomra. De talán én is nyugodtan és természetesen zárva tartanám életem házának ajtaját, hogyha valaki hozzám hasonlóan azzal kopogtatna, hogy te küldted. Hát még azok, akik befogadnak engem életük házába! Minden más érdekli őket, csak az nem, amit *tőled* viszek. Szegényes, nyomorúságos gondjaikat akarják

elmondani nekem, szívüket akarják kiönteni — és Istenem, mi az, amit akkor kiöntenek: szörnyű keveréke a megható és nevetséges dolgoknak, a kis igazságnak és nagy hazugságnak, a komolyan vett kis szenvedéseknek és megbocsátottnak vett nagy bűnöknek. És mit akarnak tőlem az emberek? Hogyha éppenséggel nem is pénzt, földi segítséget, vagy az együttérző szív vigasztalását kívánják tőlem, úgy tekintenek, mint valami biztosítási ügynököt, akivel mennyországi életbiztosítást akarnak kötni, hogy szentséged és igazságosságod mindenhatóságával soha többé be ne robbanj az életükbe, hogy kicsinyes hétköznapi gondjaikból és vasárnapi szórakozásaikból fel ne riaszthasd őket, hanem nyugodtak maradhassanak ebben és a másik életben.

Milyen ritkán mondja valaki: Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem? Milyen ritkán akarja valaki őszintén és változtatás nélkül hallani csodálatos tanításodat, hogy téged szenvedélyesen szeressünk, téged, nem csupán önmagunkat, téged önmagadért és nem miattad, szeretni és nem csak tudomást venni rólad, hogy tekintettel légy rá majd az ítéletkor. Milyen ritkán akarja elfogadni valaki a te ajándékodat, a kegyelmet olyannak, mint amilyen valójában: fanyar és tiszta, a te dicsőségedre és nem a mi vigasztalásunkra szemérmes és őszinte, néma és bátor.

Ilyen emberekhez küldtél. És nem menekülhetek. És ha olyannak találom őket, mint ahogyan mondtam, az nem riadó a nagyon is emberi országból való menekülésre, hanem annak jele, hogy megtaláltam a köves, bozotos, keményre taposott utat, amelybe te megérthetetlen, pazarló Isten általam akarod elvetni igazságod és kegyelmed magvait. És látnom kell, hogyan esik az útra, sziklára, bozóra, hogy felesípegetik az ég madarai: és nem hoz termést. És még ott is, ahol látszólag jó talajba hull, úgy látszik a kikeléskor titokzatosan átváltozik azzá, amibe vetették: kicsinyes emberiességgé. Az igazi termést, amit harminc, hatvan vagy százszorosan hoz, úgy tűnik, csak te látod. És ha azt gondolom,

hogy látom, kételkednem kell: mert nem te mondtad, hogy senki se tudja, ki igazán méltó a te országodra?

Hogyha panaszkodom, akkor azok miatt teszem, akikhez küldtél, de evvel nem akarom azt mondani, hogy különb vagyok, mint testvéreim. Ismerem szívemet, de te még jobban ismered azt, ez se különb, mint azoké az embereké, akikhez küldtél. Amikor küldetésed terhe miatt panaszkodom, tudom, hogy olyan leszek én is, mint ők, akik miatt panaszkodom, kis ember, aki vigasztalásra szorul, aki mindig csak a maga bajára gondol, aki még egy óráig se tud hallgatni a te önzetlen szolgálatod nagyságára anélkül, hogy gondjairól, vagy kényelméről megfélekedznék. Éppen ezért nincs nekem is éppen elég cipelni valóm? Nem eléggé nyomorúságos, meg gyöngé az én szívem is ahhoz, hogy más valaki, hasonló szívű ember a maga nyomorúságát szívembe öntse?

Vagy azáltal gyógyul ki szívem nyomorúságából, hogyha panasz nélkül türelmesen és csendben pontosan arra vállalkozik és helytáll testvéreinek szolgálatában és ezáltal ebben a világban jele lesz annak, hogy a *te* szíved nagyobb a mienknél és türelmes, meg jóságos vagy, irgalmad nem vet meg minket és szeretetedet nem múlja fölül a mi nyomorúságunk? Vagy akkor törődöm magammal a legjobban, amikor másokért való önzetlen gondoskodással megfélekezem magamról? Megkönnyebbül szívem, hogyha mások terhét hordja csöndben, türelmesen nap mint nap? Hogyha velem volt küldetésed, irgalmad — hogyan is lehetne ebben kételkedni? —, akkor ez így van. Akkor azt akarod, hogy lelkem türelmes legyen, türelmes mások elviselésében.

De nézd Uram, Istenem — a betegellátáshoz hasonlóan —, megyek az emberekhez és emberségük belsejének ajtaján kopogtatok és ha be is engednek, rendszerint azokba a szobákba engednek, ahol hétköznapi életük folyik: magukról, földi ügyeikről beszélnek, megmutatják lakásuk berendezését, sokat beszélnek, hogy a legfontosabbról hallgathassanak és megfélekezzenek magukról és rólam, hogy miért is men-

tem hozzájuk: hogy téged, Istenemet a legszentebbet szívüknek abba a legbelsőbb kamrájába vigyelek, ahol az ő örökkévalóságuk halálos beteg, ahol a te oltárodnak kellene állnia s ezen a hit, a remény, a szeretet fényének égnie. Ehelyett hétköznapiak szobáiban fogadnak engem. Ide könnyen nyílik az ajtó. De hiába keresem azt az ajtót, mely az ember szívének legmélyébe vezet, ahol eldől örök sorsa. Sokszor úgy tűnik nekem, hogy vannak emberek, akik annyira „felületesen” élik a maguk életét, hogy még ők se találták meg az utat ahhoz az ajtóhoz, amely mögött minden ember beteg: vagy a halálra, vagy az életre. Hát akkor hogyan találjam meg *én* az utat? Vagy számomra nincs olyan út? Vagy csak olyan küldött vagyok, aki a „cselédek” ajtajánál adhatja le tanításodat és ajándékodat anélkül, hogy valaha is beléphetne egy idegen lélek legbensőbb „szentélyébe”, hogy ott azon fáradozzék, hogy tanításod meg ajándokod ennek az embernek önkéntes szeretetével valóban örök életté váljék? Az embernek ennél az egyetlen döntő elhatározásánál egyedül akarsz lenni vele a szíve mélyén és így akarsz hatni? Véget ért lelkipásztori munkám azzal, hogy megtettem „kötelességemet” és a megbízást elvégeztem? Egyáltalán bevihetlek egy más ember szívének mélyébe, amikor te már ott vagy, mindent betöltesz, hiszen benned él és mozog minden és te már régóta ott vagy minden ember üdvére vagy ítéletére?

De ha te megparancsoltad nekem, hogy törődjem a lelkekkel és ne csupán a „kötelességemet” teljesítsem, akkor törődésem eljuthat a másik ember legtitkosabb belső kamrájába, „szívének zugába” is. És ha tulajdonképpen egyedül te találod meg az odavezető utat, te akinek mindenható kegyelme előtt egyetlen ember szíve se zárulhat be, hogyha meg akarsz könyörölni valakin, akkor tudom, hogy egyedül te vagy az út és az ajtó, melyen át testvérem lelkéhez jutok. Mind jobban *rád* kell találnom, mind jobban *beléd* hatolnom, hogyha nem akarok csak ímmel-ámmal fogadott, vagy megtúrt vendég lenni más emberek hétköznapijaiban, és beléphessek oda,

ahol az emberben örök fényed vagy az örök sötétség lakik. Mert te vagy minden ember legrejtettebb és legelzártabb bensejében. Te tartod fenn kifürkészhetetlen szeretetteddel és hatalmaddal, mely ura minden egyes ember királyi szabadságának. Ezért lehet csak az lekipásztor, aki nálad van, minden szív Királya.

Tehát mégse küldtél el magadtól, amikor megparancsoltad, hogy az emberekhez menjek, hanem evvel a megbízatással újból csak azt parancsoltad, ami az egyetlen, a legfőbb parancsolatod: hogy szeretetben *benned* hazataláljak.

Igazi lekipásztori munka csak benned lehetséges, a te szeretettedben, mely veled összekapcsol és így magával visz oda is, ahová egyedül csak a te utad vezet; az emberi szívekbe. Így talállok meg a szeretetben és mindabban, ami az igazi szeretetben élet: az imádságban. Hogyha többet imádkoztam volna, lélekben sokkal közelebb lennék. Az az imádság, amely nem csupán ajándékaidért koldul, hanem önmagát adja szeretetben, nem csupán kísérő segítője a lekipásztori munkának, hanem az első és utolsó lekipásztori munka maga. Uram, taníts meg imádkozni és téged szeretni. Akkor megfeledekzem miattad nyomorúságomról, mert akkor arra is képes leszek, amit különben nyomorúságom feledtet: testvéreim szegénységét türelemmel a te gazdagságodba bevezetni. Testvéreim Istene, csak akkor lehetek az emberek valódi testvére, aki segíteni tud rajtuk abban az egyben, mely szükséges: hogy rád találjanak.

A bűn nyomorúsága

Ismét eléd jövök Istenem, aki szent, igazságos, igaz és hűséges, tiszta és jó vagy. Hogyha eléd jövök, Mózesként kell leborulnom előtted és Péterrel mondanom: menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok. Tudom, hogy tulajdonképpen csak egyet mondhatok neked: azt, hogy könyörülj rajtam.

Szükségem van nagy irgalmadra, mert bűnös vagyok. Mint bűnös, nem érdemlem meg irgalmadat. De alázatosan bízom benned és kívánom meg nem érdemelt irgalmadat, mert még nem veszttem el, hanem még ennek a földnek embere vagyok, aki jóságod mennyországa után vágyódik és alázatos örömkönnyekkel fogadja irgalmad meg nem érdemelt ajándékát.

Uram, nézd nyomorúságomat. Kihez menekülhetnék, ha nem hozzád? Hogyan tudnám elviselni magamat másként, mint azzal a gondolattal, hogy megtúrsz engem, mint annak megtapasztalásával, hogy még mindig jó vagy hozzám. Nézd nyomorúságomat. Nézd lusta, nyakas, felületes szolgálodat. Nézd fösvény szívemet, mely csak a legszükségesebbet adja neked s nem akarja átadni magát teljesen szeretettednek. Nézd imádságaimat: milyen morcosan, kedvetlenül végeztem azokat s többnyire örül a szívem, hogyha a veled való beszélgetést abbahagyva más dologhoz fordulhat. Nézd a munkámat: jól-rosszul végzem a hétköznapi kényszere alatt, ritkán hatja át a hozzád fűződő szeretet. Hallgasd meg szavaimat: azok ritkán az önzetlen jóság és szeretet szavai. Nézz ide Istene, nem nagy bűnöst látsz, hanem csak kicsit. Olyant, akinek még a bűnei is kicsinyesek, nyomorúságosak, hétköznapiak, akinek akarata, szíve, értelme és ereje minden irányban középszerű, még gonosz cselekedeteiben is. Istene, hogyha ezt komolyan meggondolom, megrémülök: amit magamról kell elmondanom, pontosan nem a lagymatag jellemzője? Nem te mondtad, hogy jobb szeretet a hideget, mint a langyost? Középszerűségem nem álarc csupán, ami mögött a legrosszabb rejtőzik: az önző, gyáva szív, a lusta, érzéketlen szív, mely nagyvonalúságot, nagylelkűséget nem ismer?

Könyörülj nyomorúságos szívemen nagylelkűség, szeretet, boldog pazarlás Istene! Add ennek a szegény száraz, szívnek Szentlelkedet, hogy átváltoztassa. Égesd Lelkedet élettelen szívembe, hogy féljen ítéletedtől és felébredjen végre! Töltse el félelemmel és rettegéssel, hogy megszabaduljon a reménytelenek, a rezignáltak halálos merevségétől! Törje össze és

alázza meg, csak hogy megteljen szentséged utáni vágygal és kegyelmed hatalmába vetett bizalommal! Üdvös bánattal keresse Lelked szívemet: ez a mennyei élet kezdete. Látogassa meg segítséged legyőzhetetlen erejébe vetett bizalommal, ez teszi a szívet szolgálatodban bátorrá és szerénnyé, vidámmá és merésszé. Csak ha kegyelmet adsz, érzem, hogy szükségem van rá. Csak szereteted ad bátorságot ahhoz, hogy kétségbeesés nélkül gyűlöljem magamat.

Szent Isten, megkönyörültél rajtam. Fiad testét adta értem. Ezért kérhetem irgalmadat. Megízlelte a bűn zsoldját, a halált. Ezért nem kell kétségbeesnem életem bűnös sötétségében sem. Tisztelettel hirdetem az Úr halálának titkát, míg el nem jössz. Akkor is bizhatok, amikor úgy látszik, hogy felőröl a test gyengesége: a bűn. A Megfeszített által minden megváltozott, a sötétség világossággá, a halál életté, az üres magány beteljesedett közelséggé, a gyengeség erővé lett. A szentségre kérek, melyben miattam van jelen a Megfeszített és Feltámadt, irgalmazz nekem irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene, nagy irgalmad és könyörületed szerint. És szegény szívem mindörökre dicséri majd jószágodat. Amen.

Az Egyházért

Az Egyházért kell imádkoznom Istenem. Mindennap megteszem Jézus utolsó vacsorájának ünneplésekor. Hitem csak Jézus szent Egyházát alkotó közösségben élhet. Üdvösségem szempontjából (sok más mellett) elengedhetetlenül szükséges, hogy az Egyház valóban hitem sziklaszilárd alapja és otthona legyen. Természetesen tudom, hogy jószágod kegyelméből mindig is ez, és számomra is mindig ez marad. Mivel mindig a szegény bűnösök Egyháza, ezért lehet különböző mértékben hitem sziklaszilárd alapja vagy otthona: megkönnyítheti vagy megnehezítheti a beléd, és irántam való legyőzhetetlen szeretetedbe vetett hitet. Igazán nem tartom

magamat különbnek az Egyház többi tagjánál; azt is tudom, hogy minden vagyok, csak nem fényesen ragyogó tanúságtévő az Isten kegyelméből származó Egyház mellett, pedig ennek az Egyháznak tagja vagyok és ezt kell képviselnem. De elmondhatom azt is, hogy testvéreim ebben az Egyházban aggodalmat jelentenek számomra, amikor imádkoznom kell, hogy: hiszem az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházat, a szentek egységét (és ezért) az örök életet. Milyen rövidlátónak és uralomra vágyónak, unalmasnak és öregesnek, rossz értelműen konzervatívnak és klerikálisnak tűnnek sokszor az Egyház tekintélyére hivatkozó „egyházi méltóságok”. És ha ráadásul még kenetteljesek és tüntetően a nyilvánosság elé viszik jóakarataikat és önzetlenségüket, mert még sohase hallottam, hogy egyetlenegy is bevallotta volna hibáját vagy baklövését, de megkívánják, hogy ma higgyünk tévedhetetlenségükben és megfeledezzünk tegnapi hibáikról és mulasztásaikról. Milyen szent felháborodás lobog bennük egy-egy tett miatt, de ami előidézi, a végső ok, a szociális rend miatt nem érzem fölháborodásukat. Sokat moralizálnak, de az emberszívet kitágító, örömmámmorral betöltő szereteted örömhírét, amiben önmagadat közlöd velünk, nem nagyon hallom tőlük. Bizonyára szívesebben meghallgatnák erkölcsi prédikációikat, hogyha legalább mellékesen dicsérnék csodás kegyelmedet, a nekünk szánt élet teljességét.

Arról már nem is akarok beszélni, hogy egyházad hivatalos magatartása gyakran bénítólag, kiöregedett európainak hat, mintha az Egyház nem világegyház volna, hanem európai egyház világexporttal. Háromszáz évvel ezelőtt még volt nálunk boszorkányégetés, pórul járt, aki kételkedett a boszorkányok létezésében. Ez a tömegőrület nincs meg többé az Egyházban, de biztosan tudjuk, hogy a mostani másfajta tömegőrületben nem vesz részt naivan az Egyház is? A régi tömegőrületben részt vettek szent, tanult és istenfélő emberek is, akik jóhiszeműen észre se vették, hogy cselekedetük

mennyire ellenkezik Jézus evangéliumával. A mai Egyház már eleve védett az ilyen gonosszággal szemben? Honnan tudhatnám meg ezt? Hogyan lehetne bebizonyítani az ilyen védettséget?

Istenem, könyörülj rajtunk, az egyházadat alkotó szegény, kicsi, bűnös bolondokon, de légy irgalmas a magukat helyettesednek nevezőkhöz is (őszintén szólva nem találok helyesnek ezt a szót, mert Isten nem helyettesíthető). Könyörülj rajtunk. Nem akarok az egyházi méltóságokat az Egyházban vádolókhoz tartozni, mert egyházad hitelességét még jobban tönkreteszik. Azokhoz se akarok tartozni, akik ostobán azon töprengenek, hogy „még” az Egyházban akarnak-e maradni. Újból meg újból tiszta szemmel akarom látni kegyelmednek az Egyházban most is megtörténő csodáit. Megvallom, hogy az ilyen csodákat inkább a kicsinyeknél látom az Egyházban (pl. Andreánál, aki egy éven át tanulmányai közben ingyen mosta egy intézetben a hajótörött fiatalok fehérműjét), mint az Egyház nagyjainál, akik elkerülhetetlenül polgári jólétben élnek. Talán azért nem látok tisztán, mert érzelmileg ellensége vagyok minden „uralomnak és hatalomnak”.

Jogosan is lehet magasztalni az Egyházat. Minden időben megvallotta kegyelmedet, és hogy minden fölött állasz, amit kívüled akár csak gondolni is lehet. Ezért marad meg a világ végéig, bár Isten országának eljöttét várom, mely az Egyházat is megszünteti. Még a keserű panasz és az Egyház számára Isten irgalmát kérő imádság is magasztalja ezt az Egyházat és a te irgalmadat.

Pappá szentelés előtt

Úr Jézus Krisztus, az Atya Fia, Örök Főpap. Te hívtál meg minket szolgálatodra. Te mondtad nekünk: kövess engem. Saját papságodat akarod nekünk adni. Egykor majd a te nevedben, a te küldetéseddel, és Lelked erejével kell mennünk

és gyümölcsöt teremnünk. Szavadat, az igazság szavát kell hirdetnünk, kegyelmedet kiosztanunk, halálodra emlékeznünk, áldozatodat ünnepelnünk, kibékülésedet ajándékozunk és a kétségbeesett szíveket irgalmadról meggyőznünk. Urunk, papjaiddá hívtál meg bennünket, hogy a te oldaladon álljunk a világtörténelemnek az egyetlen igazi harcában és egyedül radikális elhatározásában, mely melletted vagy elled folyik, hogy érted harcoljunk, érted éljünk és haljunk. Ezért kell a te fegyvereiddel küzdenünk. Ez annyit jelent: úgy szeretni téged, mint amilyen vagy, követni téged, bárhová mész. Te a szegény, alázatos Emberfia vagy, utad a kereszti királyi útja. Uram, megbízásod mérhetetlen, a mi erőnk csak tehetetlenség. De mert te hívsz bennünket, már most teljes bizalommal mondjuk: itt vagyok Uram, bízz meg engem.

Azért kérünk, hogy majd a te nevedben a Szentlélek erejével megerősítve kezdhessük el országodért a munkát, amikor majd a püspök kezével pappá szentelsz minket, ezért kérjük, hogy már most add nekünk hétszeres ajándékodat: a bölcsesség, az értelem, a tudomány, a jámborság, a jó tanács, az erő és az Úr félelmének Lelkét.

Hadd legyünk vidám és bátor emberek. Adj nekünk jóságos, önzetlen, alázatos szívet. Add, hogy józanok és éberek, egyenesek és fegyelmezettek, kitartók és szorgalmasak, szerények és nagylelkűek legyünk. Add, hogy szeressünk téged. Éljen bennünk. Légy szívünk központja és életünk egyetlen törvénye. Add, hogy veled és benned imádkozzunk. Add, hogy életünk benned legyen biztonságban és hitünk szeme minden túl csak az örökkévalót lássa. Add meg az imádság szeretetét, a nap tudományos munkájához a szívós kitartást, szívünk és lelkünk sokoldalú alakításához az akaratot. Mindenekelőtt már most add meg nekünk papi lelkületedet: add meg az áldozat szellemét, a bátorság Lelkét, hogy igazságodat és kegyelmedet kedvező és kedvezőtlen időben hirdessük, add nekünk a nem csüggedő emberszeretet lelkét, hogy

szeressük azokat, akikért meghaltál a kereszten. Add, hogy már most aszerint éljünk, amit majd hirdetünk. Add, hogy egyesüljünk veled, akit majd a kezünkben tartunk. Hadd töltsön be és késztesen minket az a Lélek, akit szét kell osztanunk.

Jézus, örökös pap, az Atya imádója, elsőszület a sok testvér között, az Atya emberré lett szeretete és igazsága, a világ szíve, bíró, életem ura: te hívtál minket.

Nem sajnálok ajándékaidat, szívesen adod. Bízunk benned, mert hűséges vagy. Felállunk, mert megáldottál minket. Jövünk, mert hívtál minket. Kitárult szívvel futunk útjaidon. Hátra nem tekintve tesszük kezünket az eke szarvára. Erőddel célba érünk. Kegyelmedből papok leszünk. Papként szolgálunk neked és rád találunk. A mi hálaánk a szívünk és azok a lelkek, akiket hazaviszünk örök szereteted birodalmába. Amen.

Egy szentelendő imádsága a papszentelés előestéjén

1. Istenem, holnap elhangzik majd: „postulat sancta mater ecclesia ut hos praesentes diaconos ad onus presbyterii ordinetis”. (Azt kívánja az anyaszentegyház, hogy a jelenlévő diakonusokat a papi tisztségre szenteld.)

Tehát Egyházad akarja. Te, az Egyházadban. Nem én választottalak téged, hanem te választottál engem. Milyen boldog ez a választás, mert a te választásod, kifürkészhetetlen útjaid választása, mely irgalom és szeretet.

Milyen félelmetes ez a választás, mert a te választásod és te korlátlan szabadsággal és független uralmaddal választasz, hogy a gyenge emberfelettivé, a kicsi a legnagyobb legyen és senki se dicsekedhessen, hanem egyedül Isten ereje mutakozzék meg gyengeségünkben. Hadd ismerjem fel, hogy szavad az „onus presbyterii”-re is vonatkozik: „az én igám édes, az én terhem könnyű” és számomra a papság nyomasztó

keresztje Isten boldogító igája és minden kegyelem túlárada-
dása lesz. Majd hallani fogom a püspök kérdését: „scisne
illos esse dignos?” (méltónak tartod erre őket?) Istenem, ki
méltó hozzád? Ki méltó előtted? A semmiség mindenvalósá-
god előtt, a bűnösség felemészítő szentséged előtt? Nézd
Uram, Izaiással együtt kell imádkoznom úgy, mint ő a prófé-
taságra meghívásakor, amikor az imádkozó szeráf háromszor
szent szavát hallotta:

„Jaj nekem, elvesztem, mert tisztátalan ajkú ember vagyok
és tisztátalan ajkú nép között lakom.”

De te teszel engem méltóvá, meghívásod, kegyelmed és
erőd, az tesz méltóvá s bár azt mondom „Domine, non sum
dignus” (Uram, nem vagyok méltó), Izaiás óta merészen és
bizalommal mondhatom: „adsum”, itt vagyok, küldj engem.

2. Akkor a püspök kezét csendesen a fejemre teszi és ebben
a csendes némaságban, mely olyan, mint karácsony és húsvét
éjszakája — „dum silentium tenet omnia” (amikor minden
hallgat), a te mindenható szavad és Lelked tüze Fiad, az én
Uram papjává teremt engem. Akkor rám száll Lelked, Isten
kegyelmi ajándéka, ez nem a csüggedés, hanem az erő, a sze-
retet és a józanság Lelke (2Tim 1.6,7), ez a Lélek pappá tesz,
a te Igéd tanújává és áldozatot bemutatóvá, ez a Lélek meg-
foszt önmagunktól és életünket Krisztus áldozatával együtt
áldozza fel a világ üdvösségeért.

A püspök fejemre teszi kezét úgy, mint az ószövetségben
az elítéltek és a bűnt engesztelő áldozatok fejére tették.
Nekem őt, az ártatlant kell követnem, aki „bűnt nem ismert,
de miattunk bűnné tette” (2Kor 5,21), hogy általa Isten
igazságosságát megnyerjük; az Isten Bárányát kell követnem,
aki magára vette a világ bűneit (Jn 1,29), rá tette mindnyá-
junk bűnterhét (Iz 53,6). Úgy, amint Mózes Józsuét kézfölté-
tellel tette a nép vezérévé: „S betöltötte a bölcsesség Lelke,
mert Mózes rátette kezét” (MTörv 34,9) és amint a levitákat
kézföltéttel választották ki (Szám 8,10), amint Jézus a gyer-

mekekre és a betegekre tette kezét, amint az apostolok tanítványaikra tették kezüket, hogy a Lélek átszálljon rájuk, amikor kiválasztották és munkába küldték őket, arra a munkára, amelyre Lelked hívta meg őket (ApCsel 13,3).

A püspök rám teszi majd kezét és szolgálid közé sorol, akik már kétezer éve és majd minden időben minden néphez mennek, hogy nevedet a királyok és népek elé vigyék. Ezt a hiánytalan sort akkor kezdted, amikor Fiad megparancsolta: „menjete az egész világba . . . és én veletek vagyok”. Bele tartozom a küldetés hiánytalan láncolatába, a közös sors megbízatásába, új erőbe és hatalomba, papjaid egy és szent nemzetségébe, mely örökké nemződik, de nem a vér és a hús akaratából, hanem megbízatásod Lelkéből és hatalmából. Beszol papi nemzedéked hiánytalan láncolatába, mely nem hal ki addig, míg vissza nem jössz ítélni élőket és holtakat. A püspök majd rám teszi kezét. Majd némán újból elveszi fejemről. De a te kezéd Istenem rajtam nyugszik azután is.

Az anyai kéznél gyengédebb Mindenható kezéd.

A mindent teremő és fenntartó kéz.

Az emberekre olykor súlyosan nehezedő kéz, mely papi életemben majd rám nehezedik.

A gyógyító és büntető kéz.

Az élő Isten keze, melybe esni rettenetes.

A kéz, amelybe halálomkor lelkemet ajánlom.

Hogyha kezéd a püspök keze által majd rajtam nyugszik és így a te Lelked, akkor majd rám is vonatkozik Izaiás jövendölése: „Az Úr Lelke nyugszik rajtam, mert az Úr kent föl engem. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek és meggyógyítsam a megtört szívűeket. Hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak és szabadságot a börtönök lakóinak, hogy hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét” (Iz 61,1 stb). Akkor majd Jézussal együtt mondhatom: „Ma beteljesedett az írás szava” (Lk 4,21). Holnap majd úgy, mint Timoteusnál testvéreim, az Úr seregében bajtársaim is testvériesen rám teszik kezüket, hogy mindnyájunkban egy Lélek, egy erő és

egy küldetés éljen és működjék, hogy Jézus egyházának papi ereje továbbadassék. Akkor majd a papsághoz tartozunk, felnőtte leszünk és az öregekhez tartozunk. Felelősek leszünk azért, hogy az apostolok és vértanúk Lelke, a hűséges, erős, önzetlen, vállalkozó, bizakodó Lélek, amit kaptunk, soha meg ne szűnjék.

3. Akkor a püspök keresztbe teszi majd a stólát a mellemen, a szívem fölött és a miseruhába, a pap köntösébe öltöztet. Istenem, a keresztelési ruhához még a papi köntöst adod. Hadd vigyem mindkettőt makulátlanul ítélőszéked elé! Előtted egyedül ruhátlan és mezítelen vagyok, mert mi más lehet megvesztegethetetlen tekinteted előtt az ember, mint kicsiség és bűn? Öltöztess az igazságosság és szent fegyelem ruhájába, takarj be engem, tékozló fiadat kegyelmed, a fény és örök fényesség ruhájával. Add meg hozzá a világosság fegyverzetét (Róm 13,12), hogy az igazsággal felövezve, az igazságosság vértjében, a készség sarujával, az üdvösség sisakjával és az Isten igéjének kardjával, a hit pajzsával hirdessem a béke örömhírét (vö. Ef 6,10—17)

4. Akkor a püspök kereszt formában megkeni és átköti kezemet.

Az áldó kezeket.

A bűnösöknek Isten békéjét adó kezeket.

Isten szent népéért imádságra kulcsolódó kezeket.

Az Úr testét és vérért tartó kezeket.

„A kezet megtölteni” volt az ószövetségi kifejezés a papszentelésre. Töltsd be kezemet áldásoddal! Ne engeddd, hogy valaha is üres legyen! Hadd legyen mindig szent! Add, hogy mindig szorgos legyen szolgálatodban és parancsaidhoz kötdjék. Ne engeddd soha, hogy a bűn után nyúljon! Hadd égjén örökös sebként a kereszt, szereteted jele a kezemen, hogy én is hordozzam testemen Krisztus stigmáit (sebheyleit). Kenj föl engem is úgy, mint Áront és papjait, a királyo-

kat és a prófétákat fölkened, kenj föl engem királyi pap-ságra, prófétáddá. Kenj föl úgy, mint Felkentedet, a Messiást, a mi Urunkat „minden társam előtt az öröm olajával”, az erő és a szentség, a Szentlélek, az Istenség olajával. Maradjon rajtunk a kenet, mely mindenre megtanít minket (1Jn 2,27).

5. Akkor a püspök először adja majd kezembe a paténát és a kelyhet az áldozati adományokkal. „Calicem accipiam et nomen Domini invocabo.” (Veszem a kelyhet és segítségül hívom az Úr nevét.) Kezembe veszem az Úr testét tartó paténát. Megfogom a világ bűneinek váltságát tartó kelyhet. Papod leszek és Krisztus áldozatát mutatom be holnap és életem minden napján. Hatalmam lesz a szó felett, mely Istenbe változtatja a világot. Az új és örök szövetség állandó áldozatát mutatom be. Az értünk adatott testet tartom majd kezemben. A vérral telt kelyhet tartom majd kezemben, a mindnyájunkért kiontott vérral, hogy kiengesztelődjünk és megszentelődjünk az igazságban. Testedet adom majd testvéreimnek, a kegyelem, az Úr halálának szentségét, az egység és szeretet szentségét, az új test és a feltámadás szentségét. Életemmel haláloddal egyesülök. A papod leszek.

6. Akkor majd előttem állasz Úr Jézus Krisztus és rám nézel, úgy, amint apostolaidra néztél mindentudásod és kifürkészhetetlen szereteted tekintetével és nekem is mondod: „iam non dicam vos servos, sed amicos” (többé nem szolgálóimnak, hanem barátainak hívlak benneteket). Barátaimnak mondtalak titeket, mert mindent elmondtam nektek, amit Atyámtól hallottam (Jn 15,15). Uram szolgáló vagyok és szolgálód fia, barátod lettem, mert te mondtad és szavad hatékony és mindenható. Barátod vagyok, mert mindent nekem adtál, amid volt, Atyádat, életedet, kegyelmedet, megbízásodat, teljhatalmat, hivatásodat, keresztedet, halálodat és örök győzelmedet. Szent mámoromba józanul mondd nekem: „vos amici estis, si feceritis, quae ego praecipio

vobis” — barátaim vagytok, hogyha megteszitek, amit paráncsolok nektek.

7. Azután elmondom majd a krédót, „sok tanú fenséges hitvallását”, amit már Timoteus is elmondott (1Tim 6,12). Az apostolok, őseim és szüleim krédóját. Régi, kedves gyerekhitem krédóját, az ifjúságomat örömmel betöltő hitvallást, amihez hű maradtam öregségemben is. Ez jobb, mint a világ minden bölcsessége, mert Isten szava és az is marad mindörökké. Ezé a hitvallásé most a szavam, munkám, vérem, mindaz, amit hirdetnem és élnem kell.

8. És még egyszer rám teszi majd a püspök a kezét és mondja, hogy küldetésem a te nevedben oldani és kötni, ítélni és felmenteni. Hadd szeressem mindig a bűnbocsátás csendes, komoly és alázatos szolgálatát. Ez az emberi élet keserű komorságának, a bűnnek szolgálata. Kimeríthetetlen irgalmad és türelmed szolgálata. Ebben a szolgálatban egysül igazságosságod és kegyelmed, a legemberibb emberség és a legistenibb istenség. A hallgatás és türelem szolgálata. Az örök élet szolgálata.

9. És végül a püspök kezébe veszi kezemet, s akkor engedelmességet és hűséget fogadok az Egyháznak: kemény és hűséges engedelmességet, önzetlen engedelmességet, az egész emberi életről megfelelő engedelmességet a magánál nagyobb feladat teljesítésére, engedelmességet, melyben az ember elveszíti önmagát, hogy ebben a hűségben és örök jóságban megtalálja. Nézd Istenem, kezedbe helyezem kezemet. Fogadd el kezemet és vezess örömmön és szenvedésen, megbecsülésen és szégyenen át, munkában és szenvedésben, hétköznap és ünnepeken, házad szent csendjében és a világ hosszú, poros útjain. Vezess ma és mindig, vezess örök életed birodalmába.

10. Miután így meghívtál, fölemeltél, erővel megkentél, és megbíztál, fölállok és útra kelek mint papod, fölkentéd, hírnököd, tanúd és örökös papod. A papszentelés tulajdonképpen legutolsó szavad életemben, utolsó döntő, végleges, megmásíthatatlan szavad. Most és mindörökké ez alakítja majd életemet. Mindaz, ami ezután következik életemben, ennek a végleges szónak a hatása és átélése, ez az egyetlen végleges parancs és ennek teljesítése uralkodik majd egész életemben. Ezért add, hogy hűségesnek bizonyuljak. Te hívtál engem és te is teljesíted be majd. (1Tessz 5,24) Ajándékomat nem bánod meg. Szentelésem napján hadd legyen papi életem reggeli imája a szent harcosod, Ignác szelleméből fakadó szó:

„Örök Ige, Isten egyszülött Fia.

Taníts meg igazi nagylelkűségre.

Taníts meg, hogy úgy szolgáljak neked, amint megérdemled.

Taníts meg, hogy számíthatás nélkül adjak,

A sebekkel nem törődve harcoljak,

Dolgozzam, pihenés nélkül keressek,

Fölközzem magamat anélkül, hogy más jutalomra számítanék,

Mint arra a tudatra, hogy teljesítettem akaratodat.
Amen!”

Imádság Krisztus papságának helyes lelkiületéért

Úr Jézus Krisztus, az élő Isten Fia, az Atya örök Igéje, minden ember főpapja.

Megköszönjük neked, hogy papságodra akartál előkészíteni. Megvalljuk, hogy *te* hívtál minket és nem mi választottunk téged, megvalljuk, hogy méltatlanok és gyengék vagyunk és kegyelmed nélkül nem tudnánk ennek a hívásnak engedelmeskedni. De te felkészítettél minket. Tanúidnak kell lennünk. Köszönjük neked nagy tanács angyala. Igazságodat

kell hirdetnünk. Magasztalunk téged örök igazság szava. Áldozatodat kell megújítanunk. Dicsérünk téged örök pap és áldozat, mindörökké. Kegyelmedet kell kiosztanunk. Áldunk téged az Atya emberré lett jósága és hálát adunk neked, hálát azért, hogy szentélyedbe, oltárodhoz és papi küldetésedhez meghívtál minket. Köszönjük neked.

Helyettünk is mondtad, amikor a világra jöttél. Jövök, hogy akaratodat teljesítsem, testet adtál nekem. Értünk is könyörögtél, amikor apostolaid kiválasztása előtt hosszú éjszakán át imádkoztál. Hozzánk is türelmes és jó voltál, amikor elviselted értetlen tanítványaidat. A mi munkánkunk is örültél, amikor tanítványaid hazatérésekor dicsőítetted az Atyát. Értünk is aggódva imádkoztál, hogy meg ne fogyatkozzék a hitünk és Péterben megerősödjék, amikor a Sátán kénye-kedvére megráz, mint rostáláskor a búzát. Mi is a lelked előtt álltunk, amikor apostolaidnak megszabtad életük törvényét a hegyi beszédben és imájuk foglatát adtad a Miatyánkban. A te szavad nekünk is szólt, amikor apostolaidnak mondtad: meg ne zavarodjék szívetek; miért félték kicsinyhitűek, azért küldtelek titeket, hogy gyümölcsöt teremjete; a tanítvány nem lehet nagyobb mesterénél, aki nem mond le mindenről, nem lehet a tanítványod, apostolaidban minket is barátainak, gyermekeidnek, testvéreidnek neveztl, akiket testvér, nővér és anyaként szeretsz. Szavad a mi szívünket is célba vette, amikor ezeket és még a sok ezer szót mondtad apostolaidnak és evangéliumodat örökségbe hagytad papjaidnak, hogy végrendeletedként térden állva és könnyek között olvassuk. Ránk is gondoltál, amikor a történelem hatalmait és erőit megremegetető szavakat mondtad: menjete, tanítsatok minden népet és kereszteljéte meg őket; az én emlékezetemre tegyéte; akinek megbocsátjátok bűnét, bocsánatot nyer, amit feloldotok a földön, feloldott lesz a mennyben is. Jézus, Pap és Király mindörökké, azt akarod, hogy papjaid legyünk és maradjunk. Légy áldott örökké!

Nézd Uram, mindig újból azok akarunk lenni, amire már meghívtál minket. Ismét vidáman és bátran megyünk a hét-köznapokba, hogy abban szent egyházad egyre érettebb apostolai és papjai legyünk. Te magad küldesz minket ezekre az utakra. Gyöngé és türelmetlen szívünknek gyakran hosszúak, fáradságosak és szürkék. Add ezért Szentlelkedet, papságod lelkületét erre az új zárandók utunkra, add meg az istenfélelem Lelkét, a bűnbánat Lelkét, az alázatosság Lelkét, a szemérmes félelem Lelkét, nehogy Istent bűnnel megbántsuk, a hit és az imádság szeretésének Lelkét, a tisztaság és a férfias fegyelmezettség Lelkét, a testvéri szeretet Lelkét, az irigység és veszekedés nélküli egység Lelkét, az öröm és bizalom Lelkét, a nagylelkűség és jószívűség Lelkét, az engedelmesség Lelkét, a szent kereszted iránti türelem és szeretet Lelkét. Add hogy ezen az úton mindig szem előtt tartsuk Atyádat, szent jelenlétében járjunk, becsülettel fáradozzunk szívünk alakításán, testvériesen tartsunk össze és egymás terhét viselve tartsuk meg törvényedet.

Isten örök bölcsessége add, hogy hűséges, kitartó, önzetlen lelki fáradozásunkkal és küzdelmünkkel nap mint nap hasonlóbba legyünk hozzád.

Ó Jézus mindenekelőtt és mindenekfölött add meg az imádság és a hozzád fűződő szeretet kegyelmét. Mik vagyunk nélküled? Elveszettek. Hogyan lehetnél másként a mienk, mint úgy, hogy újból meg újból, egyre jobban szívünk központjává teszünk téged. Hogyha azt akarod, hogy papjaid legyünk, add meg Uram ajándéku, ami nélkül igazi papod nem is lehetünk, add meg az imádság, az összeszedettség és bensőségesség kegyelmét. Tarts vissza, amikor szórakozottan, szétszórta akarunk tőled, terelj vissza minket ostobákat — ha kell — a szenvedés ösztökéjével, a szív keserűségével és a bajjal is magadhoz. Csak egyet adj nekünk: a kegyelmet, hogy valóban imádkozó emberek legyünk és nap mint nap inkább azokká legyünk. Hogyha imádkozunk, közösségben vagyunk és maradunk veled,

akkor egyre inkább azzá leszünk, akik akaratod szerint vagyunk és akiké lennünk kell: tanítványaid, apostolaid, papjaid, igazságod tanúi, és titkaid sáfarai.

Megfogadtuk neked és magunknak, hogy papjaid leszünk: papjaid és semmi más, osztatlan szolgálatú papok. Ránk nézel, tekinteted lelkünk mélyébe hatol, szereteted megérinti szívünket. Te mondod: barátaim vagytok, hogyha megtartjátok, amit parancsoltam nektek (Jn 15,14). Bizalommal és alázattal merünk rád tekinteni és megígérjük: kegyelmeddel azzá leszünk, amire meghívtál minket. Amen.

Oltáriszentség

Uram, szentegyházad oltárainak szentsége előtt térdelünk, a megváltottak nemzedékével kötött új és örök isteni szövetség szentsége előtt. Rád tekintünk Uram, aki köztünk vagy testben és lélekben, testeddel és véreddel, istenségeddel és emberiségeddel. Inádunk téged, áldunk téged, hálát adunk neked. Amint jelen vagy közöttünk, úgy hirdeted halálodat: a világ éjszakáját, amikor elárultunk bűneink miatt, hirdeted a világ halál általi átalakulását Isten hallgatag titkába; hirdeted az eget és földet kiengesztelő áldozatot, melyben mindnyájan Istennek adott áldozat vagyunk magunktól elszakítva, mintegy átmenetben belevonva a szellem láthatatlanul lángoló tűzébe, mely elégséssel őrzi és megszenteli, Istenbe menti át a világot.

Szentséged előtt térdelünk Uram, mely veled egyesít, a Fiúval, az Atya örök Igéjével, veled, az Emberfiával. Hogyha ezt a kenyeret esszük, bennünk maradsz és mi tebenned. Hogyha magunkhoz veszünk, magadba változtatasz át minket, növekedik a hitünk, reményünk és a szeretetünk. Hogyha részesülünk benned élet kenyere és dicsőség záloga, akkor sokan egy test leszünk, akkor önzésünk elítélését, vagy a szeretet megszabadító, egyesítő és mindent magába foglaló erejét esszük.

Hogyha mi, az egy és szent közösség, az újszövetség áldozat-ként felemelünk és ha eszünk téged, halálodat hirdetjük, míg el nem jössz, és akkor megújítod bennünk és nálunk halálo-ditkát. Halálodra keresztelkedtünk meg. Halálo-ditkát meg-valljuk, mely az élet, amikor ezt a szentséget vesszük ma-gunkhoz. A valóságban a mi kenyerünk vagy, saját szavad tett jelenvalóvá és valójában te vagy az a szó, amelyben az Atya minden igazságot kimond önmagának mindöröktől örökké. Éljen bennünk, akik magunkhoz veszünk téged, éljen bennünk, mint minden igazság utáni szent nyugtalanság, mint minden emberi igazságban a legfőbb igazság könyörte-lensége. Amint ez a kenyér beteljesült jele és egyúttal magá-nak örök Igének fátyla, az árnyak és hasonlatok világában, így legyen az életünkben megismert és megvallott emberi igazság az örök igazság jele és ígérete, amiről reméljük, hogy színről színre meglátjuk. Amikor magunkhoz veszünk, akkor jöjj hozzánk mint minden igazság igazsága. Az örök igazság reményeként jöjj hozzánk, mert ez az örök élet. Az oltár szentségében emberséged a zálog, amely bennünket istensé-ggeddel összeköt. Emberséged megérint és megszentel minket.

Add, hogy azok legyünk eme szentség által, amik va-gyunk: emberek, testben, lélekben, igazak és tiszták, embe-rek, akikben kegyelmed jelenléte maga is hatékony jellé lesz mindazoknak, akik velünk vannak és velünk élnek, és akiket szolgálnunk kell.

Légy életünk és halálunk nekünk, akik benned az elrejtő-zött, hallgató Istent imádjuk és vesszük magunkhoz, légy az örök élet záloga, záloga az igazság és a korlátlan szabad-ság életének, az árnyék nélküli világosság és fényesség életé-nek, a felfoghatatlan Isten boldogságban feloldódó életimá-dása, légy az örök Amen minden teremtmény boldog visszatérésekor az Atyához, akiben mindenben minden lesz.

Amit az Egyház áldozatának kultuszával cselekszünk, amikor imádjuk ezt a szentséget, magunkhoz vesszük teste-det és lelkedet, ugyanazt tegyük majd kegyelmedből állan-

dóan életünk szent áldozatával hétköznapi és ünnepeken, életünkben és halálunkban. Azt a kegyelmet kérjük tőled, hogy a szentségben szent útravalónk légy, amikor majd távoznunk ebből az életből; amikor halálunkat haláloddal egyesítéd és ránk borul az éjszaka, amikor már senki sem munkálkodhat: amikor minden elmerül a halál névtelen méltóságába. Engedd meg, hogy halálunkkal haláloedat hirdessük, melyet az oltáriszentségben és a szentmisében ünnepeltünk. Azért add meg nekünk a kegyelmet, hogy haláloed egykor mint a mi halálunk ereje és örök értelme nyilatkozzék meg, azért add meg a kegyelmet, hogy most higgyünk szentségedben, hittel és reménnyel ünnepeljük, életünkben újra meg újra megújítsuk az Úrnak azon a napján és azon kívül is. Uram, szentséged legyen kísérőnk e világ minden útján és vezessen Atyád birodalmába. Általad a Szentlélekben az övé legyen minden tisztelet és dicsőség. Amen.

Az oltáriszentség és a hétköznapi

Ó Uram, jöjj a szívembe, te a megfeszített, aki meghaltál, a szerető, hűséges, igazságos, alázatos, te aki a világ sarkában hosszú, fáradságos életet vállaltál, tieid fel sem ismertek, barátaid alig szerettek, elárultak; engedelmeskedtél a törvénynek, és már kezdettől fogva kiszolgáltatottja voltál a politikának, menekült gyermek, az ács fia voltál, tanítottál és eredménytelenség volt a gyümölcse, szerettél, de nem viszonzották, nagy voltál, akit nem értett meg a környezeted, elhagyatott voltál, akit még Isten is elhagyott, mindent fölál-doztál és magadat Atyád kezébe ajánlottad, aki így kiáltottál: „Atyám, Istenem, miért hagytál el engem?” Téged akarlak magamhoz venni úgy, amint vagy, téged akarlak életem legbenső törvényévé, keresztjévé és erejévé tenni. Hogyha magamhoz veszek, úgy tekintem hétköznapiomat, mint amilyen. Nem kell szívem magasztos élményeiről beszélnem

neked, nyugodtan kiteregethetem hétköznapiomat úgy, amilyen, mert tőled kaptam a hétköznapot és ennek benső fényét, a hétköznapot és ennek értelmét, a hétköznapot és az erőt, hogy elviselhessem, a közönséget, hogy örök életed rejtettsége legyen.

Egy világi ember imádsága

Istenem, egy kicsit mindig ideges leszek, amikor a templomban a „laikus” szót hallok. Amikor különben laikusról beszélnek, olyan embereket értenek alatta, akik valamilyen dolgot egyáltalán nem, vagy alig értenek. De jogom és kötelességem, hogy Jézus tanításából és országáról annyit megértsek, amennyi csak lehetséges. Az nincs megszabva, hogy ennek kevesebbnek kell lennie, mint amit a papi hatalom birtokosai tudnak vagy tesznek.

Bizonyos teljhatalommal nem rendelkezem, egész biztos, hogy nem, de nem is kívánom: mert bármennyire értékelendők is, ugyanaz a feladatuk, mint nekem: radikális hívő (keresztény) legyek, akiben Isten Lelke működik és arra készít, hogy életemben Krisztus követésével Istenhez jussak. A tisztségviselők ezért nem fölöttem, hanem mellettem állnak. Az Isten kegyelmét nemcsak a tisztségviselők által kiszolgáltató szentségi jelek útján kapom meg, hanem Isten szabad rendelkezéséből, mely mindenkinek ad kegyelmet, aki kéri.

Tudom szent Istenem, hogy hitem felelőssége ezáltal csak növekszik. Számot kell adnom, hogy az ajándékokat és karizmákat, melyek által élek, mások számára eléggé hasznosítottam-e. Nem kell a szószékről prédikálnom — de ennél nehezebb —, életemmel kell az evangéliumról tanúskodnom. Olyan környezetben, mely nem utasítja el határozottan a kereszténységet, de nem is szereti, hanem minden vallásosságot elködösít, nekem, a gyávának nagyon nehéz a megfelelő helyen és megfelelő időben megmutatnom, hogy ki vagyok:

nagyon nehéz kitartani amellet, hogy az ember önmagával és életével csak akkor jön tisztába, hogyha teljesen rád hagyatkozik Istenem és a te kegyelmedben él.

Bátrabb és elfogulatlanabb hívők példája azt mutatja nekem — hogyha átugrik bizonyos korlátokon —, tanúságtétele felszabadítóan hat azoknál, akiknél előbb úgy látszott, hogy határozottan elzárkóztak. Miért aggodalmaskodom és miért vagyok gyáva, hogy ezt becsülettel kelljen bevallanom? „Missziós, apostoli” jelzők és szavak manapság ósdinak hangzanak. De maga a dolog, a lényeg? Hogyha hiányzik, vajon nem annak a jele, hogy maga a laikus kereszténységem hiányos és gyöngé?

Istenem adj bátorságot és erőt, hogy olyan laikus legyek, aki megérdemli a hívő keresztény nevet.

Igazságosságért és testvériességért

Azt akarod — és ez másként nem is lehet —, hogy kérjük tőled azt, ami a feladatunk és szabad elhatározásunk. A világ történetében partnereid vagyunk ugyan, de úgy rendezted, hogy a mi munkánk a te kegyelmed és a te műved legyen. Így annak vagyunk cselekvői, amit te már megtettél. Hála Istennek, hogy ez így van, mert üres, semmi és ráadásul rossz is volna, amit saját hatalmunkkal cselekednénk.

Ó fölfoghatatlan Isten, hadd folytassam minden történelem segélykiáltását: tetteink története szemünkben nem úgy tűnik, hogy örökségedként ismerhetnénk föl. Az ábelgyilkos bunkótól korunk gázkamráiig: nem más, mint szörnyűség, gazemberség, nyomor és halál.

Azt mondod: ez a ti szabad cselekedeteitek következménye — így igaz —, megengedtem, de mindezt nem akartam. De fölfoghatatlan Isten, szent Páltól kezdve szent Ágostonig minden nagy teológus azt tanítja, hogy a mi — miattam gonosz — szabadságunkat körülveszi a megfellebbezhetet-

len, a semmi; de a mi szabad akaratunk által korlátozott akaratod ereje és az előrerendelése sem (predestináció), melynek nem kell megszüntetnie szabadságunkat ahhoz, hogy az általunk korlátozatlan szabadságával azt ne tegye, amit akar.

Ezt magamnak mondom (és nem tenéked!), nehogy most akaratod és ítéleteid felfoghatatlanságában elmerüljek, azért sem, hogy szuverenitásodat napjaink félműveltjei előtt megvédjem. Ők úgy vélik, hogy ilyen Isten nem létezhet, mert minden mértékünket lerombolná. Ezt csak azért mondom, hogy magamat megértessem, miért kell igazságosságodat és a testvériességet kérnem, amit gyakorolnunk kell.

Tudom, hogy nekünk magunknak kell a többnyire rejtett és jogosnak mondott önzésünk elleni könyörtelen harcban a remény ellen remélve küzdenünk, hogy nyomorúságos szívünkbe igazságosságot és testvériességet vigyünk. Tudom, hogy magamat és nem másokat kell ítélőszéked elé vinnem, hogy ezen erények miatt örök üdvösségre, vagy örök kárhozatra ítélj.

Tudom, hogy ma ez a feladat nem lehet csupán jámborodó bensőségesség magánügye, hanem bizonyos körülmények között forradalmat kell kiobbantania annak ellenére, hogy Jézus hegyi beszédjének erőszaknélküliségre kötelező parancsát mindig figyelembe kell vennünk. De igaz, hogy a földi történelem jelenlegi szakaszában a mi kötelességünket nem háríthatjuk rád, de azt is tudom, hogy az igazságosság és testvériesség gyakorlásának parancsa csak úgy lehetséges, hogy szent igazságosságodat és testvériességedet fiadban, Jézusban, a mi Urunkban számunkra megfogalmaztad.

Ezért bátorodom kimondani: add meg nekünk, amit parancsolsz, a testvériességet és az igazságosságot a világban. Tudom, hogy a nagyon hosszú emberi történelem végét kell megvárnom ahhoz, hogy meglássam: meghallgattad és teljesítetted-e ezt a kérést. De kérlek — bocsásd meg ezt a kérést —, már most hadd tapasztaljak több igazságosságot (tárgyilagosságot) és testvériességet. Menj — mondod —, és tedd, amit kérsz tőlem. Akkor megtettem, amit akarsz.

Imádság a békéért

A világot és az emberekkel földet teremtő szent Isten. Te akartad, hogy az ember addig a pontig fejlődjék, amikor nem csak ezt, vagy azt, a sok rosszat teheti meg történelme folyamán és a szörnyűségeket, melyeket újból többször is elkövetett, hanem eljutott addig a pontig, amíg globális öngyilkossággal képes önmagát megsemmisíteni. Nem akadályozhattad volna meg a történelemnek ezt a fejlődési lehetőségét, hogyha az emberiség történetének (amint reméljük és remélnünk kell) a te világosságodban és békédben kell befejeződnie, mely sokkal több, mint a fejlődés minden szakasza? Vagy talán pont ez az utolsó lehetőség egyedül is egyértelműen megmutatja, hogy ki vagy és kik vagyunk mi, mert a teremtés legfőbb csúcsa könyörtelenül a legnagyobb zuhánássá lesz a maradéktalan és előrelátható pusztulásban? Talán nem is félsz ettől a globális öngyilkosságtól, mert te (remélhetőleg enyhe ítélettel) láttad Kain tettét és minden idők öngyilkosságait. De nekünk, teremtményeidnek nincs jogunk ezt az univerzális testvérgyilkosságot, magunk globális öngyilkosságát akarnunk és nemtörődésünkkel megengednünk. Vannak olyan lehetőségek, nemcsak tények, melyek olyan borzalmasak, hogy már a közönyös tudomásulvételük, és a számításbavételük is poklot érdemel. Megengeded, hogy az emberiség egész történelme folyamán tömegőrülettel tévutakra rohanjon, s ennek láttán nincs más lehetőség, mint sírva leborulni Teremtőnk előtt.

Senki se tudja pontosan, hogy pont az emberileg a legborzalmasabban, vagy az ártatlannak tűnően következik be a szörnyűség, amit pusztító ítéleted sújt.

Erről azt mondtad (kell, hogy érdekeljen minket), hogy az emberiség történetének végét te határozod meg és hajtod végre. De könyörtület Istene, komolyan számolnom kell avval, hogy az emberiség öngyilkossággal pusztul el? Hogyha ez az esztelenség még egyszer ítéleted alá kerülne is, akkor is ezt

az öngyilkosságot néhányan idéznék elő, akik másokért felelősek, de ez lenne tárgyilagosan is a legnagyobb bűn, teljes szembehelyezkedés teremtő akaratoddal, mely létünket kívánja és a létet mérhetetlen szereteted ajándékaként fogadjuk el.

Istenem, ez az öngyilkosság a mi tettünk lenne, melyet magadtól elutasíthatsz. De a mi szabadságunk minden rövidlátásával és vakságával, minden tömegőrületével, minden gőgjével, mely a lehetőségekkel játszik, nem a te szabadságod, föltétlen hatalmad és rendelkezésed alá tartozik. Engedd meg irgalom Istene, hogy az irgalmadra szoruló parányi teremtményed mégis a te felelősségedre hivatkozik. Nagyon is igaz, hogy mindent meg kell tennünk, ami csak lehetséges, hogy az emberiség atom-öngyilkosságát mint valóságot (még majdnem fontosabb), de még ennek lehetőségét is megakadályozzuk anélkül, hogy a béke végzetes érvelését a megfélemlítés atomegyensúlyával elfogadjuk, vagy hogy azt gondoljuk, hogy a legvégző borzalmakat elkerülhetjük két egyforma erős önzés közötti csupán ésszerű tárgyalásokkal anélkül, hogy vállalnók a hegyibeszéd esztelenségéhez szükséges bátorságot és a hősiességet keresztenfüggő Fiad szeretetéhez.

De mégis, irgalom Istene könyörgök hozzád és irgalmadat kérem. Ha akarod, pusztíts el minket és vess véget az emberiség szennyes-bűnös történetének. De azért indítottad el évmilliókkal ezelőtt ezt a történetet, hogy a világ kiengesztelése Fiad kereszthalálával megtörténjék és alig kétezer év múlva véget vess?, pedig azt hittük, hogy most kezdődik el igazán a történelem az evangélium fényében. Engedd, hadd éljen tovább az emberiség, még képes arra, hogy egészen új módon köszönje meg dicsőségedet.

Adj minden embernek mindenütt bátorságot és merészséget, hogy síkraszálljanak a béke mellett, és az igazi leszerelést követeljék. Adj bátorságot az egyháznak, hogy azt tanítsa, hogyan kell az önzetlen igazságossággal és a kereszt esztelenségével kiállni a békéért és ne tanítsa nagy bölcsen, hogyan

lehet ravasz okoskodással az emberek önzését egymás között eltussolni. Változtasd meg a hatalmasok szívét, hogy ne mondják önvédelemnek hazug képmutatással hatalomvágyukat, ne csapják be magukat és másokat avval, hogy azt állítják, a békét szolgálják az egyre fokozódó fegyverkezéssel.

Végül taníts meg minket arra, hogy a magunk életében önzetlenül megteremtsük a békét.

Imádság a szellemi dolgozókért

Örök Isten, minden ember és minden látható és láthatatlan dolog teremtetője, minden történés Istene, minden kultúra célja, ura, ereje és világossága, imádsággal fordulunk hozzád minden kultúrmunkásért.

Uram, ki imádkozik értük? Pedig tudjuk, hogy igényled céljaikat, alkotó erejüket, munkájukat és műveiket. Azt akarod, hogy az ember lényét teljesen egyre jobban kibontakoztassa és az ember saját maga műve is legyen. Szereted az embert, aki munkájával tökéletesíti magát, lényére rátalál és megvallja, hogy a te dicsőséged képe és hasonlatossága. Aminek akaratod szerint lenniök kell, csak a te kegyelmedből lehetnek, költők Ura, minden fény örök forrása, minden igazi ihlet Lelke.

Ezért kérjük rájuk Szentlelkedet: támassz közöttünk alkotó erejű embereket, gondolkodókat, költőket, művészeket. Szükségünk van rájuk. Rájuk is vonatkozik szavad, hogy csak a test kenyerével éhen hal az ember, hogyha száz szava is nem táplálja. Adj bátorságot ezeknek a fiataloknak, hogy hívó szavadat kövessék, hivatásuk fájdalmait és nehézségeit eltűrjék, soha el ne árulják pénzhajszával és a felületesek olcsó kegyeinek megszerzésével, mert ezek csak szórakozni akarnak. Hogyha ők szóval és tettel, hanggal és mozdulattal elmondják saját tapasztalatuk alapján, hogy mi rejlik az

emberben, akkor hadd mondhassanak el *mindent*: add meg nekik, hogy átéljék azt, hogy az ember nemcsak bezárt semmiségének a pokla, hanem a szép, áldott föld is, amely fölött végtelenséged és szabadságod ege ragyog. Ne csak a szájukban hordjanak, hanem néven is nevezzenek, amikor a legtisztább öröm lehelete, vagy a legmélyebb fájdalom tölti be őket. Különben némaságukkal dicsérjenek téged. Különben a föld és az emberek dicsérjék őket. De mindig némán hordjanak a szívükben téged, amiből művük ered. Akkor a legkisebb dalocska is eged ujjongásának visszhangja és a legborzalmasabb mélységről szóló beszámolójukat is átöleli irgalmad és a fény, az igazság és az örök szeretet utáni vágy. Akkor még a szórakoztatás kísérlete is a hétköznapijainkat szerető szelid türelmed fénye.

Adj nekik bátorságot a fényhez és örömhöz. Ennek az időnek sötétségében, szívünk nyomorúságos szegénységében ez a bátorság a te kegyelmed. Add meg nekik, mert szükségünk van az ilyen bátorságra. Add meg nekik a megkülönböztetés, meg a határozottság bátorságát. Ne sokat okoskodjanak. Műveik bizonyítsák, hogy osztatlan szívvel alkottak, mely minden számára nyitott, mindenben téged keres és mindent tebenned, nem ismer gyáva békét a jó és rossz között, a fény és sötétség között. Adj nekik mindig bátorságot az újrakezdésre, mert csak így találják eredetükre az ősigazságban. Hadd mondják el *mindazt*, amit a Lélek rejtett a szívükbe és ne azt, amit a hatalmasok akarnak hallani, vagy pedig összegyűjtött közhelyeket. Hogyha megtapasztalják a hiábavalóságot, teremő erejük megtörik, vagy koruk érzéketlen irántuk, hadd higgyék még akkor is, hogy előtted ez a hiábavalóság nem hiábavaló, hogy elragadtatva szemlélted alkotásukat és megtört szívüket szeliden szívedhez ölelted.

Örök Igéd, lényed fénye és dicsőséged képmása magára öltötte testünket, minden emberit befogadott a maga valóságába — minden más teremő erőnél jobban beleszeretett kezének alkotásába —, kezének műve közepébe tette a szívét,

— hogy az ember maga is a te dicsőséged szava és képmása legyen. Ezért van, hogy minden kultúrmunka, akár tudja az ember, akár nem, egy darabka Igéd történetéből, mert minden az ő világa lett, amibe eljött, hogy átélje, átszenvedje, magával együtt megdicsőítse és ne legyen a világ soha többé a te Igéd nélkül. Add, hogy megértsék ezt azok, akikért imádkozunk. Amit alkotnak, kéretlenül is egy darabja a keresztnek, amire bűnösen rászegezük Fiadat s egyben ítéletük is lesz, vagy pedig egy része lesz Fiad örök birodalma elérkezésének, és a kegyelemnek. Ez a birodalom nemcsak kívülről jön, mint ennek a világnak vége és ítélete. Titkos kegyelemként a földi valóság közepéből jön, mióta Igéd alászállt a teremtett világba és minden dolog szíve lett. Ezért lehet és kell, hogy minden alkotásuk ígéret legyen, ígérete annak, hogy országod, az igazság és szeretet országa, az osztatlan test-lélek ember megdicsőülésének országa, az ég és föld országa. Ezért add meg nekik is, hogy ennek az országnak hírnökei és gyarapítói legyenek, mert ebbe az országba megváltoztatva és megdicsőítve befogadod és megmented mindazt, amit az ember teremtő hatalmad részeseként alkotott. Fiad Lelke szálljon rájuk, hogy nevedet dicsőítsék most, ebben a korban és mindörökkön örökké. Amen.

Mária

Mária Szent Szűz, testünket és sorsunkat vállaló örök Ige valóságos anyja, hittel és áldott Fiadban fogantad megváltásunkat, ezért minden megváltott ember anyja vagy, mindig élsz Isten életében és közel vagy hozzánk, mert az Istennel egyesültek vannak a legközelebb hozzád.

A megváltottak hálájával köszönjük Isten irgalmát, mely megváltott téged. Már léted kezdetekor osztályrészed lett a megszentelő kegyelem és ez a nagylelkű ajándék nem hagyott el soha téged. A föld minden gyermekének útját jártad, a

keskeny ösvényt, mely olyan sokszor céltalanul kanyargónak tűnik, a megszokottság és a halálig tartó szenvedés útját jártad. Ez az Isten útja, a hit útja és a feltétel nélküli engedelmesség útja volt: „legyen nekem a te igéd szerint”. A soha el nem múló pillanatban, mely érvényes marad mindörökké, a te szavad az emberiség szava lett, a te igened a teremtmények amenje Isten igenjére. És te hittel fogadtad méhedbe az Istent és az embert, a teremtőt és a teremtményt, ennek a földnek változatlan sorstalan boldogságát és egyben keserves halálos sorsát: Jézus Krisztust, a mi Urunkat. Üdvösségünkért mondtad az igent. Miattunk mondtad ki ezt a „Fiat”-ot, mint nemzetségünk asszonya. Miattunk fogadtad méhedbe és szeretetedbe őt, akinek nevében egyedül van üdvösség égen és a földön. Igened mindig megmaradt. Soha vissza nem vontad, — még akkor se, amikor Fiad életében és halálában nyilvánvaló lett, hogy ő tulajdonképpen kicsoda és kit fogantál méhedben: ő az Isten Báránya, aki magára vette a világ bűneit. Ő az Istenfia volt, akit bűnös nemzedékünk istengyűlölete keresztre feszített. Ő volt a világ világossága, akit ennek a világnak az emberei a mi sorsunkba, a halál sötétségébe taszítottak. Te, Boldogságos Szűz, második Évaként és az élők anyjaként álltál a Megváltó keresztje alatt, a jó és rossz tudás igazi fája alatt, az élet igazi fája alatt. Te képviselted a megváltott emberiséget, az Egyházat a világ keresztje alatt, megkaptad a megváltás és az örök üdvösség gyümölcsét.

Szűzanya, itt jött össze a megváltottak és megkereszteltek közössége. Ebben a közösségben kézzelfogható és látható lesz a szentek egysége, ebben kérjük közbenjárásodat. A szentek közösségéhez tartoznak az élők és a holtak, senki se él önmagának. Így te se. Ezért imádkozol minden megváltott testvérért, aki veled együtt ebbe a közösségbe tartozik. Ezért bízunk benned és kérjük hatalmas közbenjárásodat, melyet még azoktól sem tagadsz meg, akik nem ismernek téged. Azt a kegyelmet kéred nekünk, hogy igazi keresztények legyünk:

megváltottak, megkereszteltek, mindjobban hasonlók Jézus életéhez és halálához: az Egyház szellemében élők, lélekben, igazságban imádói Istennek, minden téren életünkkel tanúskodva az üdvösség mellett; tiszták és fegyelmezettek, igazak és mindenben az igazságot keresők; bátrak és alázatosak a hivatásra készüléskor, vagy annak teljesítésében, mert ez Isten szent hívása. Minden idők Urára építve vidám, és magabiztos istengyermekek most és mindörökké.

. Rád bízunk magunkat Szűzanya, mert rád bízattunk. Úgy, amint nemcsak Jézus Krisztusra, a szegletköre épülünk, hanem az apostolok és próféták alapjára is, így életünk és üdvösségünk állandóan a te igenedtől, hitedtől és méhednek gyümölcsétől függ. Ha azt mondjuk, hogy neked szenteljük magunkat, csupán azt valljuk be, hogy testestül-lelkestül, szívvel-lélekkel azok akarunk lenni, akik vagyunk. Az ilyen felajánlással próbáljuk meg utánózni életünk történetével az üdvösség történetét, melyet Isten már végbevitt és ebben rendelkezett velünk. Hozzád jövünk, mert üdvösségünk benned teljesült és te fogadtad méhedbe. Mivel rád bízattunk és mert neked szenteljük magunkat, mutasd meg nekünk, beavatottnak méhednek szent gyümölcsét, Jézust. Mutasd meg nekünk Jézust, Urunkat és Megváltónkat, az igazság fényét és Isten eljövételét a mi korunkba. Mutasd meg nekünk Jézust, aki valóban szenvedett és valóban feltámadt. Mutasd meg nekünk Jézust, az Atya Fiát és a Föld Fiát, aki a Földé, mert a te Fiad lett. Mutasd meg őt, aki minket megszabadított, minden erőtől és hatalomtól, ami csak az ég alatt létezik, megszabadított bár a földies ember még a hatalmuk alatt van. Mutasd meg nekünk Jézust tegnap, ma és mindörökké.

Üdvözlégy Mária, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled. Áldott vagy az asszonyok között. És áldott a méhednek gyümölcse: Jézus. Amen.

Aquinói szent Tamáshoz

Aquinói szent Tamás, először is meg kell mondanom neked — bár ezt minden szentnek mondhatnám —, hogy kissé nehezemre esik Isten csendes mérhetetlenségében egyetlen szentet kikeresni és hozzá fordulni. Talán pont az az igazi, ami nehezünkre esik!

Ezért kérek (a hagyományos formában, aminek értelmén most nem akarok tépelődni), járj közbe értem Istennél, hiszen a szentek a többi szentekért vannak, akik közé a szegény bűnösök is tartoznak, mint jómagam — járj közbe értem, hogy legalább egy kicsit hasonlítsak hozzád: hadd legyek tárgyilagos, józan, legyen bátorságom előbb gondolkodni, mielőtt tüzes beszédet mondok; egyházas legyek, de ne klerikális (jól tudod, mire gondolok). És még két dolgot kérj a számomra: te most tulajdonképpen nem csinálsz mást, mint imádságodat: „adoro te devote latens deitas” (leborulva áldlak láthatatlan istenség), mert most látod Isten felfoghatatlanságát és ez már nem nagy szellemed elméleti szava, és csendes imádságod ismét átéli a maga tiszta eredetében Isten teremő hatalmát úgy, hogy Isten által a maga fontosságáról megfélekedzik s pont így lesz önmagáé. Amikor a teológiával foglalkozom, vagy prédikálok és az emberekkel Istentről beszélek (milyen szent gyötrődés), akkor hassa át mindezt (legalább egy kissé) a szent titok, Isten tudata, melyről azt mondtad, hogy mindörökre egyre jobban kitarul és az imádott, szeretett szent titok megszabadít bennünket csekélységünktől.

És azután: azt mondtad Reginald barátodnak: mindaz szalma, amit írtál. Szerény voltál és csak azt nevezted szalmának, amit magad írtál. Nem tagadhatod, hogy ez a szó mindenre vonatkozik, amit az emberek Istentről mondhatnak és ha az ember ezt elismeri, az az örök élet kezdete és ígérete, melyben Isten emberi szó nélkül csillapítja az emberi szellemnek Isten kegyelméből származó telhetetlenségét.

Az élők Istene

Halottaimra gondolkodok előtted, mindazoknak Ura, akik egykor hozzám tartoztak és már elszakadtak tőlem. Sokan vannak, olyan sokan, hogy egy tekintettel számba venni se tudom őket; egész életutamat újból végig kell járnom gondolatban, hogyha szomorúságommal köszönteni akarom mindnyájukat. Hogyha így teszek, úgy tűnik nekem, mintha életem országútján emberek sora vonulna el és minden pillanatban némán, búcsú nélkül kiválik egy a sorból és az útról letérve eltűnik az éjszaka sötétjében. Egyre kisebb meg kisebb lesz a menet, bár látszólag mindig új emberek csatlakoznak hozzá, hogy életutamban részt vegyenek. Sokan mennek ugyan ezen az úton, de tulajdonképpen *velem* csak kevesen. Velem tulajdonképpen csak azok vándorolnak, akik velem együtt indultak el és már akkor ott voltak, amikor a hozzád vezető útra léptem Istenem, akik közel álltak és állnak szívemhez. A többiek útítársak, sok ilyen van, köszöntjük és segítjük egymást. Mindig újak csatlakoznak és távoznak. Életem tulajdonképpen menetét azok alkotják, akik szeretik egymást, de ezek egyre kevesebben vannak és egyre csendesebbek lesznek, míg végül magam is búcsú és visszakanyarodás nélkül letérek az útról.

Ezért van szívem azoknál, akik már eltávoztak tőlem. Senki se pótolhatja őket, egyetlen ember se, aki képes volna az egymást igazán szeretők sorát betölteni, amikor valaki hirtelen, váratlanul eltávozik. Az igazi szeretet a másikat olyan mélységben szereti, amelyben már mindenki önmaga. Ezért vitte el minden eltávozó szívem egy darabkáját, sőt gyakran az egész szívemet, amikor a halál keresztezte életemet. Aki valóban szeretett és szeret, annak élete már a halála előtt lassan a halottakkal való életté változik. Megfeledezhet a holtakról, aki szeret? És ha valaki igazán szeretett, akkor a „felejtése” és „megsiratása” nem a vigasztalódás, hanem tartós bánatának jele, jele annak, hogy szívének egy darabja együtt

halt meg és most már élő halott, s *emiatt* nem tud panaszkodni többé.

Így élek a halottakkal, akik előttem távoztak a halál sötét éjszakájába, ahol már nem munkálkodhat senki se. De hogyan élhetek és hogyan kell élnem a halottakkal az én szeretetem és az ő szeretetük valóságában? Válaszolj rá Istenem, aki azt mondtad, hogy az élők és nem a holtak Istene vagy! Hogyan kell velük élnem? Mit használ, hogyha azt mondom — Uram a bölcselők be is bizonyítják —, hogy még léteznek és tovább élnek? *Nálam* vannak? Mert szerettem a halottakat és még mindig szeretem őket, *náluk* kell lennem. De vajon ők is *nálam* vannak? Hiszen eltávoztak, hallgatnak. Egyetlen szavuk se ér már el a fülemhez, szeretetük kedves jósága nem tölti be szívemet. Hogyan is olyan némák a holtak — és miért olyan holtak a halottak! Azt akarják talán, hogy elfelejtsem őket, úgy, amint elfelejtjük azt, akivel útközben véletlenül találkozunk, néhány felületes szót váltunk? Hogyha azoknak az élete nem szűnik meg, akik szeretettedben költöztek el innen, hanem örök, végtelen teljes életté változik, miért tűnik nekem olyannak, mintha többé már nem is lennének? Istenem, a te fényed, a világosság, ahová költöztek, olyan gyöngye talán, hogy nem érhet el hozzám? Csak úgy lehetnek nálad, hogy nemcsak a testük, hanem a szeretetük is elhagy? Kérdésem tőlük hozzád tér vissza Istenem, hozzád, aki azt akarod, hogy ne a holtak, hanem az élők Istenének nevezzünk téged.

De hogyan kérdezzelek? Te is éppúgy hallgatsz, mint a halottak. Téged is szeretlek úgy, mint halottaimat szeretem, a távoliakat, a hallgatókat, akik az éjszaka sötétségébe távoztak.

Adsz szeretetemnek felfogható választ, amikor hozzád fordul és jelet kér, hogy szeretetted irántam bennem él és bennem van? Vádolhatom halottaimat, amikor hallgatásuk a te hallgatásod visszhangja? Vagy a te *hallgatásod* a hallgatásuk miatti panaszomra a válasz?

Így van ez jól, mert te vagy az utolsó, bár megfoghatatlan

válasz szívem minden kérdésére. Tudom, hogy *te* miért hallgatsz: a te hallgatásod és csened az a határtalan tér, melyben szeretetem, hitem műve egyedül tud szereteteden munkálkodni. Hogyha már ebben a földi életben megmutatkozna bennem irántam való szereteted azáltal, hogy tudnám ki vagyok: akit szeretsz, akkor hogyan tudnám szeretetem bátor merészségét és hűségét bizonyítani, egyáltalán léteznének ezek, hogyan tudnák hitem és szeretetem elragadtatásában ezt a világot elfeledve, a te világodba, szívedbe eljutni? Hogy szeretetem a hitben mutakozzék, szereteted a hallgatás csendjébe rejtőzött. Elhagytál, hogy megtalálhassalak. Hogyha mindig nálam volnál, téged keresve mindig csak magamra találnék. Hogyha ott akarlak megtalálni, ahol csak te létezhetsz, akkor magamból el kell távoznom. Mivel szereteted végtelen, ezért csak a te végtelenségében lakhat és mivel meg akarod mutatni végtelen szeretettedet, az én csekélységembe rejtetted és onnan hívsz engem. Beléd vetett hitem nem más, mint út a sötét éjszakában életem elhagyott házának kicsi, gyéren világított szegényes kamrái és a te örök életed világossága között. Hallgatásod ebben a földi időben nem más, mint szereteted örök Igéjének földi megjelenése.

Halottaim így utánozzák hallgatásodat: mivel eljutottak a te életedbe, előttem rejtve maradnak. Mivel irántam való szeretetük szava beleveszett végtelen szereteted diadalénekeibe, nem érhet el szavuk fülemhez. Együtt élnek életed és szereteted végtelenségével, ezért nem juthat el életük és szeretetük életem és szeretetem szűkös kis kamráiba. Halandó életem van — *proximitas mortis*, mondja erről az életről az egyház —, ezért nem tudhatok meg semmit halált nem ismerő örök életükről.

De pontosan így élnek számomra is. Hallgatásuk a leghangosabb kiáltás, mert a te hallgatásod visszhangja, együtt cseng hozzánk intézett szavaddal, amennyiben nyüzsgésünk hangos lármájával és bátortalan gyors bizonygatásunkkal szemben, amivel kölcsönös szeretetünket hangoztatjuk,

befoglalsz minket és minden szavunkat hallgatásodba. Így hív minket a szavad életedbe, így parancsolod meg nekünk, hogy a vállalkozó hittel, ami a tevékeny szeretet, szakadjunk el önmagunktól és örök alapra találjunk a te életedben. És pont ezért hív és parancsol halottaim hallgatása is, a te életedben élnek ők és veled együtt szólnak hozzám, élet Istene, a halálomtól messze lévő élet Istene. Azért hallgatnak ők, mert mi élünk, a mi hangos beszédünk viszont feledtetni akarja velünk, hogy halandók vagyunk. Hallgatásuk a szeretet szaván szól nekem és hozzám.

Csendes Isten, a csendes halottak Istene, élőknek élő Istene, aki a hallgatás által szólsz, azoknak Istene, akik hallgatásukkal hívnak a te életedbe, ne engedd, hogy halottaimat, az eleveneket elfelejtsem. Az irántuk való szeretet és hűség legyen beléd vetett hitem bizonyítéka, ó örök élet Istene. Ne engedd, hogy figyelmen kívül hagyjam hallgatásukat, mely szeretetük legbensőségesebb szava. Legbensőbb szavuk legyen kísérem, amikor azért távoznak, hogy benned hazataláló szeretetük a legközelebb legyen hozzám. Lélek, ne feledkezz meg a halottakról. Ők élnek. A te életedet élik, leplezetlenül az örök világosságban, amely előtted még rejtve van. Élők Istene, a te élőid, a halottak, ne feledkezzenek meg rólam. Add meg nekik Istenem, aki már mindent, önmagadat is odaadtad nekik, add meg nekik azt is, hogy hallgatásuk szeretetüknek legbeszédesebb szava legyen hozzám, olyan szóvá, mely az én szeretetemet is az ő életükbe és világosságukba hazavezeti. Hogyha életem mindinkább azokkal a halottakkal való élet lesz, akik előttem mentek a halál sötét éjszakájába, ahol már senki se dolgozhat, akkor kegyelmedből egyre inkább életem éjszakáján a világosságodba vetett hit élete legyen. Akkor majd azokkal az élőkkel élek, akik előttem mentek a hit jelével az élet fényes nappalába, ahol senkinek se kell dolgoznia, mert ez a nap te magad vagy, minden valóság teljessége, te, az élők Istene. Amikor ezt imádkozom: adj Uram örök nyugalmat nekik és az örök

világosság fényeskedjék nekik, akkor imádságom csak a szeretet szavának visszhangja legyen, azé a szereteté, mellyel örökkévalóságuk csendjében imádkoznak értem: Uram, add meg neki, akit a te szeretettedben úgy szeretünk, mint még soha, add meg neki földi harca után az örök nyugodalmat és örök világosságod fényeskedjék neki úgy, mint nekünk. Lélek, ne feledkezz meg a holtakról. Minden élő Istene, ne feledkezzél meg rólam a halottról, hogy egykor majd az én életem is légy.

Az eljövendő Isten

Lám, ismét advent lett egyházadban Istenem. Ismét a vágyakozás és várakozás imádságait mondjuk, a remény és az ígét énekeit. Nyomorúságunk és vágyódásunk, hívő várakozásunk egy szóba összponosul: jöjj! Különös imádság: egyszer már eljöttél hozzánk és felütötted sátradat közöttünk, megosztottad életünket kis örömeivel, hétköznapijaival és keserves végével együtt. „Jöjj” kérésünkkel jobban meghívhatunk erre? Eljöttöddel közelebb tudtál jönni hozzánk, mint azáltal, hogy megszokottságainkat vállaltad, hogy más emberekben már alig ismerünk fel téged Istenem, aki emberfiának mondtad magadat? Mégis ezt imádkozzuk: jöjj. Nekünk is éppúgy a szívünkéből fakad ez a szó, mint egykor az ösatyáknak, királyoknak és látnokoknak, akik napodat csak messziről látták, de áldották. Csak ünnepeljük adventet, vagy még mindig advent van? Valóban eljöttél már? Te magad, akit úgy képzeltünk, mint amilyen vagy, amikor az eljövendő után vágyakoztunk, az erős Istenre, a jövendő Atyjára, a béke fejedelmére, a világosságra, az igazságra és az örök boldogságra? A Szentírás első lapjain már megígéred eljöttödet és az utolsó lapján, amihez újabb lap nem jön már, mégis ez az imádság áll: Jöjj el Uram Jézus!

Az örök advent vagy, akinek jönnie kell, de sohase úgy

érkezik, hogy minden várakozás beteljesüljön? Az elérhetetlen távolság vagy, mely felé vándorol a soha véget nem érő utakon minden korszak, minden nemzedék, a szívek minden vágya, te vagy tetteink és szenvedésünk körül a távoli láthatár, mely mindig egyformán messze van, bármerre fordulunk is? Az örök ma vagy, mindenhez egyformán közel és távol vagy és magadba zársz közönyösen minden időt és változást? Vagy nem is akarsz eljönni, mert a tied, amik tegnap voltunk és ma már nem vagyunk, és ősidőktől fogva túlhaladtad már örök jövőnket? Nem kétszer olyan messze térsz ki előlünk valódiságodnak betöltött mérhetetlenségébe, mint amekkora utat már megtettünk vérző lábbal örökkévalóságod felé? Közelebb jutott már hozzád az emberiség azóta, hogy ezer meg ezer évvel ezelőtt elkezdte a legédesebb és legfélelmetesebb vállalkozást: hogy téged keressen? Életemben közelebb kerültem már hozzád, vagy már minden kiharcolt közelség végül is csak nagyobb keserűség, amivel távolságod lelkemet betölti? Mindig távol kell tőled lennünk azért, mert te, megmérhetetlen mindig közel vagy hozzánk és emiatt kell ismét eljőnnöd hozzánk?

Azt mondod nekem, hogy már valóban eljöttél hozzánk; Mária fia, Jézus a neved és tudom, hogy hol és mikor találhatlak meg. Uram, bocsáss meg, ez az eljöttöd inkább távozás. Szolga alakot öltöttél, olyan voltál, mint bárki közülünk, rejtőző Isten vagy, csendben, feltűnés nélkül léptél sorainkba, mint bárki más és velünk vándoroltál, akik mindig megyünk, de nem jövünk, mert mindaz, amit elérünk, csak arra jó, hogy a legutolsót, a véget elérjük. Mégis azt kérjük: jöjj el te, aki soha el nem mégy, mert napodnak nincs estje, valódiságodnak nincs vége, jöjj el magad, mert mi mindig csak a vég felé megyünk. Hozzád fordulunk, mert magunkban kételkedünk — akkor a legjobban, amikor egész higgadtan, nyugodtan és bölcsen végességünk felé indulunk. Végtelenségedet kerestük és végtelenséged eljöttétől magunknak végtelen életet reméltünk. Mert mi emberek — legalábbis azok,

akiknek megadtad ennek az életnek a legvégső bölcsességét — megtanultuk, hogy kísérletünk hiábavaló volt: vagyis hogy tehetetlenségünk és mulandóságunk fojtogató félelmetől felbujtogatva újabb meg újabb módon szabaduljunk meg saját erőnkkel ettől a lényegünktől, és ezer úton szerezzük meg az örökkévalót. Mivel magunkon segíteni, és saját erőnkől önmagunktól megszabadulni nem tudunk, ezért kértük magunknak valóságodat, igazságodat, életed teljességét, ezért hivatkoztunk bölcsességedre, jóságodra, irgalmadra, hogyha eljössz, végességünk minden korlátját ledöntöd, szegénységünket gazdagsággá teszed, időhöz kötöttségünket örökkévalósággá változtatod. De hogyan jöttél, mit csináltál? Vállaltad az emberi életet és a magadévá tetted, mindenben hasonló lettél: asszonytól születél, szenvedtél Poncius Pilátus alatt, keresztre feszítettek, meghaltál és eltemettek. Neked az kellett, ami elől mi menekültünk, elkezdted azt, aminek véleményünk szerint — eljöttöddel végződnie kellett volna: életünk tehetetlenség, legbelsőbb végesség és halál. Pont ezt az embervoltunkat vállaltad, de nem azért, hogy megváltoztasd, megszüntesd vagy láthatóan és kézzelfoghatóan megdicsőítsd és istenivé tedd, vagy legalább dugig töltsd olyan javakkal, amelyeket az emberek időhöz kötöttségük apró, köves talajából mint örökkévalóságot csak keservesen és csak itt-ott tudják kicsikarni. Életünket úgy, ahogy van és amilyen, a magadévá tetted. Megengedted, hogy úgy folyjon a földön, mint a mienk. Óvatosan fogtad meg, hogy kinyújtsd és nyomasztó csekélységének egy cseppje se vesszen el, míg mindent el nem szenvedtél. A te életedet is könnyörtelenül, kegyetlenül lehangosította a vak természet és az éles szemű emberi gonoszság. És ha emberi életed fölneézett arra, akit legtisztább igazsággal és őszinte szeretettel Atyának nevezett, akkor hozzánk hasonlóan a kifürkészhetetlen utak és érthetetlen ítéletek Istenére tekintett, aki szándékosan adja a kelyhet vagy szünteti meg. Ez az akarat soha nem tűr miérett, hogy másként is tehetne volna és mégis miért határozott úgy,

hogy nem értettük meg. Úgy kellett volna jönnöd, hogy önmagunktól megszabadíts minket és te, az egyetlen szabad és korlátlan mégis olyan lettél, „mint mi vagyunk”. És bár tudom, hogy az maradtál, aki voltál — te a halhatatlan nem borzadtál halandóságunktól, te a nagyság nem féltél kicsinységunktól, te az igazi nem riadtál vissza a mi látszatunktól. Nem önmagadat feszítetted keresztre a teremtményben, amikor teljesen magadévá tetted, életedként közvetlen közelről vállaltad azt, amit azelőtt örök messzeségben sötét semmitmondó háttérként helyeztél megközelíthetetlen világosságod elé? A Golgota keresztre nem csupán a láthatóvá lett kereszt, az, amit magadnak készítettél és előtted emelkedik az örök téreken?

Az a te eljöveteled, amelyhez az emberek a végtelen történelmet egyetlen hatalmas adventi kóruddá alakították — amelyben még az is téged keres, aki káromkodik —, kóruddá, mely téged és eljöveteledet kéri? Azzal vetted el szerencsétlenségünket, hogy te is sírtál? Végességünk elfogadása azért nem a legborzalmasabb formája kétségbeesésünknek, mert emberré levésedhez kimondtad a beleegyező igent? Véget érni nem akaró utunk azért ér boldog véget, mert velünk járod? Hogyan és miért van ez így? Hogyan lehet a tieddé lett életünk az életünktől való megváltás? Hogyan kerülhetsz te a törvény hatalmába azért, hogy minket a törvénytől megszabadíts (Gal 4,5)? Életem elfogadása azért kezdet és megszabadulás a nyomasztó kicsinységből, mert ez a beleegyezés emberi életed elfogadásának amenje lett, „igen” az eljöveteledre, amelynek módja minden várakozáson kívül esett? Mit használ az nekem, hogyha sorsom most részesedés a tiedben, amikor az enyémet tetted a magad sorsává? Vagy talán életemet tetted eljöttöd kezdetévé, életed kezdetévé?

Lassankint ismét megértem, amit már eddig is tudtam: te mindig érkezőben vagy, mert megjelenésed a szolga alakjában jöttöd kezdete, hogy megszabadíts a szolgaságból, amit magadra vállaltál. A te útjaid véget érnek, a szorosok,

melyekben haladsz, kitárulnak és a kereszt, amelyet hordozol, a győzelem jele lesz. Tulajdonképpen még nem jöttél el, hanem érkezőben vagy; megtestesüléstedtől ez az idő a beteljesedéséig csak egy pillanat — bár évezredekig tart, hogy a te áldásoddal része legyen annak az egyetlen pillanatnak, azon egyetlen tetted pillanatának, amikor emberi életedben és sorsodban mindnyájunkat és egész sorsunkat magadhoz ragadtad és hazavitted Isten életének örök távlataiba, emiatt nem történhet az utolsó időkben semmi különös, és a dolgok mélyén most már az idők végéig csend és nyugalom van, „a végső időkben élünk” (1Kor 10,11), csak bizonyos ideig lesz még ez a világ és ez az idő: a te advented. És hogyha ez az utolsó nap is elmúlik, többé már nem lesz idő, hanem a te örökkévalóságod. Hogyha a cselekedetek érlelnek és nem az idő tartósítja a dolgokat és a valóságokat és ha csak egy valóság teremt új időt, akkor emberré levésseddel új, a legvégső korszak kezdődött el. Mert mi jöhetne még, amit ez a korszak máris nem hord a méhében? Az, hogy részesülünk benned? Pont ez történt meg akkor, amikor emberi természetünket magadra öltetni méltónak találtad. Azt mondják, hogy újra eljössz. Ez igaz. Ez azonban tulajdonképpen nem „újra”, mert embervoltoddal — melyet örökre vállaltál — sohase távoztál el tőlünk. Egyre jobban meg kell nyilvánulnia, hogy valóban közénk jöttél és már megváltoztattad minden dolog szívét azáltal, hogy szívedre ölelted. Csak egyre jobban kell jönnöd, csak egyre jobban kell megnyilvánulnia annak, ami a létező dolgok mélyén végbement, azt a hamis látszatot kell egyre jobban megszüntetni, hogy nem szabadult fel a végeség, amikor életeddé tetted. Lám, te jössz. És ez nem a múlt, nem is a jövő, hanem az önmagát beteljesítő jelen. Még mindig tart jöttöd órája, és ha majd véget ér, akkor tudhatjuk meg, hogy valóban eljöttél. Hadd éljek jöttödnek ebben az órájában, hogy benned éljek eljövendő Isten. Amen.

A kegyelem és az ítélet között

Úr Jézus Krisztus, a szentségben hallottam megbocsátó szavadat. Ismét elmondattam veled — mert nem hallhatjuk elégszer —, hogy irgalmas akarsz lenni és megbocsátasz. Mindig újra. Kimerithetetlen türelemmel, kitartóan, hűségesen. Köszönöm életem minden napján irántam tanúsított jószágodat, nagylelkűségedet és türelmedet. Ebben a szentségben mindig megtapasztalom kegyelmedet. Megígérted a megbocsátást, amire mindennap szükségem van. Add, hogy testvéremmel és terhével kapcsolatban kegyelmednek és szeretetednek olyan követé legyek, mint amilyenre nekem a gyónónak mindig szükségem van. Add, hogy én is imádkozó és együttérző legyek, türelmes és okos, alázatos és bölcs apostolod legyek, aki úgy mondja ki megbocsátó szavadat, hogy a szívet megváltoztatja. Sorolj a megbocsátó békédet befogadó és továbbadó emberek közé. Add, hogy kegyelmednek az a jószágos ítélete, ami a bűnbánat szentségében történik, ígérete legyen annak az utolsó ítéletnek, mely rám vár, és ami befejezi ennek az időnek minden szentségi és az életben történő ítéletét és beteljesíti azt.

Ez az ítélet vár rám. „Az ember számára az a rendelkezés, hogy egyszer haljon meg és utána ítéletben legyen része” (Zsid 9,27). Uram, milyen közel vagyok már ahhoz a naphoz, milyen közel ahhoz a pillanathoz, amikor mindentől el kell szakadnom, amitől nem akarok elszakadni, milyen messze vagyok a pillanattól, mely csak egyszer lesz és magányossá tesz? Csak három óráig függök melletted én a szegény lator ennek a világnak és korszaknak a keresztjén, egy rövid életen át? De fel tudom használni arra, hogy megmondjam neked: Uram, emlékezzél meg rólam, hogyha országodba jutsz? De tudom-e majd felhasználni azt a röpke pillanatot, amit az életemnek nevezek, hogy önként, hittel és szeretettel Atyád kezébe ajánljam szegény lelkemet? Hogyha megtettém, rám ne vonatkozzék a kijelentés: „rettenetes dolog az élő Isten

kezébe jutni” (Zsid 10,31). Uram, hogyha tolvajként jössz éjjel, ne ítélkezz fölöttem. Nem tudom, hogy mikor érkezel, bár azt tudom, hogy hamarosan jössz. Hogyha jössz, kegyelmed csendes dicsőségével megyek eléd, bíráim elé. Gyűjtsd meg szívemben és hadd égjen a hit fénye és szereteted lángja. Mielőtt megérkezel mint bíró, rendezd be örökkévalóságom házáat, amelyben lakni akarsz, hogy rendes és méltó mennyországom és mennyországod legyen. Add meg nekem az állhatatosság kegyelmét. Akkor adod nekem, amikor megadod az irgalmasságodba vetett rendületlen bizalom kegyelmét, hogyha megadod a hitet abban, hogy nagyobb vagy a szívünkénél, hogyha megadod nekem az imádság és a szeretet kegyelmét. Akkor adod meg nekem az állhatatosság kegyelmét, hogyha megadod nekem a kegyelmet hivatással kapcsolatos szent rendeléssel szembeni makacsságom és önfejlődésem elhagyására. Áldott szíved és Édesanyád, meg az én anyám iránti szeretet és tisztelet kegyelmével adod meg ezt nekem.

Uram, a halálokat hirdető szentség előtt térdelek. Hogyha hitben, reményben és szeretetben egyesülünk veled, az én halálokat is hirdeti. Benned kell élnem és halnom. Hogyha a keresztséggel szentségileg a te halálodba keresztelték meg, akkor halálom az élet legjőzanabb valóságával, haláloddal egyesítsen, hisz megosztottad halálokat. Add nekem halálokat. Hogyha neked is úgy tetszik, add meg halálomkor szentségedet mint útravalót és az örök élet utolsó zálogát. Akár a szentségben, vagy ezen jel nélkül, könyörgök légy nálam, ha úgy akarod, akár halálos magányoddal, vagy elhagyatottságoddal, akár a határtalan tehetetlenségeddel, amivel meghaltál, de mindenesetre kegyelmeddel, örök életteddel légy velem. Uram, értünk haltál meg. Minden egyes emberért, mintha csak érte haltál volna meg. Ne feledkezz meg erről, főleg halálunk órájában ne feledkezzél meg. Hogyha egyikünkéről se feledkezel meg, akkor minden halál részesedés a te halálodban és az ítélet lesz irgalmad örök győzelme. Amen.

A holtak feltámadása

Istenem, hogyha jobban odafigyelek a bennem élő feltámadási reményre, akkor különös nehézség támad bennem: először is nem szívesen beszélek a „lélekről”, mely — legalábbis egyelőre — egyedül megy át a halál kapuján a te életedbe, és nem beszélek a lélek halhatatlanságáról, mert nagyon „testinek” érzem magamat — eltekintve más teológiai nehézségektől. Másrészt a „másvilágot” (amiben hiszek) nagyon elvontnak és mítoszتانítottnak képzelem el: ezért mit is kezdenék az ég felhőiben az ítélet harsonáival, Jozafát völgyében a nagy gyülekezéssel, és a sírok megnyílásával? Úgy látszik, hogy fáradt elképzelésem a másvilágról abba a meggyőződésbe tömörül, hogy a halálban leszek igazán hatalmad, szereteted és boldogságod biztonságában anélkül, hogy tudnám, hogyan. Hitemnek ezt a tanítását is csak „analógiával” (hasonlattal) tudom kifejezni. A „holtak feltámadásával” kapcsolatos meggyőződésem és hitem a másvilágban nagyon „testetlen”? Magamban is felvetődött a gyanú, hogy absztrakt régi racionalista vagyok, akinek hite egyre vékonyodik. Hallgatni látszol és magamra hagysz tépelődő gondolataimmal. De talán szabad így gondolkodnom: hogy egyet s más tagadok rólad, a másvilágról és a feltámadásról (mindkét dolgot egybetartozónak tartom és éles eszűbb teológusokra bízom), akkor ezt a tagadást rólad és a feltámadásról azért, mert sehogyan se illenek elképzeléseimbe (milyen széken ülök majd a mennyek országában, hogyha „testem” is lesz?), pozitív formában is meg kell fogalmaznom, mert a te végtelen valóságod és hatalmad ezeket a látszólag tagadott valóságokat nem szünteti meg, hanem fenséges módon „megőrzi” és megtartja. Azt gondolom, hogy a dolog könnyebb végét fogjuk avval, hogy az anyagot egyszerűen figyelmen kívül akarjuk hagyni, mert rólad nem mondhatjuk, hogy van benned „anyag” és csak a „szellem” megdicsőülését hangoztatjuk, mintha nem tudnád az anyagot

is teljesen megváltoztatni, pedig pont erre kell gondolnunk és hangoztatnunk. A „szellemnek” és „anyagnak” külön-külön, átszellemülten is meg kell maradnia, ez a rólad és megdicsőülésünkről szóló tanítás, amit hirdetnünk kell; meg kell mondanunk azonban azt is, hogy az anyag és a mi megdicsőülésünk is csak úgy lehetséges, hogyha radikálisan megváltoztatva megőrződ, mert egyedül te állsz a mi megkülönböztetéseink és absztrakcióink fölött. Te azonban elképzelhetetlenül közel vagy hozzánk, amit mi (joggal) elképzelhetetlen távolságnak képzelünk, mert nemcsak a „magasabb” néhány dolognak, hanem mindennek az alkotója és végső oka vagy. Hogyha az anyag mint ilyen nem lenne valamiképpen hozzád hasonló, meg se teremthetted volna — és néhány régi bölcselő tanítja —, istenellenesnek kellene lennie.

Ezért örülök a föltámadásnak és ezt a hittitkot nem tartom a világról szóló másodrendű tanításnak, hanem annak az alapvető hittételnek, hogy nem vagy az anyagot magát is tagadó távoli idegen, hanem olyannak alkottad, hogy közös ősoka legyen minden fejlődő valóságnak egészen a szellemiség kialakulásáig (természetesen a te erőddel), sőt még az „angyalokat” is beleértve. Amikor létünk véglegességét (megdicsőülését) ujjongva magasztaljuk és közelségről, látásról, táncról, örömujjongásról, ízlelésről és tapintásról beszélünk, bár nem tudom, hogy ez miként egyeztethető össze a közvetlen istenlátással, örökké megfoghatatlan dicsőséggel és valóságoddal, ezt a kézzelfogható, testies beszédet szellemibbé kell hígítanom, mint a többi szellemi-metafizikus jellegű tanítást, melyek csak látszólag könnyebben érthetők. Hogyha bekövetkezik a beteljesedés, nagyon meglepődünk azon, hogy minden egészen *másként* lesz, mint ahogyan elképzeltük (még a spiritiszták fantáziája is messze elmarad a tényleges valóságtól) és pontosan ez az egészen más lesz meglepően közel hozzánk és a jelenlegi létezésünkhöz legjobban megfelelőnek mutatkozik majd. Testem és lel-

kem örvendezni fog Istenemben és Üdvözítőmben. Mivel Isten örökkévalóságában az idő a mi számunkra se játszik semmi szerepet, ezért teljesen mellékes számomra az a kérdés, hogy van-e különbség a szellemi, személyesnek mondott beteljesedés meg a feltámadás között, úgy, hogy a mi mostani időnkhez hasonlíthassuk.

Istenem, türelemmel és reménnyel várok. Úgy várok, mint a vak, akinek megígérték a látást. Várom a holtak és a test feltámadását.

A vég megáldása

Úr Jézus Krisztus, amint egy mű kezdete hozzád vezet, ugyanúgy vezet hozzád annak befejezése is. Hozzád, a kezdethez és a véghez. A mi végünk Uram csak csekélyke kezdet és nem a beteljesülés, a jó szándék és még nem a végrehajtás. De te adtad a kezdetet. Rólad szól: „Aki meghívott benneteket, az hűséges és végbe is viszi.” (1Tessz 5,24). Ezért kérünk téged, legyen velünk nagylelkű kegyelmed akkor is, hogyha csak az életet és a feladatot akarjuk megvalósítani, amit ránk bízál.

Mindig csak a régi vár ránk Uram, mindig ugyanaz a régi: mi a gyöngék és bűnösök, a régi környezet, a régi hétköznapi, a sötét jövő ma is úgy, mint tegnap, a régi ember régi tapasztalata. Ezért nem bízunk magunkban és elhatározásainkban, lelkesedésünkben, de még a jó szándékunkban sem. De bízunk kegyelmedben, irántunk való irgalmas türelmedben. Csak te maradj velünk Urunk: maradj velünk nappal is és amikor már esteledik. Nem kívánjuk tőled, hogy magasztos érzelmekben érezzük hűséges jelenléted, mert abban is csak magunkat élvezzük. Enélkül is hisszük, hogy velünk vagy mindennap a világ végéig, amikor ki kell innunk halálad keserű kelyhét. Velünk vagy és ez nekünk elég. Maradj velünk, ez a kérésünk. Maradj velünk Szentlelkeddel, az

istenfélelem Lelkével, a töredelem Lelkével, az alázat és a tiszta félelem Lelkével, hogy a szent Istent bűnnel meg ne bántsuk, a hit és az imádság szeretésének Lelkével, a bátorság és a világunkban meg korunkban az evangéliumodért és országodért való felelősség Szentlelkével, a nagylelkűség és nagyszívűség Lelkével és szent kereszted szeretésének kegyelmével. Hogyha mindig köztünk maradsz, mint az idő és örökkévalóság közti vándorok szent útravaló kenyere, engedd, hogy őszinte hittel és igazi szeretettel vegyelek magamhoz téged, életem urát, a kegyelem forrását, a halálban az erőt, az örökkévalóság zálogát, testvéreid között a szeretet kötelékét. Add kegyelmedet, hogy mindazt, ami terveinket és életünk számításait keresztezi, keresztednek ismerjük fel és az igazi életet jelentő haláloban való részesedésnek. Töltsd el lelkünket örök győzelmed erejével és a vak bizalommal, hogy birodalmad örök életű és mindig akkor győz, amikor látszólagos pusztulását tapasztaljuk.

Látod Uram, mi csak azt az egyet kérjük, hogy mindig maradj velünk és mindig követhessünk téged. Csak azt kérjük tőled, hogy add meg nekünk, amit már megadtál és tökéletesítsd bennünk, amit elkezdtél. Csak egyet kérünk tőled: önmagadat. Mivel te vagy az Isten emberré lett szeretete, tudjuk, hogy meghallgatod kérésünket. Önmagadat adtad nekünk, életeddel és sorsoddal részt veszel a föld és az emberiség történetében, barátunk, testvérünk, létünk, sorsunk hűséges társa lettél. Ezért nem esik nehezedre, hogy nálunk maradj és magadévá tedd ügyünket. Mindig meghallgatod imádságunkat: és ha mi azért imádkozunk, hogy nálunk maradj, annak a gyümölcse, hogy velünk vagy.

Rád van bízva, amik vagyunk, és amink van: üdvösségünk, hivatásunk, napi munkánk, családunk, életünk és halálunk. Végezetül elmondjuk neked minden vágyunk és kérésünk foglalátát: Uram, vedd magadhoz, fogadd el teljes szabadságomat, emlékezetemet, értelmemet, egész akaratomat, mindazt, ami vagyok és amim van. Mindezt tőled kaptam, mind-

ezt visszaadom neked. Minden a tied, rendelkez vele tetszésed szerint. Csak szeretetedet és kegyelmedet add nekem, mert az elegendő nekem. Amen.

Imádság a keresztények egységéért

Isten, minden egység alapja és ereje, hozzád fordulunk és kérünk téged, hogy add meg az egymástól elszakadt keresztény egyházaknak a mi Urunk Jézus Krisztus kívánságának megfelelő egységet. Nagyon jól tudjuk, hogy minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk, hogy ez az egység megvalósuljon. Tőlünk és nem tőled származik a szakadás a keresztény egyházak között. Ez a mi föladatunk annak ellenére, hogy csak kegyelmed ajándéka adhatja meg nekünk az egység megteremtéséhez az akaratot és erőt. Ezért minden igyekezetünknek evvel az imádsággal kell kezdődnie: Uram, add meg azt, amit tőlünk kívánsz.

Hogyha minden keresztény egyházban megvan a Szentháromság hite, egyetlen Urunk és megváltónk Jézus Krisztusba vetett hit, hogy mindnyájan benned, a háromszemélyű egyistenben keresztelkedtünk meg és születünk újjá az örök életre isteni Lelked erejével (amint hisszük), már létünk mélyét magáévá tette, akkor már megvan köztünk, keresztények között az az isteni egység, mely magad vagy, és hogyha a megvalósítandó egységért imádkozunk, akkor az egységre mint az egyházak testi, történelmi nagyságára gondolunk, mely a már meglévő végső egységből származik (tőled) mint ennek bizonyítéka a világ és a történelem előtt, hogy egyházad valóban és határozottan a világ üdvösségének szentsége legyen.

Az egyházak egysége a mi feladatunk. Azért kérünk téged: Lelked töltsön el minden egyházat üdvös félelemmel amiatt, amit (különbözően, de kivétel nélkül mindegyik) Fiad testével, az egyházzal szemben elkövetett; elkövetett az uralom-

vággyal, a gőggel, a maga véleményéhez való ragaszkodással, a szerető türelem hiányával, szellemünk szűkkörűségével, mely nem akarta megtűrni, hogy egyetlen igazságodat sok nyelven hirdessék és minden más módon, amikor magunkat toltuk a te helyedre.

Adj nekünk óvatosságot és bölcsességet tehetetlen igyekezetünknel, nehogy az egységért való gőgös buzgóságunkkal még nagyobb szakadást idézzünk elő. Tedd az egyházak vezetőit éleslátóvá és bátorrá, hogy a jövőben fontosabbnak érezzék az egyházak egységét, mint a múltban egyházuk önállóságát érezték.

Tedd az egyházak vezetőit merésszé, mert az egyház történetében az igazán nagy dolog múlt jóváhagyása nélkül történik. Add meg nekik a derűs meggyőződést, hogy az „egy” egyházban sokkal többet kell helyrehozni minden egyháznak, mint azt rövidlátóan és félénken gondoljuk, mert az volt egykor a szakadás oka, amit most helyre kell hozni. Add meg az egyházak felelőseinek azt a meggyőződést, hogy az egység nem egyformaságot jelent, ami által egyetlen egyház lenne a kötelező törvény a többi egyház számára, hanem az egyházak kiengesztelődött sokfélesége az „egység”.

Szükséges, hogy az elszakadt egyházak minden egyes tagja más egyházbeli testvéreinek jó szándékát, hogy Jézus parancsát: tanítványainak egymás közti egységét teljesíteni akarják; ugyanakkor nekünk, minden egyes egyház bűnöseinek ez az akarata nem volt olyan nyílt, bátor, forró és kezdeményező, mint amilyennek lennie kellett volna. Mert különben az egységnek, mely most a mi kötelességünk, már régen meg kellett volna valósulnia. Add meg nekünk szent és irgalmas Isten a teljes akaratot az egységre, amit most megparancsolsz nekünk és ha szívünk vádol is bennünket, hogy kevés bennünk az egység erőteljes szelleme, mégis hadd reméljük, hogy gyöngye akaratunkat átkarolja megbocsátásod és a keresztyéneknek az az egysége, amit már ajándékba adtál nekünk. Amen.

Befejezés

Testvéreim, csendben fejezzük be, nehogy öntelt, hangos és gyenge emberi szavunk túlharsogja bennünk Isten halk, de mégis hatalmas kegyelmének szavát.

Imádkozzuk: „Uram, segíts hitetlenségemen!”, add meg a kegyelmet, hogy higgyek Jézus Krisztusban, evangéliumában és megváltó kegyelmében.

A KIADÓ UTÓSZAVA

Imaszövegek előfordulnak már Karl Rahner korai kiadványaiban is. „Worte ins Schweigen” gyűjtemény már 1938-ban megjelent könyv formában is, majd több kiadásban megfordításban terjedt el, de még abba az időbe tartozik, amikor a szerző (1) bölcseleti tanulmányokkal foglalkozott. 1936-ban fejezte be „Geist in Welt. Zur Metaphysik der endlichen Erkenntnis bei Thomas von Aquino” művét; első kiadása 1938-ban jelent meg. Az elmélkedő imaszövegek második nagyobb gyűjteménye 1949-ben jelent meg „Heilige Stunde und Passionsandacht” címmel. Hugó fivérével együtt adta ki Karl Rahner 1958-ban a „Gebete der Einkehr” kötetet. A freiburgi Münsterben 1951-ben egyetemistáknak tartott misztérió beszédeit tartalmazza, melyet később néhány imádsággal egészítették ki, „melyek” a Szent Ignác-i lelkigyakorlat szellemében a lélek és az Isten párbeszédét próbálják szavakba önteni. (2) Ezeket imádkozta Karl Rahner a különböző lelkigyakorlatok alkalmával (vö. elmélkedéseit a Szent Ignác-i lelkigyakorlatokhoz, 1965). Bár azóta Karl Rahner nem adott ki imagyűjteményt, mégis megtalálhatók ezek az imádságok lelki írásaiban szoros összefüggésben tudományos teológiai munkálkodásával. Ennek rendkívül szép példája a szűkszavú három „Gebete der Besinnung” (3), mely három adventi prédikáció befejezése. A katolikus diákközösség meghívására tartotta Karl Rahner a westfaliai München dómjában. „Ich glaube an Jesus Christus” kötetben közölte 1968-ban. Ez Karl

Rahner legfontosabb és leghatásosabb krisztológiájának kiadása. A forrásművek jegyzéke egyenkint felsorolja, hogy ezek és a többi imádság melyik kiadásból származik. Ezeket egészíti ki az eddig kiadatlan újabb kori néhány szöveg.

A mű keletkezésének története világosan mutatja, hogy az egyes imádságok nagyobb időközökben, különböző alkalmakkor keletkeztek. Hogy a vallásos nyelv megváltozott a majdnem fél évszázad alatt, természetesnek vehető. Nem történt kísérlet ennek kiküszöbölésére.

Bizonyára érdekes lesz a teológiaiilag érdeklődő olvasó számára az ilyen megfogalmazásban is felfedezni Karl Rahner teológiai tudományos munkásságával való összefüggést. Különösen szembetűnő a korai imádságok párhuzama az ismeret transzcendens működésének kutatásával kapcsolatos tanulmányokkal olyannyira, hogy rátalálhatunk a „lelki helyre”, mely az istenismeret kezdeti eszmefuttatásaiban fordul elő. Hogyha összehasonlítjuk a már említett „Gebete der Besinnung” szövegével a korábbi imádságokat, megfigyelhetjük Karl Rahner krisztológiai kutatásainak fejlődését. (4)

Ennek a könyvnek nem az a célja, hogy segédeszköz legyen a teológiai kutatásokban, hanem rendelkezésre akarja bocsátani mindenkinek egy nagy teológus és lelki vezető elmélkedéseit és imádságait. Mutatis mutandis erre a könyvre is vonatkozik, amit Karl Rahner 1972-ben a „Gebete der Einker” újabb kiadásának előszavában írt: „ezek az imádságok nem akarják eltitkolni eredetüket . . . egy tanulmányozó és kutató ember érdeklődéséből és kínjaiból fakadnak. (5) De minden hívő kínládása és öröme is az, ami bennük megmutatkozik. Még akkor is, hogyha pap imádságai ezek, vagy azzá lesznek, minden imádkozó emberéi; mert minden hívőnek tudnia kell, hogy kire bizza örök sorsát.” Erre utal ennek a könyvnek rövid címe is.

Ennek érvényessége nem azonosítható az imádkozó kövvelenségével, amikor valaki olvassa ezeket az imádságokat. Karl Rahner is figyelmeztet erre a könyvhöz fűződő megjegy-

zésével: „természetes, hogy ezeket az imádságokat nem lehet minden további nélkül imádkozni: így, amint vannak, nem lehet Istennek felolvasni. Nem is akar más lenni ez az ima-gyűjtemény, mint indíték arra, hogy egyet s más másként lásson és nézzon az ember, a maga sajátos módján fogadja szívébe és saját szavaival mondja el Istennek, s ami fölött különben átsiklana — bár gondolni kell rá —, a maga imádsága ezáltal komolyabb és gazdagabb lesz. Bár még akkor is, amikor az ember megpróbálja alakítani, helyeselni a maga imádságát, nem tudhatja biztosan, hogy a szíve mélyén is imádkozik-e, ott, ahol a Szentlélek kimondhatatlan sóhajtásokkal jár közbe a szentekért, amint Pál apostol mondja — és ahol Isten Lelke azt kéri, ami érdemes és méltó a meghallgatásra. Az embernek próbálkoznia kell az imádsággal. Talán hasznos ehhez ez a kis segítség. A magán, az egyénileg összeállított imádságnak joga van ahhoz, hogy szubjektív legyen. Ezt nem szabad kifogásolni.”

Hogyha valaki ezen kívül Karl Rahner imáival kapcsolatos elméleti munkájával akar foglalkozni, figyelmébe ajánljuk 1946-ban, Münchenben tartott prédikációit, melyek „Von der Not und Segen des Gebetes” (Az ima szükségességéről és áldásáról) címen már több kiadásban jelentek meg. (6) Meg kell említeni az imádság kiegészítéséül szolgáló fejezeteket, Karl Rahner „Rechenschaft des Glaubens” (A hit számvetése) (7) és „Praxis des Glaubens” (A hit gyakorlása) című olvasókönyveit. (8)

Utószó a harmadik kiadáshoz

Karl Rahner ennek a könyvnek első kiadását nyolcvanadik születésnapján még kézbe vehette. 1984. március 30-án bekövetkezett hirtelen halála ezt a születésnapjára ajándékot búcsúajándékká tette. Az új kiadásban lehetővé lett, hogy a betegágyon megfogalmazott legutolsó imádsága minden keresz-

tény egységéért a „Gebete des Lebens” gyűjteményben megjelenhessen.

Megjegyzések a kiadó utószavához.

1. Karl Rahner életrajzához vö. Karl Lehmann: Karl Rahner. Ein Porträt, Karl Lehmann, Albert Raffelt: Rechenschaft des Glaubens. Zürich, Freiburg 1979. 2. 1982. 13—46. o.

2. K. Rahner: Vorwort zu Karl Rahner, Hugo Rahner: Worte ins Schweigen. Gebete der Einkehr. Freiburg, 1973. 7. o.

3. Itt a következő címek alatt: Követés a felebaráti szeretetben. Isten szava mint ígéret. Találkozás Jézussal.

4. Vö. Karl Rahner rövid megjegyzéseit: Karl Rahner: Im Gespräch. München 1982. Bd. 1. 240—42. o.

5. Vö. 2. megjegyzés.

6. Utoljára Herderbücherei 647. köteteként. Freiburg 1980.

7. Vö. 1. jegyzet. 348—62. o.

8. K. Rahner: Praxis des Glaubens, Kiadta K. Lehmann és A. Raffelt. Zürich, Freiburg 1982. 2. 1984. 137—161. o.

FORRÁSMUNKÁK

Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch. (Elmélkedések a Szent Ignác-i lelkigyakorlatos könyvhöz), München: Kösel 1965. (= Betr.)

Gebete der Einkehr (A magábaszállás imádságai), (Hugo Rahnerrel együtt); itt: Worte ins Schweigen. Gebete der Einkehr (A csend szava), Freiburg: Herder 1973. (= Geb.)

Glaube, der die Erde liebt. (A földet szerető hit), Freiburg: 1966. (= Gl.)

Heilige Stunde und Passionsandacht. (Imaóra és ájtatosság a szenvedésről), Freiburg: Herder 4. 1965. (= HL.)

Hilfe zum Glauben. (Segítség a hithez), Adolf Exelerrel együtt Joh. Bapt. Metz. Zürich: Benziger 1971. (= Hfe.)

Im Heute glauben. (Ma hinni), Einsiedeln: Benziger, 2. 1966. (= Im.)

Ich glaube an Jesus Christus. (Hiszek Jézus Krisztusban), Einsiedeln: Benziger 1969. (= Ich)

Knechte Christi. (Krisztus szolgái), Freiburg: Herder, 1967. (= Kn.)

Maria, Mutter des Herrn. (Mária az Úr anyja), Freiburg: Herder 5. 1965. (= Mar.)

Schriften zur Theologie. (Tanulmányok a teológiához), Band 7 Einsiedeln: Benziger 1966. (= Schr.)

Was sollen wir jetzt tun? (Most mit tegyünk?) Freiburg: Herder 1974. (= Was)

Worte ins Schweigen. (A csend szava), itt a Worte ins Schweigen után Gebete der Einkehr. (Az elmélyülés imái), Freiburg: Herder 1973. (= Wor.)

Worte vom Kreuz. (Szavak a keresztről), Freiburg: Herder 1980. (W. Kr.)

A kezdet: Was. 59., *Isten előtt:* Geb. 81—85., *Életem Istene:* Wor. 13—19., *A megismerés Istene:* Wor. 32—37., *Imádságaim Istene:* Wor. 38—45., *A törvények Istene:* Wor. 38—45. *Uram, Jézus Krisztus Istene:* Wor. 20—25., *A teremtés dicsérete:* még nem jelent meg., *Krisztus minden mindenben:* Geb. 116., *Imádság karácsonykor:* Schr. 127., *A szenvedés meggondolása:* Hl. 41., W. Kr. 49., *Jézus utolsó hét szava:* Hl. 43—64.; W. Kr. 51—72., *Jézus és életének jelenvalósága:* Hl. 9—18. *Jézus olajfákhegyi szenvedésének jelenvalósága bennünk:* Hl. 27—37., *Az Úr mennybemenetele és jelenvalósága:* Schr. 176., *Krisztus követése:* Geb. 95—97., Betr. 297—99., *Követés a felebaráti szeretetben:* Ich 66., *Isten szava mint nekem szóló ígért:* Ich 66., *Találkozás Jézussal:* Ich 67., *A Szentlélek:* Geb. 101—103., *Isten által megszabadítva:* Hfe. 56., *Hétköznapi Istene:* Wor. 46—51., *Élet kegyelemből:* Geb. 98—100., Betr. 294—97., *Imádság a reményért:* Gl. 169—172., *Küldetésem Istene:* Wor. 64—70., *Testvéreim Istene:* Wor. 58—63., *A bűn nyomorúsága:* Betr. 288—290., *Az Egyházért:* még nem jelent meg., *Pappá szentelés előtt:* Geb. 110. *Egy szentelendő imádsága...*: Kn. 254—263., *Imádság a helyes lelkiületért:* Kn. 264—267., v. 9. Geb. 112—115., Betr. 299—301., *Az oltáriszentség:* Geb. 103—106., *Az oltáriszentség és a hétköznapi:* Schr. 217., *Egy világi ember imádsága:*, *Igazságosságért és testvériességért és Imádság a békéért:* még nem jelent meg., *Imádság a szellemi dolgozókért:* Schr. 401—403., *Mária:* Geb. 118—120., *Aquinói szent Tamáshoz:* még nem jelent meg. *Az élők Istene:* Wor. 52—57., *Az eljövendő Isten:* Wor. 71—76., *A kegyelem és az ítélet között:* Geb. 92—94., Betr. 290—292., *A holtak feltámadása:* még nem jelent meg. *A vég megáldása:* Geb. 123—125., Betr. 302—303., *Imádság a keresztények egységéért:* még nem jelent meg. *Befejezés:* Im. 53.

Szent Ferenc naphimnuszának szövegét A teremtés dicsérete fejezetben Jungclaussen: Die Fülle erfahren c. művéből idéztük. Freiburg: Herder 1978. 111. o.

A teológia és lelkiség viszonyának érzékeny pontjai az imádságról szóló tanítás és az imádság gyakorlata. A nagy teológusok gyakran az imádság tanítómesterei is voltak.

Karl Rahner tágabb értelemben veszi az imádságot. Minden tapasztalata — az öröme és a legfájdalmasabb dolgoké — túlmutat önmagán a korlátlan remény birodalmába, ahol Isten lakik.

Az olvasó sok olyan imádságot talál ebben a gyűjteményben, mely meghatározott alkalommal (szituációban) keletkezett és jellegzetes kifejezései vannak: a szentelendő imádsága a papszentelés előestéjén, közös imádságok az eucharisztikus ájtatosságon, májusi Mária-áhitatokon, karácsonykor stb.

Ezenkívül vannak litániák, egészen rövid szövegek, sőt röpimák is. Ezért találhatók ebben a kötetben a rahneri mű minden időszakából olyan bizonyítékok, melyek inkább személyes elmélyülésre és elmélkedésre hasonlítanak.

Ez az imagyűjtemény feltárja Karl Rahner szívét az olvasó előtt és segíti, hogy fölfedezze ebben a gondolatvilágban a jámborság és teológia belső közelségét.